

Landschapstekening Cultureel-Erfgoed Gent 2022

Bregt Depreeuw
& Maarten Soete

Inleiding

Gent, voorjaar 2022.

8 musea, 2 culturele archiefinstellingen en 1 erfgoedbibliotheek buigen zich in een reeks werksessies over het Gentse cultureel-erfgoed landschap. Wat hen bindt: dat ze samen met vele andere erfgoedorganisaties dat landschap met hun rijke collecties zelf vormgeven, op landelijk niveau erkend en gesubsidieerd zijn en/of die erkenning ambiëren bij de volgende beleidsperiode binnen het cultureel-erfgoeddecreet. En ook: dat de deelnemers aan dit traject Landschapstekening post-covid eindelijk weer met elkaar in real life kunnen samenwerken.

Vijf werksessies later, mee gevoed door een kwalitatieve en kwantitatieve bevraging van elke organisatie en een reeks individuele reflectiegesprekken, vormt deze Gentse Landschapstekening een beeld van een unieke en krachtige cultureel-erfgoed sector. Sterk verweven met elkaar lokaal en met de rest van de sector – landelijk en internationaal. Zich bewust van haar troeven, maar ook alert voor de noden en uitdagingen die ze samen wil aangaan. Deze tekst vormt zo een gemeenschappelijke omgevingsanalyse die de context schetst waarbinnen de toekomstplannen van deze organisaties zich de volgende jaren zullen ontwikkelen.

Ongeveer een jaar geleden, in september 2021, presenteerden Cultuur Gent en het Gents Kunstenoverleg de Landschapstekening Kunsten 2021. Samen met deze Landschapstekening Cultureel-Erfgoed, wordt zo het overzicht vervolledigd van het Gentse cultuurlandschap op vandaag.

Inhoud

Inhoud.....	2
Deel 1: Gent in cijfers.....	3
Gent.....	3
264.666 Gentenaars	3
160 Nationaliteiten.....	5
63.182 + 736 + 1.560 + 1.873 = 67.351 Verborgen Gentenaars	5
191.277 Arbeidsplaatsen - 100.000 Pendelaars	6
585.156.804 EUR toegevoegde waarde in de creatieve sector	6
64,41% - Gentse score in de Creative Cities Index.....	7
1.228.261 Toeristische Overnachtingen	7
Deel 2: Sectorfoto Cultureel-Erfgoed Gent	8
2.1 Initiatiefnemers	8
2.2 Andere erfgoedorganisaties en -locaties	9
2.3 Erfgoed op het snijvlak van andere sectoren.....	13
2.4 Opleidingen	13
2.4 Aanbod, bezoek en tevredenheid	14
Deel 3: Een kompas voor de toekomst	17
3.1 Diversiteit en Inclusie	17
Cultureel diverse realiteit.....	17
De kernvraag verschuift, de uitdaging blijft groot.....	17
Aan het werk	18
3.2 Ecologische impact en klimaatverandering	19
Basisprincipes.....	19
Te onderzoeken pistes	19
3.3 Post-covid duurzaam leven en werken	20
3.4 De toekomst is aan kinderen en jongeren.....	21
Deel 4: Een fysiek en digitaal landschap	22
4.1 Collecties op de kaart en in de wijken	22
Wandeling door het landschap	22
Buiten de muren, van/naar de wijken.....	23
Gedeelde Ruimte.....	24
4.2 Digitaal samenwerken	24
Digitaliseren is geen race, maar wel een continue investering	25
Samenwerken draait rond effectiviteit	26
Deel 5: Blik naar buiten - blik naar binnen	27
5.1 Internationaal verbonden	27
5.2 Cross-sectoraal samenwerken	27
5.3 Landelijk vertakt met de brede cultureel-erfgoed sector.....	28
5.4 Sterke Gentse partners in cultuur, kunsten en erfgoed	29
Slot: Snel veranderende collectierol - richting 2030.....	30
Bijlage: de initiatiefnemers in cijfers.....	31

Deel 1: Gent in cijfers

Gent

Een stad van 264.666 inwoners en een oppervlakte van 15.774 hectare vatten in enkele woorden en zinnen: geen eenvoudige opdracht. In het kader van de Gentse kandidatuur voor Europese Culturele Hoofdstad 2030 maakte de Arteveldestad alvast een verdienstelijk lijstje¹ met enkele belangrijke troeven:

- Authentiek en leefbaar
- Een historische stad met een rebels en volks karakter
- Open, divers, sociale en eenstemmig
- Een duurzame stad, fiets- en veggievriendelijk
- Een jonge stad
- Een creatieve, creërende en innovatieve stad
- Gekend als een participatieve stad
- Een gerespecteerde universitaire stad en een center voor educatie
- Een belangrijke havenstad
- Een toeristische bestemming (“Although Ghent has gables, cobbles and waterways to rival nearby Bruges, the atmosphere here is funky and modern rather than fusty and medieval”² en “Belgium’s unsung capital of cool”³).
- Al-bij-al ‘a pocket-sized metropolis’ (dixit stedenconsulent Charles Landry in de Creative Cities Index studie over Gent uit 2011⁴)

Daarnaast kreeg Gent in 2009 bijvoorbeeld ook de titel ‘UNESCO Creative City of Music’, als erkenning voor het bruisende muzieklandschap en de vele events in de stad. Dat alles - en veel meer - is Gent. Gent is bovendien ook cultuur, kunst en erfgoed. Een stad die meer dan voldoende in huis heeft om de titel Europese Culturele Hoofdstad te ambiëren.

In wat volgt schetsen we Gent verder in cijfers, dit om de omgeving te schetsen waarin de 11 initiatiefnemers van deze landschapstekening elke dag opereren.

264.666 Gentenaars

Gent telt bij de start van 2022 maar liefst 264.666 inwoners.⁵

Dat plaatst Gent volgens de FOD Binnenlandse Zaken⁶ qua inwoneraantal op de tweede plaats van de 13 Vlaamse Centrumsteden .

CENTRUMSTAD	PROVINCIE	INWONERS
Antwerpen	Antwerpen	528.903
Gent	Oost-Vlaanderen	264.677
Brugge	West-Vlaanderen	118.478
Leuven	Vlaams-Brabant	102.122
Aalst	Oost-Vlaanderen	88.760
Mechelen	Antwerpen	86.917
Sint-Niklaas	Oost-Vlaanderen	80.133
Hasselt	Limburg	79.450

¹ Gent2030 - <https://cultuur.stad.gent/nl/gent2030>

² [The Guardian](#) (12 maart 2022)

³ [The Washington Post](#) (23 september 2022)

⁴ Charles Landry, [Creative Cities Index Gent](#), 2011

⁵ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/steeds-meer-gentenaars/>

⁶ FOD Binnenlandse Zaken - https://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/fr/pop/statistiques/population-bevolking-20220101.pdf (de teldatum 22 januari 2022 verklaart de lichte afwijking met de telling van de Stad Gent bij de start van het jaar).

Kortrijk	West-Vlaanderen	77.705
Oostende	West-Vlaanderen	71.489
Genk	Limburg	66.943
Roeselare	West-Vlaanderen	64.382
Turnhout	Antwerpen	46.280

De bevolkingscijfers van de Arteveldestad zitten van 1999 tot 2020 in stijgende lijn. Na een stagnatie in 2021, neemt de Gentse bevolking in 2022 terug (licht) toe⁷. Gent zal in 2030 volgens de prognoses⁸ 268.383 inwoners tellen. Vergeleken met de cijfers van 2020 komt dit neer op een stijging van 2%. De Vlaamse bevolking zal in dezelfde periode met 4% stijgen. In Gent verwachten we na een sterkere groei de afgelopen decennia, eerder een stagnatie van het inwonersaantal.

Een stad als Gent laat zich als stedelijk centrum bovendien al lang niet meer grijpen door louter administratieve grenzen. De stad is al breder dan zijn eigen stadsgrenzen en deint verder uit. Gent groeit en alles eromheen ook, maar dan vooral als één stedelijk geheel (urban sprawl of stretching the city). Die groei is er door migratie vanuit Gent naar de directe buurgemeentes, inwijking van buitenuit (Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, het buitenland...) naar de Stad Gent én die buurgemeenten.

Gent heeft vandaag een vrij jonge bevolking in vergelijking met Vlaanderen. De stad telt in verhouding meer 25 tot 39 jarigen en ook meer jonge kinderen (0 tot 4 jaar)⁹. Dit heeft te maken met verjonging door geboortes (met een piek tussen 2004 en 2011) en door instroom van nieuwe jonge Gentenaars (zowel met een Belgische als niet-Belgische nationaliteit). Dat veel studenten na hun studies in Gent 'blijven plakken' is daarvoor - samen met de internationale migratie - één van de verklaringen.

Het dashboard van de Buurtmonitor van Stad Gent¹⁰ vat de verdeling van de bevolking over de leeftijdsgroepen voor 2022 als volgt samen:

- 0 - 17 jaar: 19,1%
- 18 - 64 jaar: 64,3%
- 65+: 16,6%

Opvallend is dat de groep van 12-17 jaar (scholieren/secundair onderwijs) een sterke stijger zal zijn de komende jaren. Vanaf 2004 kende Gent een bevolkingsexplosie die die zich tussen 2020 en 2030 naar deze groep vertaalt. Gent verwacht een stijging van 3.101 scholieren (+ 20% ten opzichte van 2020)¹¹. Het aantal 0-2 jarigen zal stabiel blijven en de groep 3-5 jarigen zal tot 2026 voorzichtig stijgen om daarna weer lichtjes te dalen. In de categorie jongvolwassenen (18-24 jaar) zullen we volgens de prognoses eerst een daling zien, gevolgd door een nieuwe stijging. In 2030 zullen er alvast meer inwoners uit deze leeftijdsgroep zijn dan in 2020. De stad blijft dus jong.

Aan de andere kant komen er tegen 2030 ongeveer 5.000 67-plussers bij, een snellere groei dan in de periode 2010-2020. De afgelopen 20 jaar (tot 2020) is er in Gent van vergrijzing geen sprake. Dit was te danken aan de grote instroom van jongeren. In 2030 wordt volgens de prognoses het aandeel van 67-plussers al op 16,3% geschat (tegenover 14,7% in 2021).¹²

Een analyse over hoe die inwoners zich voelen, wat ze denken over hun stad, hoe ze leven en werken, zou ons voor deze landschapstekening te ver leiden. Onderstaande figuur van de website van de Gemeente-Stadsmonitor 2021¹³ vat het echter samen in een notendop.

⁷ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/steeds-meer-gentenaars/>

⁸ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/prognoses/bevolking-in-de-lift/>

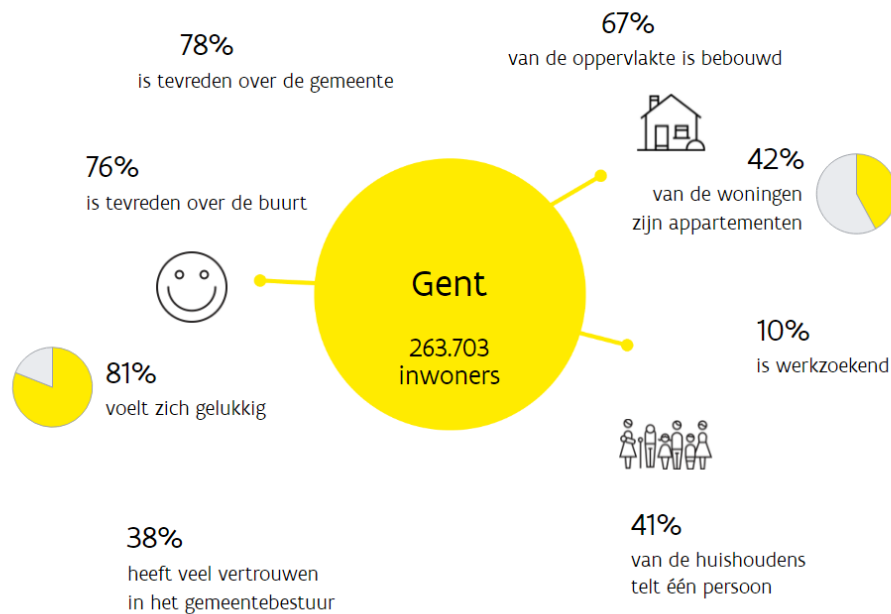
⁹ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/jong-gent/>

¹⁰ Stad Gent - <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/bevolking>

¹¹ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/prognoses/gent-blijf-jong/>

¹² Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/prognoses/nog-even-geen-vergrijzing-in-gent/>

¹³ [Gemeente-Stadsmonitor 2021](#), Agentschap Binnenlands Bestuur, Vlaamse Overheid

160 Nationaliteiten

Gent telt meer dan 160 nationaliteiten¹⁴ en diversiteit is dus een dagdagelijkse realiteit. Volgens het dashboard van de Buurtmonitor (Stad Gent)¹⁵ heeft 15,9% van de inwoners een niet-Belgische nationaliteit (2022). 35,8% heeft een niet-Belgische herkomst (op basis van herkomst vader en moeder). In de 13 centrumsteden (2021) is dat respectievelijk 15,3% en 37,9%¹⁶.

Van de 264.000 Gentenaars vandaag blijven Turken (ca. 14.000) en Bulgaren (ca. 12.000) de belangrijkste herkomstgroepen in Gent. Nederlanders maken de top 3 af met ca. 3.500.¹⁷

Deze hyperdiversiteit is nog het meest zichtbaar bij de Gentse kinderen. De helft van de kinderen tussen 0 en 9 jaar heeft een migratieachtergrond en een derde van de schoolgaande jeugd heeft niet het Nederlands als moedertaal¹⁸.

Cijfers van Stad Gent uit 2020¹⁹ tonen aan dat 47,2% van de Gentenaars positief staat ten aanzien van diversiteit.

63.182 + 736 + 1.560 + 1.873 = 67.351 Verborgene Gentenaars

Het officiële Gentse bevolkingsregister tikte in 2022 af op 264.666 inwoners. Er verblijven echter meer mensen in Gent, denk maar aan kotstudenten, asielzoekers en daklozen.

Frappant is dat het aantal studenten in Gent tussen 2010 en 2020 sneller aangroeide dan de Gentse bevolking (22% tegenover 8%). Gent is meteen ook de grootste studentenstad van Vlaanderen (bijna 1 op de 3 Vlaamse studenten studeert in Gent).²⁰

¹⁴ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/wortels-in-migratie/>

¹⁵ Stad Gent - <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/bevolking>

¹⁶ [Gemeente-Stadsmonitor 2021](#), Agentschap Binnenlands Bestuur, Vlaamse Overheid

¹⁷ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/gentenaars-komen-gentenaars-gaan/>

¹⁸ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/wortels-in-migratie/>

¹⁹ Stad Gent - <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/samenleving>

²⁰ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/aantrekkingskracht-van-onderwijs-en-werk/>

In totaal zijn er in 2022 63.182 studenten in Gent, buiten de in hun thuisstad studerende Gentenaren (het equivalent van 1 dag Tomorrowland)²¹. In het academiejaar 2019-2022 waren er in totaal 81.065 studenten ingeschreven (Gentenaars én niet-Gentenaars)²². Een aantal studenten is in Gent gedomicilieerd, anderen pendelen of zitten op kot. Die kotstudenten zijn verborgen Gentenaars. Exacte cijfers van hoeveel studenten er op kot zitten, zijn er niet, maar ramingen²³ geven aan dat 44 tot 63% een kot heeft.

Daarnaast telt Gent ook 736 asielzoekers en raamt de Stad Gent het aantal personen zonder wettig verblijf op 1.560 (wat waarschijnlijk een onderschatting is). De eerste telling van dak- en thuislozen in 2020 toonde aan dat er zich 1.873 dak- en thuislozen in Gent bevinden.²⁴

51.645 Leerlingen Basis- en Secundair Onderwijs

Dat Gent veel studenten aantrekt is een feit. De Arteveldestad is echter ook een plek waar veel scholieren hun schoolcarrière doorlopen. In het schooljaar 2019-2020 waren er 27.466 leerlingen in het basisonderwijs en 24.179 leerlingen in het secundair onderwijs. Dat laatste aantal zal dankzij de babyboom vanaf 2004 nog verder stijgen. Daarnaast volgen ongeveer 30.000 volwassenen een cursus in het Gentse volwassenenonderwijs. Gent heeft ook buiten de grenzen van de stad een enorme aantrekkingskracht op dit vlak. Waar in het basisonderwijs nog maar 9% van de leerlingen van buiten Gent komt, is dit in het secundair onderwijs maar liefst 43% (en in het hoger onderwijs 85%).²⁵

191.277 Arbeidsplaatsen - 100.000 Pendelaars

Gent telde in 2019 191.277 arbeidsplaatsen²⁶. De geproduceerde welvaart ligt hoger dan het gemiddelde voor de 13 centrumsteden. Eén derde van de mensen die in Gent werken is Gentenaar. Daarnaast heeft de Gentse arbeidsmarkt een grote aantrekkingskracht op de omliggende gemeentes en op Oost-Vlaanderen. Dit vertaalt zich in 100.000 pendelaars van buiten Gent. De aantrekkingskracht van de stad op werknemers, scholieren en studenten van buiten Gent is dan ook - samen met de 39.000 Gentenaars die dagelijks naar een andere gemeente pendelen - een deel van de verklaring waarom het station Gent-Sint-Pieters in 2019 met 55.325 opgestapte reizigers op een weekdag het 4de drukste treinstation van België is (na Brussel-Noord, Brussel-Centraal en Brussel-Zuid).²⁷

585.156.804 EUR toegevoegde waarde in de creatieve sector

Een studie van Buck Consultants International uit 2011²⁸ toonde aan dat Gent 512 creatieve bedrijven telde. Dit zijn bedrijven die activiteiten ontplooiën onder de Nacebel-codes nieuwe media, audiovisuele kunst, cultuurgebonden activiteiten, publicaties en prints, creatieve diensten en design, diamant en mode. Samen zorgen zij voor 4% van de werkgelegenheid in Gent. Deze score ligt vrij hoog in vergelijking met de andere Vlaamse centrumsteden, wat de studie doet besluiten dat Gent duidelijk één van de hotspots op het vlak van de Vlaamse creatieve economie is. Dit wordt ook aangetoond door het feit dat 20% van de totale toegevoegde waarde van de creatieve economie in de Vlaamse centrumsteden zijn oorsprong kent in Gent. De Arteveldestad moet daarbij enkel Antwerpen - met 27% - laten voorgaan.

Een recentere studie²⁹ van het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) en het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) i.s.m. Flanders DC analyseerde de economische activiteit (2018) in de creatieve sector (architectuur, audiovisuele industrie, beeldende kunst, communicatie, pr en reclame, design, erfgoed, game industrie, gedrukte en digitale media, mode, muziek, nieuwe media en podiumkunsten). Uit die cijfers blijkt dat Gent 7.680 werkzame VTE's en 208 werkgevers in de creatieve sector telt, goed voor een toegevoegde waarde van 585.156.804 EUR. Voor elk van die parameters is Gent goed voor ongeveer 4 à 5% van het Vlaamse totaal. De centrumsteden met het meest aantal werkzame VTE's in de creatieve sector zijn Antwerpen (19.983), Gent (7.680) en Mechelen (3.255).

²¹ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/verborgen-gentenaars/>

²² Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/aantrekkingskracht-van-onderwijs-en-werk/>

²³ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/verborgen-gentenaars/>

²⁴ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/verborgen-gentenaars/>

²⁵ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/aantrekkingskracht-van-onderwijs-en-werk/>

²⁶ Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/aantrekkingskracht-van-onderwijs-en-werk/>

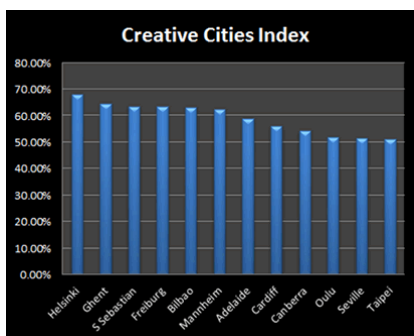
²⁷ Wikipedia - https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_drukste_spoorwegstations_van_Belgi%C3%AB

²⁸ Buck Consultants, [studie](#) in opdracht van de Stad Gent (Departement Werk & Economie), 2011 -

²⁹ Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) en het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) i.s.m. Flanders DC - <https://creatievesector.be/>

64,41% - Gentse score in de Creative Cities Index

Met zijn Creative Cities Index (studie uit 2011) bracht de internationaal befaamde stedenconsulent Charles Landry de creatieve hartslag van Gent in kaart³⁰. Hij noemt Gent een “metropool in zakformaat (...), groot genoeg om serieus genomen te worden en klein genoeg om dingen mogelijk te maken”. Het Gentse gemiddelde puntentotaal voor alle domeinen op de index is 64,41% (zeer goed). Gent kreeg daarmee een van de hoogste puntentotalen. De erfgoedsector en de culturele en creatieve sectoren in het algemeen zijn belangrijke pijlers voor Gent om zo'n score te realiseren. Om Gent nog beter te leren kennen is de [studie van Charles Landry](#) een aanrader.

bron: <https://charleslandry.com/contact/commission-a-creative-cities-index-report/>

In 2019 behaalde Gent de 5de plaats bij de grote steden in de categorie ‘cultural vibrancy’ (culturele rijkdom) van de Cultural and Creative Cities Monitor³¹ (Europees Directoraat-Generaal ‘Joint Research Center’). Gent scoort daarmee beter dan bvb. Tallinn, Nantes, Montepellier, Brighton en Utrecht. Gent scoort 28,3 op de gehele Cultural and Creative Cities Index (13de plaats op 40 Europese steden met een bevolking van 250.000 tot 500.000 inwoners) en 35,5 op ‘cultural vibrancy’ (wat deels de danken is aan de score voor erfgoedinstellingen). Antwerpen, bijvoorbeeld, scoort in het algemeen 26,9 en 27,9 op ‘Cultural Vibrancy’.

1.228.261 Toeristische Overnachtingen

Gent is een populaire vakantiebestemming. In 2019 (voor de wereldwijde pandemie) waren er 1.228.261 toeristische overnachtingen. In 2020 zorgde COVID19 voor een daling met 62,5% naar 483.158 overnachtingen. Als we de aantallen vergelijken met de vier andere Vlaamse kunststeden, dan zit Gent tussen Brugge en Antwerpen enerzijds en Leuven en Mechelen anderzijds.³²

De Arteveldestad heeft 42,9 beschikbare bedden per 1.000 inwoners. Dit is iets minder dan het gemiddelde van de 13 centrumsteden (44,5 bedden per 1.000 inwoners)³³. Volgens cijfers van Stad Gent³⁴ (2018) is de logiecapaciteit uitgedrukt in overnachtplaatsen 6.601.

Het aantal toeristen zat (tot aan de pandemie) in stijgende lijn. De Stad waakt er wel over dat Gent een stad blijft met toeristen blijft, maar geen toeristenstad. Gent waakt zeer bewust over de draagkracht van de stad en het draagvlak bij de Gentenaar. Met dat draagvlak lijkt het momenteel nog relatief goed gesteld, al is het in de andere Kunststeden iets steviger. Het bewonersonderzoek Vlaamse kunststeden 2021 van Toerisme Vlaanderen³⁵ wijst uit dat 60% van de bevroegde Gentenaars het toerisme in eigen stad steunt. Voor de Kunststeden Antwerpen, Gent, Brugge, Mechelen en Leuven samen is dat gemiddeld 69%. Voor 54% van de Gentenaars wegen de voordelen van toerisme op tegen de nadelen (tegenover 62% voor de Kunststeden als geheel) en 71% vindt dat de stad een toeristische bestemming moet blijven (tegenover 77% voor de Kunststeden). 28% van de Gentenaars vindt dat toeristen voor overlast zorgen (23% voor de Kunststeden).

³⁰ Charles Landry, [Creative City Index Gent](#), 2011

³¹ Europees Directoraat-Generaal ‘Joint Research Center’, [Cultural and Creative Cities Monitor 2019](#),

³² Stad Gent - <https://hoeveelin.stad.gent/tendensen/gent-centrumstad/>

³³ [Gemeente-Stadsmonitor 2021](#), Agentschap Binnenlands Bestuur, Vlaamse Overheid

³⁴ Stad Gent - <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/cultuur--sport-en-vrije-tijd>

³⁵ Toerisme Vlaanderen - <https://toerismevlaanderen.be/nl/cijfers-en-onderzoek/onderzoeksthemas/bewonersonderzoeken>

Deel 2: Sectorfoto Cultureel-Erfgoed Gent

2.1 Initiatiefnemers

De initiatiefnemers voor deze landschapstekening zijn de Gentse organisaties met een kwaliteitslabel als collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie die door de Vlaamse Overheid voor de beleidsperiode 2019-2023 op landelijk niveau erkend en gesubsidieerd zijn en/of die een dergelijke erkenning ambiëren bij de volgende beleidsperiode van de werkingssubsidies in het cultureel-erfgoeddecreet:

8 Musea

- Design Museum Gent
- GUM (Gents Universiteitsmuseum)
- Huis van Alijn
- Industriemuseum
- MSK Gent (Museum voor Schone Kunsten Gent)
- Museum Dr. Guislain Gent
- S.M.A.K. (Stedelijk Museum voor Actuele Kunst)
- STAM Gent (Stadsmuseum Gent)

GUM dient in deze subsidieronde voor het eerst een dossier in voor een (landelijke) subsidiëring. GUM (Gents Universiteitsmuseum & Plantentuin Gent) beschikt al over een kwaliteitslabel collectiebeherende organisatie (type museum, indelingsniveau niet ingedeeld).

Aan Industriemuseum is ETWIE (Expertisecel voor Technisch, Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed) verbonden (dienstverlenende rol op landelijk niveau, technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed) en aan STAM Erfgoedcel Gent (aanspreekpunt en expertisecentrum voor iedereen die met Gents cultureel-erfgoed aan de slag wil). Ook deze organisaties werden betrokken bij de opmaak van deze landschapstekening.

2 Culturele archiefinstellingen

- Amsab-ISG (Instituut voor Sociale Geschiedenis)
- Liberas

1 Erfgoedbibliotheek

- Boekentoren (Universiteitsbibliotheek Gent)

De Boekentoren dient in deze subsidieronde voor het eerst een dossier in voor een (landelijke) subsidiëring. De Boekentoren (Universiteitsbibliotheek Gent) beschikt al over een kwaliteitslabel collectiebeherende instelling (type erfgoedbibliotheek, indelingsniveau niet ingedeeld).

Voor de beleidsperiode 2019 - 2023 werden in Vlaanderen 23 musea op landelijk niveau erkend en gesubsidieerd. Gent is momenteel goed voor 7 van deze musea (30%)³⁶. Dit is nog zonder GUM (Gents Universiteitsmuseum) dat pas in 2020 werd geopend en nu voor het eerst een dossier indient voor een erkenning en subsidiëring op landelijk niveau. De Vlaamse Overheid subsidieerde de Vlaamse landelijk erkende musea voor een totaalbedrag van 14.039.000 EUR, 38% van dat bedrag gaat naar Gentse musea.

In dezelfde beleidsperiode erkende en subsidieerde Vlaanderen 7 culturele archiefinstellingen op landelijk niveau. 2 van deze organisaties (29%) liggen in Gent. In de beleidsperiode 2019 - 2023 subsidieerde Vlaanderen de landelijk erkende culturele archiefinstellingen voor 3.767.000 EUR. De Gentse organisaties zijn goed voor 44% van dit bedrag.

De voorbije beleidsperiode werd er slechts 1 erfgoedbibliotheek op landelijk niveau erkend en gesubsidieerd (Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience). De Boekentoren, één van de initiatiefnemers van deze

³⁶ Ter nuancering dienen we wel te vermelden dat Musea Brugge (meerdere musea) als 1 organisatie is erkend en gesubsidieerd. Hetzelfde geldt voor het Samenwerkingsverband Kunstmusea Antwerpen.

landschapstekening, zal voor de volgende beleidsperiode een dossier indienen voor subsidiëring op landelijk niveau.

Deze cijfers tonen aan dat Gent een belangrijke rol speelt op het vlak van collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties op landelijk niveau. Gent neemt een vrij unieke positie in. De diversiteit van de verschillende thema's die de instellingen behandelen staat garant voor een enorme variatie en complementariteit.

2.2 Andere erfgoedorganisaties en -locaties

Het Gentse cultureel-erfgoedlandschap (en bij uitbreiding het culturele landschap) is uiteraard veel breder en rijker dan de werking van de initiatiefnemers van deze landschapstekening. Er zijn nog organisaties die cultureel erfgoed beheren, presenteren, onderzoeken en ontsluiten en die vaak in interactie gaan met de initiatiefnemers en een meerwaarde zijn voor hun werking en het landschap in het algemeen.

Gent is de thuisbasis voor een aantal **organisaties met een dienstverlenende rol op landelijk niveau**. In de beleidsperiode 2019 - 2023 zijn dat:

- **Archiefpunt Vlaanderen**, het centrale knooppunt voor private archieven in Vlaanderen en Brussel (Archiefpunt vzw, met o.a. Liberas en Amsab-ISG als partners).
- **Histories**, het aanspreekpunt voor iedereen met een passie en interesse voor genealogie, lokaal erfgoed/heemkunde en cultuur van alledag.
- **Vlaamse Kunstcollectie (VKC)**, knooppunt voor museumcollecties en platform voor gezamenlijke acties en gedeelde digitale infrastructuur voor musea in Vlaanderen (partners: KMSKA, Musea Brugge, MSK Gent, Mu.ZEE en M Leuven en waarnemend de stedelijke musea Stad Antwerpen).
- **ETWIE**, de Expertisecel voor Technisch, Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed (opereert vanuit het Industriemuseum en is betrokken bij deze landschapstekening).

Ook **OKV (Openbaar Kunstbezit Vlaanderen)** is - als 1 van de 4 door Vlaanderen gesubsidieerde cultureel-erfgoedtijdschriften - gevestigd in Gent. Met **Meemoo**, dat zich inzet voor de digitale archiefwerking van organisaties in cultuur, media en overheid, is er nog een belangrijke - door Vlaanderen gesubsidieerde - speler in het Gentse veld. Tot slot is er nog de werking van Erfgoedcel Gent, het aanspreekpunt en expertisecentrum voor iedereen die met Gents cultureel-erfgoed aan de slag wil. **Erfgoedcel Gent** opereert vanuit het STAM en werd betrokken bij deze landschapstekening.

De aanwezigheid van die dienstverlenende rollen, OKV, Meemoo en Erfgoedcel Gent op het grondgebied van de Arteveldestad betekenen een verdere verrijking en versterking voor het Gentse erfgoedlandschap.

Gent heeft met **De Wereld van Kina** (een natuurmuseum voor jongeren en kinderen) bovendien 1 museum dat op regionaal niveau erkend en gesubsidieerd is én dat een kwaliteitslabel als collectiebeherende instelling heeft (met o.a. gesteenten en mineralen, fossielen, vogels, spinnen, insecten en planten in de collectie). Vlaanderen subsidieerde in de beleidsperiode 2019 - 2023 in totaal 22 regionale musea, Gent is dus goed voor zo'n 5% van dit soort instellingen. In de Gentse buurgemeenten bevinden er zich overigens nog twee regionaal erkende musea: **Museum Dhondt-Dhaenens** (Sint-Martens-Latem) en het **Museum van Deinze en de Leiestreek - Mudel** (Deinze). Als collectiebeherende organisaties spelen de regionaal erkende musea ook een verrijkende rol in het Gentse cultureel-erfgoedlandschap.

Archief Gent (een fusie van het Stadsarchief en Archief OCMW Gent) is een andere Gentse speler die door Vlaanderen erkend is en het kwaliteitslabel voor een collectiebeherende instelling heeft (type culturele archiefinstelling, indelingsniveau niet ingedeeld). Het **Universiteitsarchief** (Universiteit Gent) beschikt over deze erkenning, kwaliteitslabel en indeling.

Een andere belangrijke speler én partner in het Gentse erfgoedlandschap is De **Zwarte Doos** waar de **dienst Stadsarcheologie & Monumentenzorg** en het eerder genoemde Archief Gent hun werking uitbouwen. Het depot van de dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg (Zwarte Doos) is daarbij erkend als **onroerend erfgoeddepot** waar archeologische 'ensembles' (vondsten, objecten, archieven, botten, archeobotanie, analysemateriaal etc.) na opgraving professioneel bewaard worden en beschikbaar blijven voor nieuw

onderzoek. Het erkende erfgoeddepot kan ook stukken ontvangen van landschappelijke erfgoedwaarde of delen van bouwkundig erfgoed. De Zwarte Doos neemt deze rol op voor Gent en Zelzate. De dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg ambieert bovendien een erkenning als **onroerend erfgoedgemeente** die dan taken kan op- en overnemen van de Vlaamse Overheid in de domeinen bouwkundig, archeologische en landschappelijk erfgoed. Binnen het decretaal kader kan de erkende onroerend erfgoedgemeente dan mee vorm geven aan een onroerend erfgoedbeleid op de schaal van de Stad.

Verder zijn er in Gent - naast de eerder genoemde archieven - ook nog de archieven **Provinciaal Archief Oost-Vlaanderen, Rijksarchief Gent** en de archieven van de **diverse Hogescholen**. De Erfgoedcel roept op regelmatige basis de Gentse Archieven bijeen in het **Gents Archievenoverleg** voor kennisdeling. Uiteraard zijn er ook nog tal van **private en publieke archieven** in Gent (bvb. van Kerkfabrieken, parochies, scholen, verenigingen, cultuurorganisaties etc.)

Gent is ook een stad van bibliotheken. De **Kunstenbibliotheek** - beheerd door KASK & Conservatorium (School of Arts – HOGENT) - brengt de collecties van KASK (School of Arts – HOGENT), S.M.A.K., Design Museum, STAM, HISK en de Gentse Gidsen samen onder één dak en is met zijn meer dan 100.000 titels met een focus op hedendaagse kunst, kunsttheorie, design, landschapsarchitectuur en stedelijkheid een belangrijke pion in het erfgoedlandschap. Daarnaast is er ook de **stedelijke bibliotheek De Krook** en de diverse **wijkbibliotheken**, de bibliotheken van de verschillende **Hogescholen** (de Boekentoren - Universiteitsbibliotheek Gent is een van de initiatiefnemers van deze landschapstekening), de **Bibliotheek van het Bisschoppelijk Seminarie Gent**, de **Bibliotheek van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren (KANTL)**, **Augustijnenklooster Sint-Stefanus - Bibliotheek, de Conservatoriumbibliotheek Gent...**

Ook belangrijk om te vermelden is het unieke Gentse initiatief **CaGeWeb vzw of de Catalogus Gentse Wetenschappelijke Bibliotheken (buiten de Universiteit Gent)** waarin een 30tal Gentse wetenschappelijke bibliotheken zich sinds 1979 verenigen met als doel de collecties beter te ontsluiten (begin 2022 waren er 810.494 records consulteerbaar via cageweb.be). CaGeWeb wordt ook ondersteund door de Erfgoedcel en de Universiteitsbibliotheek. Volgende wetenschappelijke bibliotheken nemen deel aan het initiatief: Huis van Alijn, Amsab-ISG, Muziekbibliotheek Gent, Dienst Monumentenzorg en Architectuur, Documentatiecentrum voor Streekgeschiedenis Dr. Maurits Gysseling, Doof Vlaanderen Vorming vzw, Bisschoppelijk Seminarie, Museum Arnold vander Haeghen - Bibliotheek Maurice Maeterlinck, Bibliotheca Dominicana, Augustijnenklooster St. Stefanus, Klooster Paters Ongeschoeide Karmelieten, Archief Gent, Museum Dr. Guislain, Historische Huizen Sint-Pietersabdij, International Opera Academy, Industriemuseum, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren (KANTL), Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen, Koninklijke Maatschappij voor Landbouw en Plantkunde, Kunstenbibliotheek (met de collecties van KASK, S.M.A.K., Design Museum Gent, STAM, HISK en de Gentse Gidsen), Liberas, MSK Museum voor Schone Kunsten Gent, OCMW-archief, Orpheus Instituut, Documentatiecentrum Steunpunt Geestelijke Gezondheid – Te Gek!? en Erfgoedhuis Zusters van Liefde JM.

Musea, bibliotheken en archieven en aanverwante rollen en organisaties zijn niet de enige erfgoedplekken in de stad. Ook **Historische Huizen Gent** groepeerd een schat aan uniek Gents erfgoed (zowel roerend als onroerend). Onder Historische Huizen vallen het **Gravensteen**, de **Sint-Pietersabdij**, de **Sint-Baafsabdij**, het **Belfort**, het **Stadhuis** en de **Stadspaleizen d'Hane Steenhuyse en Vander Haeghen**. Deze Historische Huizen zijn unieke erfgoedlocaties en hebben een prachtig aanbod van verhalen, objecten, tentoonstellingen en evenementen.

De **vzw Monumentale Kerken Gent (MKG)** groepeerd buitengewoon roerend en onroerend erfgoed op 5 locaties in de stad. Het gaat over de **Sint-Niklaaskerk**, de **Sint-Michielskerk**, de **Sint-Jacobskerk**, de **O.L.V. Sint-Pieterskerk** en de **Sint-Baafskathedraal**. De kathedraal is de thuishaven van het Lam Gods van Van Eyck, één van de belangrijkste en bekendste topstukken in Vlaanderen. De **lokale kerken** zijn - net als andere **gebedshuizen** - ook belangrijke spelers die erfgoedcollecties beheren. In Gent zijn er maar liefst 38 kerken/gebedshuizen met een **professionele erfgoedinventaris** (hier bij inbegrepen ook de 5 kerken die onder de vzw Monumentale Kerken Gent vallen).

Er zijn in Gent uiteraard nog (erfgoedbeherende) organisaties en locaties die het erfgoedlandschap nog verder verrijken en aanvullen. De **Erfgoedkaart Vlaanderen en Brussel**³⁷ lijst meer dan **100 Gentse erfgoedorganisaties** op. Daaronder vallen heel wat organisaties die in deze landschapstekening al zijn vermeld. Anderzijds zijn er ongetwijfeld ook heel wat erfgoedorganisaties en collecties die nog niet op de Erfgoedkaart vermeld worden (bvb. de private collectie Mahy met unieke wagens).

Op de Erfgoedkaart vinden we onder andere **lokale musea, heemkringen, documentatiecentra, immaterieel cultureel erfgoed-actoren** zoals De School van Toen (dat een schat aan oude publicaties, schriften, wandplaten, foto's, schoolmeubelen en ander educatief materiaal beheert), Erfgoedhuis Zusters van Liefde JM, de Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen, Klooster Paters Ongeschoeide Karmelieten, Koninklijke en Ridderlijke Hoofdgilde van Sint-Michiel (schermers), Begijnhof Sint-Elisabeth, Documentatiecentrum voor Streekgeschiedenis Dr. Maurits Gysseling, Heemkundige en Historische Kring Gent, Studiekring Faleristiek (eretekens), Gentse Beiaardkring, Gilde van de Stroppendragers, Gentse Gidsen vzw, Koninklijke Soevereine Hoofdgilde van Sint-Joris, Reuzen in Vlaanderen vzw, VLAMO (Vlaamse Amateurmuziekorganisatie), Koninklijke Gentse Oratoriumvereniging, Gemeentelijke Heemkundige Werkgroep & Museum Destelbergen-Heusden, Van Crombrughe's Genootschap, Erfgoedkring Ernest Schepens - Willemsfonds, Poëziecentrum vzw, Gandante Gidsenorganisatie, Heemkundige Kring Oost-Oudburg, Koninklijke Gilde Sint-Rochus (kruisboogschutters), Heemkundige Kring Dronghine, Koninklijke Gilde De Ware Vrienden van Sint-Sebastiaan Gent (handboogschutters)... ook deze organisaties brengen nog meer schakeringen in het Gentse erfgoedlandschap.

Veel van reeds vermelde organisaties beheren erfgoed met een unieke waarde, echte topstukken dus.. Vlaanderen bezit een schat aan roerend cultureel erfgoed dat bewaard moet blijven omwille van zijn bijzondere archeologische, historische, cultuurhistorische, artistieke of wetenschappelijke betekenis. De Vlaamse overheid beschermt en borgt met het **Topstukkendecreet** unieke en zeldzame cultuuroederen. Op de Topstukkenlijst³⁸ staan alle erkende en voor Vlaanderen onmisbare voorwerpen en verzamelingen. Momenteel telt die lijst 890 topstukken. Maar liefst 98 van die stukken worden in Gent bewaard. Dat komt neer op 11% van al de items op de Vlaamse Topstukkenlijst. Veel van die Topstukken bevinden zich bij de initiatiefnemers van deze Landschapstekening.

INSTELLING	AANTAL
Amsab-ISG	1
Design Museum Gent	1
GUM, Gents Universiteitsmuseum	1
Industriemuseum	2
Museum voor Schone Kunsten Gent	42
STAM - Stadsmuseum Gent	6
Universiteitsbibliotheek Gent	25
Sint-Baafskathedraal Gent	9
Sint-Jacobskerk Gent	1
Sint-Michielskerk Gent	2
Sint-Pietersabdij Gent	1
Stadsarchief - De Zwarte Doos	6
Conservatoriumbibliotheek Gent	1
TOTAAL	98

Van de Mule Jenny (halfautomatische spinmachine 1800-1810, Industriemuseum), over werken van James Ensor, Jacob Jordaens, Fernand Khnopff, René Magritte, Théo van Rysselberghe, Constant Permeke en vele anderen (MSK Gent), een panoramisch plan van de Stad Gent uit 1534 (STAM Gent), 7 houtblokken van Frans Masereel uit 1917 (Debout les morts. Résurrection infernale bij Amsab-ISG), een gedateerde en gesigneerd ontwerptekening (1925) van Albert Van Huffel voor een vloertapijt in de Sint-Jan-de-Doperkerk te Ieper

³⁷ Erfgoedkaart - <https://erfgoedkaart.be>

³⁸ Topstukkenlijst - <https://topstukken.vlaanderen.be/topstukken/>

(Design Museum Gent), het Oorlogsdagboek van Virginie Loveling (Universiteitsbibliotheek Gent, de Boekentoren), een Model van het Pantheon te Rome van Antonio Chichi (GUM) tot het Lam Gods in de Sint-Baafskathedraal...

Bij de in Gent bewaarde Topstukken horen ook enkele stukken uit de **Collectie Vlaanderen**. Dit is een collectie sinds het Topstukkendecreet van 2014 aangekocht door de Vlaamse Gemeenschap en in langdurige bruikleen gegeven aan diverse erfgoedinstellingen. Naast de hier boven vermelde Topstukken (Christus aan het volk getoond, Pierrot en het gele skelet en Kinderen aan het ochtendtoilet van James Ensor in MSK Gent en het Antifonarium Tsgrooten in de Universiteitsbibliotheek Gent), bestaat de Collectie Vlaanderen ook uit enkele zogenaamde **sleutelwerken** (waardevolle werken die een sleutelrol innemen binnen de collecties van musea en erfgoedinstellingen in Vlaanderen). Een aantal van die sleutelwerken wordt bewaard in het S.M.A.K. te Gent (Pense-Bête van Marcel Broodthaers en Le décor et son double van Daniel Buren).

Gent is een overvolle bewaarkist van uniek erfgoed. Uiteraard is dit niet beperkt tot het erfgoed op de Topstukkenlijst en de sleutelwerken uit de Collectie Vlaanderen, er is veel en veel meer.

Gent is ook een stad van monumenten en ander onroerend erfgoed. Ook dit erfgoed versterkt landschap in Gent en is een meerwaarde voor andere spelers en de erfgoedgemeenschap in zijn geheel. De **Inventaris Onroerend Erfgoed** (Vlaanderen, Agentschap Onroerend Erfgoed)³⁹ geeft een overzicht van het waardevolle erfgoed in Vlaanderen. Zowel archeologisch, bouwkundig, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen. Een zoekopdracht door alle erfgoedobjecten met 'Gent' als zoekterm geeft aanleiding tot maar liefst 30.092 resultaten, beginnend met de historische stadskern van Gent in zijn geheel. Verder op de lijst monumenten zoals het Stadhuis, architecturale parels en/of historisch belangwekkende gebouwen in de vorm van herenhuizen, sociale woningen, scholen, fabrieken, winkels, cultuurtempels zoals het Operagebouw, de Vooruit en de Minard, universiteitsgebouwen zoals Het Pand en de Aula, een hôtel de maître zoals Hotel Falligan, sportinfrastructuur zoals het Zwembad Van Eyck... maar evengoed funerair erfgoed zoals Campo Santo en de Westerbegraafplaats en de vele standbeelden en fonteinen die Gent rijk is. Een tweede zoekopdracht waarbij enkel het beschermd onroerend erfgoed wordt doorzocht levert 1.353 resultaten op.

Een aantal van die monumenten hebben een bijzondere status omdat ze op de lijst van **UNESCO-werelderfgoed** staan. Op deze lijst komt erfgoed dat beschouwd wordt als uniek en onvervangbaar voor de hele internationale gemeenschap. Zo kregen de Belforten in België en Frankrijk (waaronder dus het Belort van Gent) deze status. Ook de Vlaamse Begijnhoven, waaronder het Klein Begijnhof O.L.V. Ter Hoyen en het Groot Begijnhof Sint-Elisabeth figureren op de lijst. De historische middeleeuwse kern van Gent en de twee stichtende abdijen staan op de kandidatenlijst.

Op vlak van onroerend erfgoed en monumenten (en bij uitbreiding archeologie) zijn er nog enkele belangrijke spelers in het Gentse veld. Zo is er naast de eerdere genoemde **Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg** ook nog o.a. **Monumentenwacht Oost-Vlaanderen** (gevestigd in Gent) en **GVSALM vzw** (Gentse vereniging voor Stad, Archeologie, Landschap en Monument).

Naast roerend en onroerend erfgoed wordt het erfgoedlandschap ook mee gemaakt door het immateriële erfgoed. Er is uiteraard veel immaterieel erfgoed in Gent en twee praktijken staan op de officiële **Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed**⁴⁰, namelijk de Floraliën Gent en de Gentse Feesten. Deze twee events met een lange traditie staan overigens niet alleen op de agenda van belangrijke festivals, events en feesten in Gent (denk bijvoorbeeld aan het Lichtfestival, het Sorry, Not Sorry straatkunstenfestival, de Patersholfeesten, Museumnacht, Festival van Vlaanderen Gent, Gent Jazz, Film Festival Gent, de culturele themajaren). Deze events trekken niet alleen bezoekers voor de stad en de erfgoedorganisaties in het bijzonder aan, vaak zijn er ook samenwerkingen met en activiteiten door deze erfgoedorganisaties aan verbonden.

³⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed - <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>

⁴⁰ Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed - <https://immaterieelerfgoed.be/nl/inventaris-vlaanderen>

2.3 Erfgoed op het snijvlak van andere sectoren

Erfgoed leeft in Gent (en daarbuiten) niet op een eiland. Er zijn **raakvlakken, snijvlakken, partnerships en samenwerkingen** met tal van organisaties en beleidsdomeinen.

Een voor de hand liggende sector waarmee samengewerkt wordt is het **Kunstenveld**. Ook op het vlak van de kunsten zijn er nog belangrijke spelers in Gent. Op het snijvlak van erfgoed en (hedendaagse) kunst, zorgen zij voor een verdere versterking van het Gentse landschap in alle multidisciplinariteit. De **Herbert Foundation** is een private stichting voor hedendaagse kunst te Gent die de verzameling en het archief van Annick en Anton Herbert omvat en ontsluit (ook naar het publiek). **Kunsthall Gent** is een internationale ruimte voor het ontwikkelen en presenteren van hedendaagse kunst in Gent. **Nucleo** is een atelierorganisatie die ruimte creëert voor de ontwikkelingen van de artistieke praktijk van professionele beelden kunstenaars. Nucleo organiseert ook regelmatig open ateliers voor het brede publiek. In de **Drongenhofkapel** worden presentaties en rondleidingen georganiseerd (o.a. werk van Berlinde De Bruyckere). Een andere unieke speler in Gent is het interfacultair studiecentrum **VANDENHOVE** Centrum voor Architectuur en Kunst – Universiteit Gent. Het Centrum steunt en neemt onderwijs- en onderzoeksinitiatieven op het raakvlak van architectuur en kunst, met bijzondere aandacht voor de (kunst & architectuur)tentoonstelling als kennis- en presentatievorm. Het Centrum beheert en valoriseert bovendien de kunstcollectie Vandenhove.

Dit is uiteraard slechts een zeer kleine greep uit de kunstenplekken, presentatieplekken, organisaties hedendaagse kunst, galerijen, kunst in open ruimte etc. die Gent rijk is. De Arteveldestad heeft een breed, exceptioneel en boeiend kunstenlandschap over alle disciplines heen. Er zijn de Vlaamse Kunstinstituten Opera Ballet Vlaanderen en VIERNULVIER (tot voor kort Kunstencentrum Vooruit), kunsthuizen (met infrastructuur) zoals Muziekcentrum De Bijloke, De Centrale, NTGent, de Minard, Campo, De Handelsbeurs, De Kopergieterij, Tinnenpot en de eerder genoemde Kunsthall Gent en Nucleo, spelers zoals Les Ballets C de la B, Collegium Vocale Gent, LOD, Flat Earth Society, B'Rock, Symfonieorkest Vlaanderen, Ontroerend Goed, Action Zoo Humain, Cie Cecilia en belangrijke spelers vlak van participatieve creatie en sociaal-artistieke praktijken zoals Bij'De Vieze Gasten, Manoeuvre, En Victoria Deluxe. Dit is slechts een kleine greep uit de spelers in het veld, die allen ook het culturele weefsel versterken en die - bijvoorbeeld voor organisaties in de erfgoedsector - veel kansen bieden om multidisciplinair én lokaal te gaan samenwerken. De Kunstensector heeft zich in Gent overigens verenigd in het **Kunstenoverleg Gent**. Diverse organisaties uit de cultureel-erfgoedsector nemen trouwens ook deel aan dit overleg. In 2021 maakten de partners van het Kunstenoverleg de [Landschapstekening Gent 2021](#). Samen met deze landschapstekeningen biedt dit document een volledig overzicht van het Gentse cultuurlandschap.

Het erfgoedlandschap is bovendien ook intens verworven met tal van **andere beleidsdomeinen en actoren**. Het zou ons voor deze landschapstekening te ver leiden om in al zijn gelaagdheid en diversiteit te vatten, maar het gaat bijvoorbeeld over samenwerking met partners in het **welzijnswerk** (zowel richting ouderen, personen met een beperking als alle andere mogelijke doelgroepen), projecten die opgezet worden met **scholen en onderwijsorganisaties**, samenwerkingen met tal van **onderzoeksinstituten**, actieve partnerschappen met organisaties uit het **sociaal werk en het buurtwerk**, samenwerkingen met organisaties die werken mét en voor **nieuwkomers, zelforganisaties, organisaties rond armoede, maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren** etc. Tal van erfgoedorganisaties zijn ook actief rond **innoveren en ondernemen** en zetten in dat kader bvb. samenwerkingen op met bedrijven. De lijst gaat uiteraard nog veel verder door. Erfgoed staat vandaag heel vaak op een kruispunt van zeer diverse beleidsdomeinen en actoren.

2.4 Opleidingen

Gent is een stad van erfgoed en cultuur én een studentenstad. Dat vertaalt zich ook in een hele reeks Gentse opleidingen in studiegebieden gelinkt met erfgoed (en cultuur in de brede zin van het woord), bibliotheken, archieven, design en architectuur. Deze instituten, opleidingen en studenten verrijken het ecosysteem waar de initiatiefnemers van deze landschapstekening ook deel van uitmaken. Het gaat o.a. over:

- **Universiteit Gent** met o.a. opleidingen in de archeologie, geschiedenis en kunstwetenschappen én een postgraduaat Curatorial Studies. Universiteit Gent is samen met Vrije Universiteit Brussel, Katholieke Universiteit Leuven en Universiteit Antwerpen ook partner in de master-na-master Master of Arts in de archivistiek: erfgoed- en hedendaags documentbeheer (enkel keuzevakken worden in Gent gegeven). Onder Universiteit Gent valt ook het Interuniversitair Instituut voor Publieksgeschiedenis (IPG) dat onderwijs, onderzoek en dienstverlening over alle vormen van omgang met geschiedenis in de samenleving in het heden en het verleden organiseert.
- **KASK & Conservatorium (School of Arts, Hogeschool Gent)** met o.a. opleidingen beeldende kunsten, interieurarchitectuur, audiovisuele kunsten, drama, muziek, digital design en development, curatorial studies, een doctoraat in de kunsten (i.s.m. Universiteit Gent).
- **LUCA School of Arts (Campus Gent, Sint-Lucas)** met o.a. opleidingen textielontwerp, grafisch ontwerp, schilderkunst, sculptuur, glas & keramiek, mixed media, vrije kunsten, interieurvormgeving, visual design & beeldende vorming.
- **Hoger Instituut voor Schone Kunsten (HISK)** met een postgraduaatsopleiding beeldende kunst.
- **KU Leuven (Campus Sint-Lucas, Gent)** met o.a. opleidingen architectuur en interieurarchitectuur.
- **CVO Groeipunt (vroeger VSPW/Bibliotheekschool)** met o.a. opleidingen archiefmedewerker, art handler, bibliotheekmedewerker en behoudsmedewerker erfgoed.
- **Arteveldehogeschool** met een Graduaat Informatiebeheer (voor toekomstige bibliothecarissen, archivariissen en informatiespecialisten).
- **International Opera Academy** met een gespecialiseerd programma van twee jaar voor operazangers en repetitoren.
- **Orpheus Instituut** met o.a. een doctoraatsopleiding voor uitvoerders en componisten van muziek en een voortgezette opleiding kamermuziek.

Deze lijst is vrij opleidingsgericht. Ook in andere opleidingen gebeurt er bvb. interessant **onderzoek** dat rechtstreeks linken legt met het erfgoedveld. Ook de diverse **lerarenopleidingen** die de Stad rijk is (bvb. Arteveldehogeschool, Hogeschool Gent en Universiteit Gent) hebben aandacht voor zaken zoals cultuureducatie en kunstonderwijs en werken daarvoor samen met het erfgoedveld. Ook de opleidingen **sociaal werk** (bvb. Arteveldehogeschool en Hogeschool Gent) leggen boeiende linken met het erfgoedveld en het culturele veld in het algemeen (bvb. sociaal-cultureel werk).

2.4 Aanbod, bezoek en tevredenheid

Het is duidelijk dat Gent een ruim, divers en gelaagd erfgoedlandschap en bij uitbreiding cultureel landschap kent. De Gentse score van 64,41% in de Creative Cities Index⁴¹ en de behaalde 5de plaats bij de grote steden in de categorie 'cultural vibrance' van de Cultural and Creative Cities Monitor 2019⁴² (Europees Directoraat-Generaal 'Joint Research Center') tonen dat ook aan. Maar een landschap zonder gebruikers, tevreden bezoekers, activiteiten en betrokken erfgoedgemeenschap is 'maar' een landschap. De beschikbare cijfers tonen echter aan dat de inwoners het aanbod alvast appreciëren. In het deel van de landschapstekening dat de data van de initiatiefnemers zelf bespreekt, gaan we dieper in op de bezoekersaantallen, online participatie e.d. voor deze organisaties. Hier staan we al even stil bij hoe de Gentenaar het landschap ervaart

De Gentenaar maakt (zelfs in COVID-jaar 2020) gretig gebruik van het culturele aanbod van de stad. De Gemeente-Stadsmonitor⁴³ vat het - in vergelijking met de 13 centrumsteden - als volgt samen

⁴¹ Charles Landry, [Creative City Index Gent, 2011](#)

⁴² Europees Directoraat-Generaal 'Joint Research Center', [Cultural and Creative Cities Monitor 2019](#)

⁴³ Vlaamse Overheid, Agentschap Binnenlands Bestuur, Gemeente-Stadsmonitor (2020) - Gemeentescan Gent - benchmark 13 centrumsteden (<https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/jouw-gemeentescan>)

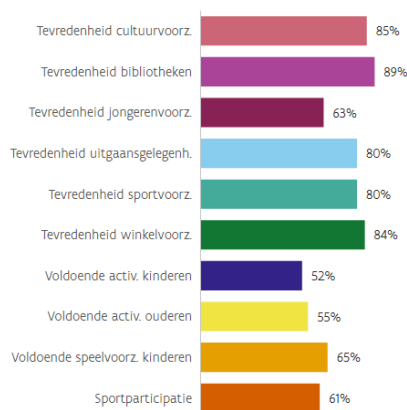
	Gent	13 centrumsteden
Inwoners die bibliotheek bezoeken in eigen gemeente	60%	52%
Inwoners die bioscoop bezoeken in eigen gemeente	65%	60%
Inwoners die festival, evenement of fuif bezoeken in eigen gemeente	55%	49%
Inwoners die museum, tentoonstelling... bezoeken in eigen gemeente	76%	65%
Inwoners die culturele activiteit bijwonen in eigen gemeente	66%	58%

Het percentage inwoners dat gebruik maakt van de culturele voorzieningen ligt dus consequent hoger dan in de 13 centrumsteden. Gentenaars maken uiteraard ook gebruik van het aanbod in andere gemeentes, maar het percentage dat gebruik maakt van de voorzieningen in de eigen stad ligt steeds hoger.

De Gentenaar blijkt volgens de cijfers van de Gemeente-Stadsmonitor⁴⁴ ook heel tevreden over het aanbod.

	Gent	13 centrumsteden
Tevredenheid over bibliotheekvoorzieningen	89%	86%
Tevredenheid over culturele voorzieningen	85%	80%

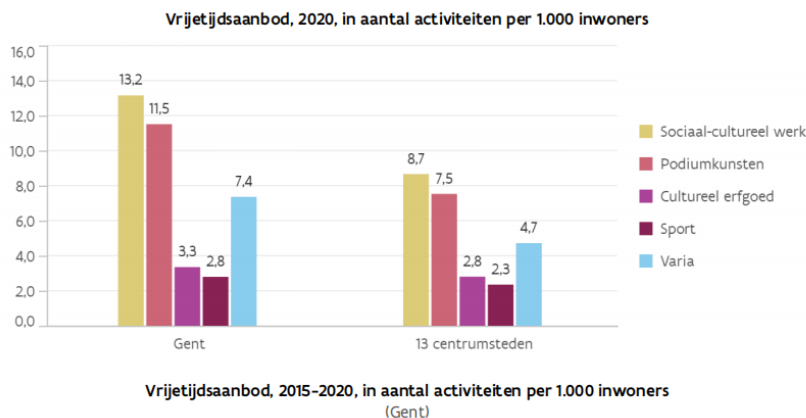
Als we dit vergelijken met andere voorzieningen in de sector cultuur en vrije tijd, krijgen we onderstaand beeld, waaruit blijkt dat bibliotheekvoorzieningen en culturele voorzieningen hoger scoren dan bvb. uitgaansgelegenheden, sportvoorzieningen en winkelveorzieningen:

De Gemeente-Stadsmonitor⁴⁵ van 2020 geeft ons ook een zicht op het aantal activiteiten in Gent (bron UiT-databank, Cultuurnet). Deze cijfers zijn uiteraard opnieuw (deels) gekleurd door COVID19. Het vrijetijdsaanbod zag er in 2020 als volgt uit (activiteiten per 1.000 inwoners):

⁴⁴ Vlaamse Overheid, Agentschap Binnenlands Bestuur, [Gemeente-Stadsmonitor \(2020\) - Gemeentescan Gent - benchmark 13 centrumsteden](#)

⁴⁵ Vlaamse Overheid, Agentschap Binnenlands Bestuur, [Gemeente-Stadsmonitor \(2020\) - Gemeentescan Gent - benchmark 13 centrumsteden](#)

Bron: Gemeente-Stadsmonitor 2020 - Gemeentescan Gent - benchmark 13 centrumsteden

Opnieuw scoort Gent hier dus beter op alle fronten dan het gemiddelde voor de 13 Vlaamse centrumsteden.

Om iedereen - ook mensen in armoede en kansengroepen - de kans te geven deel te nemen aan vrijetijdsactiviteiten ondersteunt de Stad Gent de werking van **UiTPAS**. Op die manier wordt de participatie verder versterkt. Een aantal cijfers⁴⁶:

- 24% van alle pashouders in Vlaanderen heeft een UiTPAS regio Gent (Gent, Merelbeke, Destelbergen, Melle en Lochristi)
- 25% van alle UiTPAS-acties in Vlaanderen (punten sparen en voordelen omruilen) gebeuren door pashouders uit de Gentse UiTPAS regio.
- 40% van alle opgenomen kortingen via UiTPAS zijn bij UiTPAS-partners van regio Gent geregistreerd voor de opname van kansentarieven.
- Op 1/1/2020 waren er 54.372 UiTPAS-kaarten verkocht, waarvan 19.450 zonder kansenstatuut en 34.922 met kansenstatuut.
- De verhouding 36% pashouders zonder kansenstatuut en 64% met kansenstatuut is sinds 2017 stabiel.

⁴⁶ [Beleidsnota](#) Sami Souguir, Schepen van Cultuur, Stadsontwikkeling en Ruimtelijke Planning Stad Gent, 2 maart 2021

Deel 3: Een kompas voor de toekomst

De cultureel-erfgoed sector in Gent is zich ten volle bewust van enkele grote en gedeelde maatschappelijke uitdagingen die impact hebben op de manier waarop we onze (samen)werkingen de komende jaren verder zullen vormgeven. Onze collecties en werkingen moeten **diverser en inclusiever**, de **ecologische impact** moet lager, **post-covid** willen we meer dan ooit **duurzaam** met elkaar en onze organisaties aan de slag.

Tot slot is het cruciaal om in dit alles plaats te maken voor de toekomstige generatie, om het kompas voor de toekomst mee in handen te geven van **kinderen en jongeren** en ze vandaag al een rol en een stem te geven in onze werkingen.

3.1 Diversiteit en Inclusie

Cultureel diverse realiteit

Gent telt meer dan 160 nationaliteiten en culturele diversiteit is dus een dagdagelijkse realiteit. Zoals de cijfers over Gent hierboven vertellen: 15,9% van de inwoners heeft een niet-Belgische nationaliteit (2022). 35,8% heeft een niet-Belgische herkomst. De helft van de kinderen tussen 0 en 9 jaar heeft een migratieachtergrond en een derde van de schoolgaande jeugd heeft niet het Nederlands als moedertaal.

Het bewustzijn over deze cultureel diverse realiteit nam de voorbije jaren fors toe bij de Gentse cultureel-erfgoed organisaties en leidde tot heel wat initiatieven en acties.

Uit de bevraging van de 11 initiatiefnemers voor deze landschapstekening blijkt dat organisaties stappen gezet hebben om diverse gemeenschappen in de stad beter te leren kennen en betrekken, bv. een gidsenpool samengesteld hebben met meer dan 10 talen, vrijwilligers als brugfiguren inzetten en één medewerker coördineert een 'TOP'-overleg tussen een aantal musea rond Toegankelijkheid, Outreach en Participatie.

Niet enkel toeleiding naar de collecties is een aandachtspunt, ook het gesprek over de collecties zelf werd gevoerd. Een museumdirecteur benoemt het groeiende besef in de sector "dat de collecties historisch samengesteld zijn door witte hoogopgeleide mannen." En dus werden er de voorbije jaren in de verschillende organisaties inspanningen gedaan om de collectie te diversifiëren, om bv. de collectiepresentatie te vernieuwen met oog op meer diversiteit, om stappen te zetten op vlak van participatief verzamelen, konden kinderen met diverse achtergrond aan de slag met de collecties, werd een Gents-Turks erfgoedtraject opgestart om te pionieren in die moeilijke maar noodzakelijke zoektocht naar erkenning en representatie van migratie in erfgoed.

De kernvraag verschuift, de uitdaging blijft groot

Ondanks het groeiende bewustzijn en de geleverde inspanningen geven de organisaties zelf aan dat de impact ervan te projectmatig en te weinig structureel blijft, alleszins te klein en vaak ook onduidelijk. Er is alvast nood aan meer gedeelde data en analyse m.b.t. diversiteit binnen de collecties en de publieksparticipatie. Zeker omdat processen zoals het diverser maken van de collectie, heel traag verlopen.

Bovenal blijkt het voortschrijdende inzicht, vanuit de ervaring van de meest succesvolle initiatieven de afgelopen jaren, dat het eigenlijke doel dat we ambiëren moet verschuiven: *van diversiteit naar inclusie*. De kernvraag daarbij is niet je publiek diverser maken rond het aanbod dat je ontwikkelt vanuit het gecanoniseerd erfgoed dat je beheert (*diversiteit*), maar welke relatie je aangaat met alle leden en gemeenschappen in de samenleving rond de keuzes van het erfgoed dat je beheert en de ontwikkeling van het aanbod (*inclusie*).

"Diversity is being invited to the party. Inclusion is organizing the party together." Deze verschuiving resoneert ook in het voorbereidingstraject van Gent als kandidaat Europese Culturele Hoofdstad 2030, dat recent haar concept en waardekader presenteerde:

Diversiteit slaat op de mate waarin verschillende identiteiten zijn gerepresenteerd binnen een project. Inclusiviteit slaat op de mate waarin iedereen toegang heeft en krijgt tot kansen, middelen, en inspraak. Diversiteit is ons uitgangspunt, inclusiviteit ons doel. Proportionaliteit is daarbij onze parameter. Diversiteit is louter kwantitatief, inclusiviteit is kwalitatief. We benadrukken het belang van beide in alle lagen van de organisatie en bij de verdere uitwerking van het Gent 2030-traject. We erkennen dat ieders positie uniek en complementair is, en leren elkaars positie kennen op een respectvolle manier, vol nieuwsgierigheid en met een open geest. Verschillen worden daarbij omarmd maar niet benadrukt.
Inclusiviteit & Diversiteit, [Waardekader #Gent2030](#) (mei 2022)

Een aantal organisaties bevestigt vandaag al dat ze een diversiteitstraject loopt of aan het uittekenen is en daarbij de steun krijgt van bestuurders en medewerkers. In de praktijk blijkt het ook op vlak van HR echter nog moeilijk om deze intenties waar te maken, bv. in het aanwerven van medewerkers met migratie-achtergrond.

Om te vermijden dat de sector louter in een discours over diversiteit blijft hangen, is de verbreding naar integraal inclusief denken en handelen dus cruciaal. Dit betekent dat doelstellingen en acties in eerste instantie gericht moeten zijn op de eigen werking, op de eigen organisatiecultuur, de machtsverhoudingen en de blinde vlekken. Er is ook een bewustwording nodig over ingebouwde (onzichtbare) drempels. Het zijn deze drempels die moeten aangepakt en weggewerkt worden. Vragen tot samenwerking worden vanuit dit opzicht vandaag nog te veel top down gesteld, stelt een deelnemer aan het traject van deze landschapstekening, in plaats van te vertrekken bij noden van potentiële erfgoedgemeenschappen. Deze noden verder in kaart brengen en gezamenlijk analyseren lijkt daarbij een interessante piste om een aantal structurele stappen te zetten en niet in een louter projectmatige aanpak te blijven hangen.

Deze perspectiefverandering moet de komende jaren ook voldoende organisatiebreed aangepakt worden, om inclusief denken en handelen in het DNA van ieders werking te laten groeien.

Het betekent, naast de focus op migratie en culturele diversiteit, ook een nadrukkelijke verbreding van diversiteit en inclusie op vlak van leeftijd, opleiding, inkomen, gender, mensen met een beperking.

Aan het werk

Met 8 musea, 2 culturele archiefinstellingen en 1 erfgoedbibliotheek in een superdiverse stad als Gent, met landelijke en internationale uitstraling en netwerken – is het potentieel (en de ambitie) groot om de komende jaren een voortrekkersrol op te nemen richting diverser en inclusiever collectiebeheer.

De organisaties zullen ruimte maken om werkingspecifieke acties en initiatieven hiervoor te blijven opzetten. De komende beleidsperiode zal dit nog structureler aangepakt worden en doelgerichter – met meer zicht op de effectieve impact ervan.

Een voorwaarde daarbij is een inclusieve grondhouding, een inclusieve benadering van de verschillende functies (herkennen en verzamelen, behouden en borgen, onderzoeken, presenteren en toeleiden, participeren). Met een sleutelrol voor een inclusief verzamelbeleid, zich als instelling bij collectieverwerving en collectieopbouw kwetsbaar durven opstellen. Bereid zijn om gemeenschappen, verenigingen, burgers hierin te betrekken - waardoor collecties de diverse samenleving tegen 2030 beter zullen representeren.

De Gentse cultureel-erfgoed sector wil hierbij externe expertise inroepen en kan ook al beroep doen op heel wat opgedane ervaring in de verschillende organisaties. Bijzondere vermelding voor de pioniersrol van Museum dr. Guislain dat vanuit de eigen missie structureel werkt rond kwetsbaarheid en hierover expertise kan delen in het Gentse erfgoednetwerk – waar inclusief verzamelbeleid voor collectiebeherende organisaties de komende jaren expliciet op de agenda zal komen. Hoe kunnen we etnisch-culturele middenveldorganisaties en buurtwerkingen die met erfgoed bezig zichtbaarheid en ruimte geven? Hoe gaan we de relatie aan? Hoe zetten we nog meer in op cocreatie, participatie, outreachingswerking, third places, communitywerking, digitale interactie,...? Hoe gaan we om met het verleden van de eigen organisaties en dekolonisering? Hoe kunnen we waarden rond diversiteit en inclusie ook vertalen in onze zakelijke en HR-werkingen?

Het zal duidelijk zijn dat deze inspanningen de komende jaren heel wat tijd en middelen zullen vragen. De eigen organisatie inclusief laten denken en handelen, nieuwe relaties aangaan, netwerken opbouwen, collecties laten evolueren... zijn lange en complexe trajecten. In het buitenland pakken gelijkaardige organisaties dit met veel meer personeel aan dan we in Vlaanderen gewoon zijn. Om deze kanteling te maken, rekenen de Gentse organisaties dan ook op de nodige middelen om te investeren in medewerkers, ondersteuning en essentiële leertijd.

3.2 Ecologische impact en klimaatverandering

De cultureel-erfgoed sector in Gent is zich bewust van de **ecologische impact** van haar werkingen en wil de komende jaren verdere stappen zetten. Ook hier zijn de uitdagingen groot.

Basisprincipes

In de Landschapstekening Kunsten Gent (2021) wordt gepolst naar de basisprincipes rond ecologische duurzaamheid die we de volgende jaren voor ogen moeten blijven houden. Eva Peeters en Nathalie Decoene van Greentrack (de netwerkorganisatie die in Gent onlangs ondergebracht werd bij het Gents Kunstenoverleg) antwoorden met deze wezenlijke vragen die we ons als cultuurorganisaties moeten blijven stellen:

- 1. Wat is het dat onze werking of organisatie hier in deze gemeenschap absoluut wil brengen/toevoegen?*
- 2. Hoe kunnen we dat doen op een manier die absoluut, radicaal in evenwicht is met alle leven op deze planeet?*

Op het vlak van **mitigatie** (impact verlagen) zijn de drie meest impactvolle acties die je daarbij als individu kan nemen:

- minder verbruiken, en daarbij je infrastructuur radicaal energiezuiniger maken
- zich minder en duurzaam verplaatsen
- gebruik van vlees en melkproducten stoppen of drastisch verminderen.

Als organisatie kun je dit zoveel mogelijk proberen te integreren in de eigen werking - en je kan dat ook uitdragen naar je bezoekers en participanten en hen proberen te inspireren tot individuele actie.

Klimaatverandering is daarnaast niet meer tegen te houden en dus zullen we de volgende jaren ook (en meer dan we nu doen) over **adaptatie** nadenken. Je kan nog zo hard mogelijk werken aan energiezuiniger leven en werken, je impact zo hard mogelijk verlagen - we zullen ons daarnaast ook moeten aanpassen. Hoe beter je kan inschatten waar we voor staan, hoe meer je daar nu al rekening mee kan houden. Hoe anticiperen we op toekomstige hitte, droogte (en de secundaire gevolgen daarvan: voeding, infrastructuur die faalt, transportproblemen, grondstoftekorten, migratie), extreme wateroverlast,...

Beide sporen, mitigatie en adaptatie, moeten de komende jaren geïntegreerd uitgewerkt worden in de klimaatplannen van onze organisaties, sectoren en stad.

In het traject rond deze Landschapstekening Cultureel-erfgoed werd de vraag gesteld naar een horizon om ambitieuze doelen te durven stellen op vlak van mitigatie. Krijgen we onze werkingen in Gent binnen de kunsten- en erfgoedsector klimaatneutraal tegen 2030? Daarvoor moet niet enkel inhoudelijk of sensibiliserend aan de slag gegaan worden met het thema, bv tijdens expo's of publicaties - maar moet elke organisatie ook de ambitie hebben dit zelf effectief realiseren. Speciale vermelding hierbij voor Design Museum Gent dat duurzaamheid niet alleen expliciet als thema verwerkt in het eigen expobeleid en in het nieuwe Design Fest – maar ook in de praktijk pioniert met haar infrastructuurplannen zoals bv. de innovatie in het gebruik van een circulaire gevelsteen.

Te onderzoeken pistes

1. Samenwerken met elkaar om collectiebeleid nog meer af te stemmen, tot gerichtere collectievorming te komen en te kunnen ontzamen waar mogelijk. Duurzaamheidsaspect mee opnemen in waarderingsprocessen.
2. Ecologisch bewust behouden en borgen. Minder verpakking of enkel eco-verpakkingsmateriaal gebruiken.

3. Nog meer inzetten op collectief depotbeheer, oppervlakte beperken, depotcondities creëren met lage ecologische impact. Ondertussen groeide het inzicht dat erfgoed gebaat is met lagere temperatuur en beperktere installaties (zie www.conservationphysics.org en ook Ankersmit, B. 2009. *Klimaatwerk verwezen*).
4. Bewust omspringen met de (nog vaak onzichtbare) digitale ecologische voetafdruk bij digitalisatieprocessen. Bruggen slaan tussen digitale transformatie en groene transitie.
5. Het principe van bruikleen durven bevragen. Wanneer is het echt nodig om stukken te laten overkomen uit de Verenigde Staten bv.?
6. Aan slow-programming doen.
7. Drukwerk verminderen en recycleren.
8. Hand in hand met de kunstensector en toerisme innovatieve pistes onderzoeken in samenwerking met het openbaar vervoer. Combitickets NMBS/De Lijn aanbieden aan gereduceerde prijzen, inzetten op B-dagtrips en andere formats. E-diensten uitrollen om groepen op afstand te bereiken en te laten participeren. Bezoekers binnen en buiten Gent engageren om in onze stad op een duurzame manier aan cultuur- en erfgoedbeleving te doen.
9. Infrastructuur verder verduurzamen. Nauw samenwerken indien van toepassing met de diensten Facility Management van de stad en de urgentie blijven beklemtonen.
Voor nieuwe en tijdelijke infrastructuur i.f.v. presentatie en expo-opbouw pionieren met partners in de deel- en kringlooeconomie en volop inzetten op circulaire bouwmaterialen. Een gezamenlijk charter opmaken met verwachtingen hierover naar expobouwers. Principes van klimaatadaptatie toepassen waar mogelijk.
10. Een ecoteam oprichten binnen de organisatie om de betrokkenheid en urgentie hoog te houden.

Net zoals bij de uitdagingen rond diversiteit en inclusie, mist de sector nog veel data over de ecologische voetafdruk van organisaties. Zelfs energieverbruik raadplegen en analyseren is vandaag niet in alle organisaties een evidentie. Het netwerk en de experts van Greentrack Gent trekken hier mee aan de kar en zullen dit de komende jaren blijven doen. Organisaties geven ook aan nood te zullen hebben aan begeleiding en een voldoende gedeelde zoektocht rond bovenstaande pistes. Hiervoor kunnen ze niet enkel bij Greentrack terecht, maar ook bij het Pulse Transitienetwerk en andere experts ter zake.

3.3 Post-covid duurzaam leven en werken

Het ecologische is natuurlijk slechts één aspect van duurzaamheid en dat lijken we steeds beter te beseffen – nog worstelend met de coronacrisis, midden in een periode van oorlog in Oekraïne, geconfronteerd met ongeziene energieprijzen en torenhoge inflatie.

Het *Waardekader #2030* bij de kandidatuur van Gent als Culturele Hoofdstad van Europa definieert het zo:

Duurzaamheid wil zeggen: binnen vier aspecten – ecologisch, menselijk, sociaal en economisch – respectievelijk grondstoffen, menselijke energie, sociale netwerken en geld sneller te laten regenereren dan dat ze worden uitgeput. Alle facetten van duurzaamheid moeten volwaardig tot hun recht komen en zijn verbonden met elkaar.

Economische duurzaamheid gaat ook over welke economie beoogd wordt, en hoe die duurzaam ten dienste staat van mens en maatschappij. Aangezien deze vier pijlers van duurzaamheid dusdanig zijn verbonden met elkaar, kan enkel over volwaardige duurzaamheid gesproken worden wanneer ze allemaal gewaarborgd zijn. We moeten het piramidedenken achterwege laten en komen tot een circulair bewustzijn, waardoor kleine en grote organisaties op tot volwaardig duurzame samenwerkingen kunnen komen. Duurzaamheid mag nooit tot armoede, marginalisatie, verspilling van middelen, monopolies, favoritisme of uitsluiting leiden

Duurzaamheid, [Waardekader #Gent2030](#) (mei 2022)

Duurzaam werken in de cultureel-erfgoed sector betekent dan ook duurzaam ondernemen, en dus ook duurzame personeelszorg en -betrokkenheid: voldoende aandacht voor werkdruk en work-life balance, een gezond evenwicht tussen personeelsbestand, taken, middelen, noden en mogelijkheden. Van leiders, ook in deze sector, verwachten we continue alertheid voor het welzijn van de organisatie en haar medewerkers.

Post-covid zou het meer dan ooit een basisprincipe moeten zijn om zorgzaam met zichzelf en elkaar om te gaan. Ook in de band met en het vertrouwen van bezoekers zullen we extra moeten blijven investeren, zodat zij weer zorgeloos kunnen buiten komen om van cultuur en erfgoed te kunnen genieten.

3.4 De toekomst is aan kinderen en jongeren

De twee coronajaren hakten ook erg in op jongeren – voor wie mentaal welbevinden een groot collectief aandachtspunt is de komende tijd. *Care* is naast *Empower* en *Engage* dan ook een centraal thema voor Gent als *European Youth Capital* in 2024. Samen met jongeren kwam onze stad tot deze drie speerpunten:

- Met ‘Engage’ wil Gent inzetten op vrijwilligerswerk en actief burgerschap, jongeren engagement kunnen laten opnemen.
- ‘Empower’ betekent ruimte voor tieners en jongeren, maar betekent ook je thuis voelen, een plek mogen en kunnen opeisen in de stad om te experimenteren en zichzelf te kunnen zijn.
- Met ‘Care’ richt Gent zich ten slotte op welzijn in de brede zin, je goed voelen, jezelf kunnen zijn, met aandacht voor mentale gezondheid van jongeren maar ook leven in een groene duurzame stad.

Jongeren hebben aan de cultureel-erfgoed spelers in Gent alleszins een grote bondgenoot. Altijd al werd waar mogelijk ingezet op het betrekken van kinderen en jongeren bij de eigen werkingen. Dat gebeurt met de vele inspanningen van publiekswerkers en in samenwerking met scholen (zie verder) in een rijk educatief aanbod, maar de voorbije periode werd ook gezocht naar nieuwe mogelijkheden. Door bv. de oprichting van een jongerenwerking, een “salon des jeunes” of door een volledige verdieping van het museum door kinderen en jongeren te laten inrichten.

Daarbij leeft het sterk bij de Gentse partners om jongeren in de toekomst “nog meer serieus te nemen”, hen als volwaardige doelgroep te benaderen, hen een echte stem te geven en op verschillende vlakken meer te betrekken. Door verder in te zetten op een beleid rond stageplaatsen, jongeren mee een rol in het bestuur te laten opnemen, of een ‘Young Board’ op te richten waarmee ook andere culturele spelers in Gent experimenteren. Of zoals iemand in onze werksessies het benoemt: “Jongeren worden zo zelf brugfiguren voor elkaar, naar gemeenschappen van diverse culturele achtergrond, naar gemeenschappen van de toekomst”.

Cruciaal voor onze Gentse musea, culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheek is daarbij het in handen geven van sleutels aan jongeren tot de collecties. Hoe kunnen we het eigenaarschap delen over de keuzes die we als collectiebeherende organisaties maken in het verzamel- en presentatiebeleid? Het gaat specifiek voor de cultureel-erfgoedsector niet louter over ruimte maken voor jongeren, maar hen daarbij warm maken en engageren om met onze collecties van de toekomst aan de slag te gaan.

Op dat vlak ligt er nog heel wat potentieel, zeker in een studentenstad als Gent en met de voorspelling dat de leeftijdsgroep 12-17 jarigen de komende jaren nog sterk zal stijgen. Het is cruciaal om nog veel meer aansluiting te vinden bij deze jongere generatie en hen mee initiatief en verantwoordelijkheid te laten nemen voor de hierboven beschreven grote uitdagingen en de manier waarop onze collectiewerkingen de volgende jaren evolueren.

Deel 4: Een fysiek en digitaal landschap

4.1 Collecties op de kaart en in de wijken

Wandeling door het landschap

De Gentse collectiebeherende cultureel-erfgoed organisaties op de kaart situeren, onderstreept het verbluffend sterke landschap dat de stad rijk is – elk met een unieke rol, verweven met elkaar door inhoudelijke raakvlakken en strategische samenwerkingen maar ook door fysieke connecties. Met veel afgewerkte en ingeplande infrastructuurwerken is dit een landschap met veelbelovende nieuwe perspectieven.

Nemen we als startpunt de Bijlokesite die op 20 jaar tijd transformeerde tot een druk gebruikte en bezochte culturele hotspot. Thuisbasis van het **STAM**, het stadsmuseum dat sinds 2010 de geschiedenis van Gent tot leven brengt en ook onderdak biedt aan de Erfgoedcel. Ga je bij het STAM de deur uit dan wandel je recht de Kunstenbibliotheek binnen, waar de bibliotheekcollecties van o.a. KASK, S.M.A.K., Design Museum, STAM, HISK en de Gentse Gidsen samen onder één dak werden gebracht.

Vervolgens moet je kiezen, langs het water van de Leie direct naar het centrum. Of omhoog richting de Heuvelpoort het Citadelpark in - dat de komende jaren kan transformeren in een Museumpark. Dit door de toekomstplannen van **S.M.A.K.** die in grootte moet verdubbelen, naast optimalisatie van het gebouw op vlak van o.a. binnenklimaat. Maar ook door nieuwkomer **GUM** dat naast het wetenschapsmuseum met de Plantentuin voor een groene uitbreiding zorgt van het park. Samen omringen zij **MSK** – het eerste (kunst)museum van België, vandaag 225 jaar oud – dat geografisch niet symbolischer kan liggen tussen S.M.A.K. en GUM om de band van de academische wereld met de Gentse cultureel-erfgoed sector te onderstrepen.

Het historische centrum bereik je vervolgens vanop de Heuvelpoort met een wandeling in rechte lijn langs maar liefst twee culturele archiefinstellingen die Gent rijk is, **Liberas** en **Amsab-ISG** – met onderweg de 64m hoge gerestaureerde Boekentoren van UGent die zich als erfgoedbibliotheek in de groep van Gentse collectiebeherende organisaties aansluit. De **Universiteitsbibliotheek** torent uit boven het Sint-Pietersplein, met haar eeuwenoude Sint-Pietersabdij en ook (het Huis van) De wereld van Kina, met haar grote natuurhistorische collectie.

Voor de andere Historische Huizen moet je verder het toeristische centrum in, langs Vooruit en Minardschouwburg, Bibliotheek de Krook en het nieuw gerestaureerde Wintercircus. Tot aan het Lam Gods in de Sint-Baafskathedraal, met daarnaast het Belfort en het Gentse Stadhuis. Op weg richting het Gravensteen via de Gras- en Korenlei kom je **Design Museum Gent** tegen – momenteel gesloten om tegen 2025 met de nieuwe vleugel DING te heropenen, een langverwachte open en klimaatbewuste uitbreiding van het museum.

Ook het Gravensteen staat voor een felbesproken nieuw hoofdstuk en krijgt een grondige make-over, niet alleen voor het behoud en de opwaardering van het historische gebouw maar ook om het kasteel breder toegankelijk te maken. In de schaduw van de burcht vind je in het hartje van het Patershol, tussen de dertiende-eeuwse muren van het voormalig Caermersklooster, Kunsthal Gent – dat als platform voor hedendaagse kunst in Gent ook de volgende jaren de brug slaat tussen de kunstopleidingen en het S.M.A.K.

Je weg vervolgens uit het Patershol zoekend, vind je aan de rand ervan het **Huis van Alijn**, het museum van het dagelijkse leven met herinneringen over tradities, rituelen en gewoontes vanaf de 20e eeuw. Op een boogscheut van de nabijgelegen Vrijdagmarkt huist het **Industriemuseum** in een indrukwekkend fabrieksgebouw. In de voormalige katoenfabriek wekken grote en kleine verhalen de veelbewogen industriële geschiedenis tot leven. Vanuit het Industriemuseum opereert ook ETWIE, de expertisecel voor technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed. c

Voor het unieke **Museum Dr. Guislain** ten slotte, spring je in het centrum tram 1 op. Die brengt je niet alleen terug naar de Bijlokesite, het Citadelpark en station Gent-Sint-Pieters, maar in de andere richting ook langs het Rabot naar de Bloemekenswijk. 10 minuten nadat je het Gravensteen achter je laat, stap je af aan de ingang van het Guislain Instituut waar in het Museum Dr. Guislain wetenschap en geschiedenis, ziekte en gezondheid zich verbinden met de grote en minder bekende kunsten.

Buiten de muren, van/naar de wijken

Museum Dr. Guislain lokaliseren in de Bloemekenswijk, doet ons vanzelf ook uitzoemen op de kaart van Gent. Het rijke landschap dat we hierboven beschrijven, lijkt zich dan plots wel heel sterk af te spelen binnen of op de rand van het historisch centrum van een stad die zich ondertussen veel verder uitstrekt.

Het zet de aandacht op een terugkerende oproep in het traject van deze Landschapstekening om de werking ook buiten de muren van het eigen gebouw te ontplooiën, een rol op te nemen in de publieke ruimte en de blik de komende jaren daarbij nog meer buiten het centrum van de stad te richten, naar en vanuit de wijken en de periferie. Zo moeten we letterlijk ruimte kunnen geven aan het creatief potentieel buiten het historisch centrum, de 19de eeuwse gordel, in de wijken, de haven, industrie.

Deze beweging sluit aan bij een dynamiek die ook bij de Gentse kunst- en cultuursector leeft en ook nadrukkelijk aanwezig is in het traject richting Europese Culturele Hoofdstad #Gent2030.

De voorbije periode gebeurde dit alvast in de erfgoedsector op interessante manieren: in verschillende outreachingsinitiatieven, door maakplekken buiten de museummuren op te richten, met het project “De vierkante kilometer” waarbij verhalenverzamelaars in wijken opsporen wat leeft onder bewoners aan verloren verhalen, verloren gewaande verzamelingen en nog niet uitgewiste sporen van het verleden. Innovatieve pogingen om een plaats te geven aan dat wat wijk én stad mee vormt, maar meestal onder de radar blijft.

Het gaat daarbij niet alleen over de beweging vanuit de bestaande collectie naar de wijken, maar ook hoe vanuit wijken invulling kan gegeven worden aan de collecties die in het centrum bewaard en getoond worden. Dit soort initiatieven spelen alvast in op de hoger beschreven uitdaging rond inclusief collectiebeheer.

De Collectie van de Gentenaar is in dat verband een innovatief samenwerkingsverband tussen verschillende cultureel-erfgoed organisaties. CoGent ontwikkelt tools en methodes om burgers sneller in contact te brengen met het bestaand stedelijk erfgoed en dat te verrijken met hun eigen objecten, verhalen, foto's... Een van die tools is de CoGent-box, een digitale belevingsruimte die rondtrekt door de Gentse wijken en erfgoedobjecten tot leven brengt aan de hand van verrassende verhalen. Bezoekers kunnen er hun verleden ontdekken, beleven en delen met andere Gentenaars. De CoGent-box reist in 2022 bewust rond in de wijken Wondelgem, Watersportbaan-Ekkergem en Sluizeken-Tolhuis-Ham. Daarna krijgt de CoGent-box een permanente stek in DING, de nieuwe vleugel van Design Museum Gent.

Het zal duidelijk zijn dat elke organisatie vanuit de specificiteit van de eigen collectie en werking de mogelijkheden moet onderzoeken om met wijken en buurten samen te werken. Het centrum van de stad opentrekken, het cultureel werkterrein stretchen tot in de wijken (en verder) is hoe dan ook een broodnodig antwoord op de bevolkingsgroei prognoses tegen 2050 – waarbij voor de regio Gent een groei voorspeld wordt van meer dan 13% (https://www.plan.be/databases/data-35-nl-bevolkingsvoorzichten_2021_2070).

Hoe organisaties deze uitdaging concreet zullen invullen, blijft natuurlijk verschillend – en dat onderstreept de complementariteit van de cultureel-erfgoed organisaties. Is de focus bv. inclusief verzamelbeleid of maakt men verbinding met wijken vanuit presentatie, publiekswerking en educatie...? Initiatieven hoeven zeker ook niet altijd collectief te gebeuren tussen de verschillende organisaties, belangrijker is voor zichzelf structureel te onderzoeken hoe verbindingen met de collectie tot stand kunnen komen buiten de eigen muren, eigen buurt en ook de eigen stad.

Het is voor de initiatiefnemers in het traject van deze landschapstekening daarbij wel een voorwaarde om goed met elkaar af te stemmen over de locaties, buurten of netwerken waar men de komende jaren aan de slag gaat. Om te leren uit elkaars ervaring, voort te bouwen op de inspanningen die al door andere organisaties gemaakt zijn, aan te knopen bij al gemaakte contacten zoals buurtwerkers, wijkeregisseurs en scholen. Projecten als losse flodders worden op die manier vermeden. Ook het delen van kennis en methodieken met spelers uit andere steden en internationale inspiratie hierbij is belangrijk.

Gedeelde Ruimte

Een andere ambitie van de cultuur- en erfgoedsector in Gent is het inzetten op een gedeeld gebruik van infrastructuur, het opsporen en benutten van restruimte, tussenruimtes, een permanent aanbod van tijdelijke ruimte. Het is in dit verband uitkijken naar de resultaten van een actueel onderzoek rond culturele infrastructuur dat de Stad Gent voert – met een mapping en analyse van de beschikbare culturele ruimte in de stad en de ontwikkeling van een strategisch kader hierrond voor de komende 10 jaar.

Ruimtenoden en -oplossingen delen met elkaar zal ongetwijfeld een sleutel zijn om infrastructurele uitdagingen in de toekomst aan te gaan. De hele cultureel-erfgoedsector in Gent zit wat dat betreft met depotnoden. De Stad en de dienst Facility Management bekijkt zo'n depot vanuit gedeeld gebruik, maar hanteert daarbij dan mogelijks een te ruime blik zodat de ruimte al snel te krap wordt en in een breed ingezet stadsdepot de specifiek culturele noden te weinig beantwoord worden.

En om wat dat betreft nog met een droom te eindigen, is er natuurlijk de recente inspiratie uit Rotterdam, met het Depot Boijmans Van Beuningen dat een deels publieke en ook toeristische functie krijgt. Hoe zou ook Gent ergens invulling kunnen geven aan een "creatief depot" dat geen nieuwe instelling hoeft te worden of een loutere presentatieplek, maar wel depotnoden opvangt en dit combineert met een innoverende participatieve collectiewerking. Als we dan toch de kaart van Gent aan het 'stretchen' zijn, verbeelden we ons zo'n toekomstig depot ergens aan de rand van de stad waar vandaag geen erfgoedorganisaties actief zijn – goed bereikbaar zowel van buiten als binnen de stad. En waarbij de functies van een deels publiek depot toch verzoenbaar zijn met de uitdagingen van een laag-energie depot, passief en circulair ontworpen en beheerd.

4.2 Digitaal samenwerken

*Onderstaande paragrafen werden in het najaar ingevoegd. Ze kwamen tot stand op basis van 5 thematische bijeenkomsten, waarin de eigenheid van het landschap en de uitdagingen op het digitale vlak werden geschetst, maar waar ook concrete vormen van samenwerking op Gentse schaal werden verkend en gevonden. De meest concrete eerste stap hierbij is de opzet van een **structureel lerend netwerk** dat als samenwerkingsverband verschillende snelheden en expertises in het cultureel erfgoedveld samenbrengt, en van waaruit door overleg afstemming en innovatieve samenwerking kan groeien.*

Anno 2022 is de impact van de digitale omwenteling moeilijk te onderschatten. In concrete dagelijkse bedrijfsprocessen, in de directe omgang met erfgoed (registratie, waardering, depotwering, werking rond ook digital-born,...) en de interactie met gebruikers en publiek, doorkruist het digitale de volledige werking van een erfgoedorganisatie.

In tegenstelling tot 10 jaar terug speelt het digitale niet langer een exclusieve rol binnen collectiewerking of communicatie. Quasi alle processen hebben tegenwoordig een digitale component en deze volgen hun eigen snelheid in ontwikkeling en maturiteit. Ze vergen vaak een specifieke digitale expertise. Dat spreekt ook uit de vele diverse digitale projecten die er in Gent geweest zijn de voorbije jaren.

Voor vele organisaties was de nog lopende beleidsperiode daarin een doorslaggevende periode. De erfgoedsector liet haar innovatiekracht, en vooral haar **werkkracht** zien. Naast jarenlange investeringen in collectiegericht basiswerk, waren het de voorbije jaren tijdelijke inhaalprojecten, aggregerende projecten, technologische doorbraken rond data-uitwisseling, en deels ook de uitdagingen tijdens de COVID-periode die de Gentse sector rase schreden liet zetten. Digitale profielen en (tijdelijke) datagerichte krachten versterkten daarbij de voorbije jaren het team. De **basiskwaliteit** van 'digitaal erfgoed' is in deze grote golf eindelijk op het

punt gekomen waarop meer data-gedreven kan worden gewerkt, en digitale erfgoeddata als een *asset* kan worden ingezet in het ontsluiten, delen en verrijken van erfgoed en het maken van strategische keuzes voor morgen.

Onafgezien van dit interessante *track record* van de Gentse musea, archieven en erfgoedbibliotheken, blijft **kennis en expertise nog grotendeels versnipperd**, en zijn sommige organisaties te klein om over alle digitale uitdagingen na te kunnen denken en daaropvolgende acties te ondernemen. Vele niet-professionele organisaties in Gent verliezen ook contact met de vlucht die de professionele sector intussen neemt.

Samenwerken is daarom een must. Maar ook voor het bedenken van de juiste allianties en integraties, is digitale expertise noodzakelijk en vaak onvoldoende aanwezig bij elke organisatie afzonderlijk.

De gesprekken bevestigen hoe **sterk complementair** digitale expertises bij Gentse partners aanwezig zijn. Daarbij focussen organisaties vandaag en in het verleden veelal op specifieke innovaties. Organisaties deden dit individueel of in wisselende allianties. De lijst is te lang om hier op te nemen maar ze omvat alvast IIF, de uitbouw van lokale geografische termenlijsten, het opschonen van digitale erfgoeddata, de uitbouw van ticketingsystemen en CRM, het beheer van digital born collecties, *crowdsourcing*, buurtgericht werken, samenwerken met open platformen, het deponeren van beelden in e-depots, de opzet van digi-expo's, het stimuleren van digitaal hergebruik, een katalystorproject als de Collectie van de Gentenaar, storytelling, ... Al doende bouwden spelers ervaringen, processen en soms ook technologische *micro-services* op voor een gelaagde netwerkarchitectuur en expertise-ontwikkeling, zoals ook beoogd in de strategische visienota.

In vergelijking met steden als Antwerpen en Brugge, heeft Gent in haar karakteriserende **diversiteit** en rijkdom aan erfgoedspelers (archieven-musea-erfgoedbibliotheken, privaat of publiek, klein en groot) en vele andere actoren, geen gecoördineerde en omvattende stedelijke *governancestructuur* die de infrastructuur en/of publieksdiensten en processen omvat en beheert waar partners binnen de stad op inzetten. Wel ontwikkelden organisaties heel wat sterke thematische of 'verticale' tools en expertise, veelal binnen een thematische netwerk (bv. AIDA rond digital born materiaal in archieven, VKC in kunstmusea,...).

In een blik vooruit willen Gentse actoren de komende jaren, sterker inzetten op een breed gedragen totaal-aanpak voor hun individuele organisatie, waarbij infrastructuur, processen en diensten maximaal op elkaar en het organisatiebeleid aansluiten. Dit moet zich vertalen in een actuele digitale visie. Een dergelijke visie is er voor de actoren individueel, maar ze moet gestoeld zijn op uitwisseling, krachtenbundeling en afstemming, ook op Gentse schaal. Bij elke digitale uitdaging van morgen, is het van cruciaal belang in te zetten op innovatie, skills, expertise-uitwisseling en het realiseren van **samenwerking**, inclusief de opschaling van lokale en projectmatige oplossingen naar een grotere gebruikersgroep.

Digitale uitdagingen voor de komende jaren zijn daarbij *grosso modo* op te splitsen in drie trajecten:

1) Digitale infrastructuur en integraties

Het maken van softwarekeuzes die op elkaar aansluiten, een gedragen visie rond hosting en duurzame bewaring; investeringen in API-integraties, omgaan met ecologische impact van IT-infrastructuur.

2) Backoffice processen

Verder inzetten op (data-)kwaliteit, borgen van kennis en contextinfo rond collecties, digitalisering, collectieregistratie en databeheer, het klaren van rechten en privacy (GDPR), beeld- en contentbeheer, *uitbouw van termennetwerken* om collecties over organisaties heen te kunnen verbinden, marketing-automatisering, machine-leesbaarheid van gegevens, ...

3) Publieksdiensten

websites, sociale media, publieksplatformen, hergebruik collectie, digitale ervaringen in de publieke ruimte en online, ...

Digitaliseren is geen race, maar wel een continue investering

Naast de opzet van een expertisenetwerk zijn de organisaties doordrongen van de nood om 'de cultuur van inhalen' en experimenteren van de voorbije jaren **structureel verder te verankeren**, en dit op bestaande en nieuwe fronten: het nog rijker digitaal registreren, het actueel verzamelen, het actief linken van collectie- en

datasets, het ontwikkelen van digitale skills, etc. Hiertoe is het belangrijk naast de blijvend projectmatige steun ook structureel verder daarop in te zetten.

Organisaties zijn daarbij nog sterk op zoek naar **succesvolle gebruikers-interacties**, in het gebouw, in de stad, maar ook online. Ze willen hier de komende jaren verder experimenten en proeftuinen rond ontwikkelen. Door op Gentse schaal af te stemmen en individuele ervaringen te delen, kunnen de lessen met afgelijnde en afgestemde doelgroepen inspiratie bieden en de interacties in alle Gentse organisaties ondersteunen en sommige experimenten en proeftuinen laten verduurzamen.

Gelet op de complexiteit vandaag en de komende jaren binnen het digitale veld (bvb. de impact van *machine learning*, impact van kloof in digitale skills binnen de maatschappij,...); zijn alle Gentse organisaties doordrongen van de noodzaak samenwerkingen te zoeken op een hoog niveau. Organisaties bouwen daarbij met betrekking tot basisarchitectuur voort op de expertise, samenwerkingen en diensten aanwezig op landelijke schaal of in thematische netwerken (erfgoedbanken, VKC, meemoo, initiatieven OLAV, stedelijke samenwerkingen), en benutten zo hun allianties om ook de digitale skill-set van het team doen groeien.

Samenwerken draait rond effectiviteit

Waar de stad rijk is in thematische expertises werd in de voorbije jaren in mindere mate de kracht van een **'horizontaal' en Gents netwerk** benut. Dit samenbrengen in een pool van kennis en ervaringen vanaf 2023 moet leiden tot structurele afspraken en projectmatige samenwerkingen. Het moet ook bijdragen tot beleidsontwikkelingen rond deelaspecten en het convergeren naar een digitaal beleid *tout court*. Het lerend netwerk dat wordt opgezet is dan ook op geen enkele manier vrijblijvend, maar net ambitieus en wil vanuit overzicht, afstemming en visie-ontwikkeling heel concrete projecten faciliteren in deelcoalities. Dit moet de individuele digitale strategieën versterken, en de effectiviteit van projecten verzekeren. Bovendien benutten en versterken organisatie zo verder een typische Gentse micro-cosmos van actoren actief in onderzoek, onderwijs, innovatie, doelgroepenwerking en vele andere partners.

Als groep willen de deelnemende organisaties vanuit het platform daarom ook expertisecentra, IT-leveranciers, andere erfgoedactoren, kunstenspelers en de innovatiekracht van onderzoeksorganisaties en de creatieve bedrijven in Gent, aanspreken. Hiertoe organiseren ze ook jaarlijks een contactdag.

Last-but-not least moet een verdere samenwerking en convergentie van strategieën de Gentse speler sterker in staat te stellen in te pikken op, en in wisselwerking te treden met de vragen en eisen die de Vlaamse overheid stelt. De overheid neemt daarbij in de komende jaren mogelijk een heel andere houding op, namelijk van een actieve klant, eerder dan een ondersteunende dienstverlener.

Deel 5: Blik naar buiten - blik naar binnen

Een landschapstekening cultureel-erfgoed neemt de tijd om naar de eigen omgeving te kijken en van daaruit een basis te leggen voor toekomstige uitdagingen. Die blik gaat automatisch een stuk naar binnen, wat nodig is om tot de nodige introspectie te komen. Maar dat mag nooit een gesloten blik worden, zonder ook voldoende naar buiten te kijken, kom je niet tot een volledige analyse of toekomstige krachtige dynamiek.

Van buiten naar binnen betekent: internationaal verbonden, cross-sectoraal samenwerken, vertakt met een brede cultureel-erfgoed sector en lokaal sterk afgestemd met elkaar als partners in cultuur, kunsten en erfgoed.

5.1 Internationaal verbonden

Een stad als Gent met haar 160 nationaliteiten is inherent internationaal geworden. Hyperlokaal werken vanuit de wijken wordt op die manier een portaal naar het buitenland, met internationale netwerken – privé en professioneel, die de erfgoedblik meteen geografisch en cultureel opentrekken. Niet alleen de betrokken cultureel erfgoedspelers met internationale allure, Gentse kunstorganisaties die werk van en naar het brengen, de dynamiek van Vlaamse kunstinstelling VIERNULVIER en een gigant als de Universiteit Gent – ook heel veel kleine lokale initiatieven maken verbinding met gelijkaardige initiatieven over de hele wereld. Met dank aan digitalisering en technologie – en het is aan de erfgoedsector om deze verbindingen voldoende aan te spreken en de sporen ervan te verzamelen. De initiatiefnemers willen er in dat verband ook werk van maken om meer internationale congressen te mogen verwelkomen in Gent.

Een deelnemer aan de landschapstekening benoemde het internationale dan ook “als een attitude” – een waarde, een manier van kijken en denken. Deze attitude verrijkt ons in de kern van de eigen werkingen en wordt ook doorgetrokken naar de bezoeker: mensen die de collecties in Gent komen bezoeken stappen mee in dat internationale perspectief.

Internationaal verbonden zijn gaat ook gepaard met internationale uitstraling (en toerisme) – het laatste een effect van het eerste en dus niet te verwarren met de grondhouding om nieuwsgierig de eigen landsgrenzen open te houden en op tijd uit te zoomen. Een waarde die vandaag wellicht meer onder druk komt te staan dan vroeger. Europese middelen dienen wat dat betreft ook om bruggen te bouwen vanuit lokale dynamieken naar buiten en omgekeerd. Of zoals het conceptvoorstel voor Gent als kandidaat Europese Culturele Hoofdstad 2030 stelt: “Wat kunnen steden betekenen in een wereld die continu in verandering is? Hoe kan cultuur die verandering mee aanzwengelen en sturen? Welke steen kan Gent als Europese Culturele Hoofdstad voor Europa verleggen?”

De bestaande en nog te creëren internationale netwerken delen, zichtbaar maken is een collectieve uitdaging voor de sector die de komende jaren zelf nog nadrukkelijker haar internationale rol wil opnemen als bondgenoot van de Stad Gent. Die formuleert in de huidige beleidsperiode immers vier speerpunten die sterk resoneren in deze landschapstekening: Gent als Europese Jongerenhoofdstad in 2024, Europese Culturele hoofdstad in 2030, Gent laten uitgroeien als technologiehoofdstad van Europa en Gent die transformeert als klimaatneutrale stad tegen 2050 – in lijn met de Green Deal van de EU. Voor deze vier speerpunten staat de cultureel-erfgoed sector, samen met de kunstensector in Gent, ambitieus klaar om grote stappen te zetten en nieuwe kansen te creëren.

5.2 Cross-sectoraal samenwerken

Een absolute prioriteit de komende jaren, voortbouwend op de initiatieven van de voorbije periode, is nog meer cross-sectoraal bruggen bouwen en samenwerken. Een aantal prioritaire verbindingen duikt hierbij nadrukkelijk op:

- De samenwerking met jeugd en onderwijs, al eerder onderstreept hierboven in de ruimte die gemaakt moet worden voor kinderen en jongeren. Maar ook onderwijs, een sector onder hoge druk en met torenhoge verwachtingen, heeft nood aan het herdenken van de relatie met de cultuur- en erfgoedsector. Hoe kunnen beide sectoren elkaar nog meer versterken, ook m.b.t. eerder beschreven uitdagingen zoals inclusie, ruimte delen en werken in de wijken.
- De sector sociaal-cultureel werk zorgt ook in Gent voor cruciale dynamieken op vlak van participatie, culturele diversiteit, burgerinitiatieven en andere activiteiten die de samenleving versterken. De rol en impact kan niet onderschat worden en wordt duidelijk gewaardeerd in de steeds zichtbaardere samenwerkingen met de cultureel-erfgoed organisaties.
- Met de academische wereld, met Universiteit Gent op kop, wordt door de cultureel-erfgoed spelers al vaak samengewerkt. Er ligt nog veel potentieel voor samenwerking op vlak van wetenschappelijk onderzoek. Met nieuwkomers GUM en Boekentoren ontstaan er nieuwe kansen om het netwerk van de cultuur-erfgoedorganisaties in Gent intens te laten vertakken met die van de universiteit en ook binnen de onderzoekscommunity die er al is, meer cross-overs mogelijk te maken.
- Ook met welzijn en zorg, sectoren die post-covid in het hart van onze samenleving komen te staan, zoekt de erfgoedsector (net als de bredere cultuursector) de komende jaren toenadering. De initiatieven waarmee organisaties zoals bv. Huis van Alijn en Museum dr. Guislain de voorbije periode al pionierden met outreachwerking is wat dat betreft veelbelovend. Zo worden linken gelegd met woonzorgcentra en mensen met dementie, wordt erfgoed ingezet voor activiteiten die welzijn bevorderen, wordt geïnspireerd naar bv. Engeland gekeken – waar museumbezoek zelfs op voorschrift wordt aangeraden.
- Het beleidsdomein werk is nog zo'n sector die een nog betere gesprekspartner kan worden van de erfgoedorganisaties – gezien de vele uitdagingen op vlak van HR, arbeidszorg, vrijwilligersstatuut, tewerkstellingstrajecten en integratietrajecten.
- Voor toerisme lijkt het evident dat er intens samengewerkt wordt met de cultureel-erfgoed sector – toch blijft de uitdaging groot om erfgoed en musea voldoende hoog op de agenda van de toeristische sector te houden en daar als beleidsprioriteit warm te houden. Slechts vanuit een relatie die vertrekt bij intrinsieke interesse en waardering, voortbouwt op elkaars sterktes en cultureel erfgoed serieus neemt, is het mogelijk om van de erfgoedsector te verwachten mee bij te dragen aan toeristische objectieven.
- En dan de bedrijfswereld, nog te vaak ervaren als een parallelle wereld, biedt nog ongekende mogelijkheden om in de toekomst innoverende partnerschappen op te zetten. Voor een deel gebeurt dit vanuit een financiële noodzaak, in een zoektocht naar inkomsten. Maar meer dan sponsoring alleen, voelt de sector het vandaag als een kans om inspirerende allianties op te zoeken en samen te innoveren rond haar collectiebeherende opdracht. Het lijkt hierbij zinvol om collectief op zoek te gaan naar een soort van ethische code om kaders te ontwikkelen waarbinnen dit soort samenwerkingen transparant en respectvol tot stand kunnen komen.

Zich als sector de komende periode nog intenser verbinden met andere domeinen en sectoren zal ook meer gewicht geven aan de erfgoedsector als belangrijke maatschappelijke speler. De blik naar buiten betekent wellicht ook nadrukkelijker standpunt durven innemen, een stem laten horen op de opiniepagina's, in gezamenlijke statements van organisaties die vanuit de kennis van het verleden ontegensprekelijk een meerwaarde zijn voor het debat over de toekomst van onze samenleving.

5.3 Landelijk vertakt met de brede cultureel-erfgoed sector

De 11 cultureel-erfgoedorganisaties werken op hun domein en met linken naar bovenstaande sectoren ook intens samen met partners op landelijk niveau. Zo bestaan er thema- of collectienetwerken rond textiel-erfgoed, academisch erfgoed, bedrijfserfgoed, worden cocreatieve samenwerkingen opgezet met

erfgoedgemeenschappen en organisaties. En ook spelen de Gentse instellingen een belangrijke rol in bv. het museumoverleg en archiefoverleg. Voor meer informatie over de landelijke vertakkingen en de vele samenwerkingen verwijzen we naar de cijferbijlage en het individuele dossier van elke organisatie.

5.4 Sterke Gentse partners in cultuur, kunsten en erfgoed

Het spreekt ten slotte voor zich dat de 11 initiatiefnemers van deze omgevingsanalyse, samen met een veel groter erfgoedlandschap in Gent, hun onderlinge samenwerking de komende jaren nog verder willen intensifiëren. Het traject naar aanleiding van deze landschapstekening heeft hier alvast een nieuwe fundament voor gelegd. Er zijn grote en kleinere spelers, stedelijke organisaties en privé-organisaties, met of zonder academische roots. Allen delen ze de liefde voor cultureel-erfgoed en de opdracht om als landelijke collectiebeherende organisaties hun verantwoordelijkheid op te nemen binnen de verschillende functies waarbij erfgoed verzameld wordt, behouden en onderzocht, waar aan presentatie, toeleiding en participatie gedaan wordt.

Waar mogelijk, vinden deze organisaties zich ondertussen moeiteloos om de krachten te bundelen. Samenwerkingen zoals CoGent, Gent Gemapt, Flore de Gand, Design Fest, Covitrine, Museumnacht, Late Donderdag zetten hiervoor de voorbije jaren de toon.

Maar ook minder projectgebonden, meer structurele samenwerking en afstemming wordt steeds makkelijker op vlak van marketing en communicatie, delen van data, reservatiepunt, bruiklenen, collectie onderbrengen bij elkaar, gezamenlijk museumdepot en depotbeleid, aanbod van stukken aftoetsen bij elkaar, waarderingprojecten, samenwerking bv bij waterlast, technische uitwisseling rond restauratie,...

Een belangrijk aandachtspunt daarbij is zoveel mogelijk samenwerking op te zetten die elkaar en het cultureel-erfgoed weefsel binnen en buiten Gent structureel versterkt. Maar dit zonder steeds alles collectief of gemeenschappelijk te hoeven uitwerken, met veel ruimte voor elkaars eigenheid en ieders specifieke zoektocht binnen breed gedragen ambities en uitdagingen. Het onderstreept de complementaire kracht van dit netwerk, waar elke schakel noodzakelijk is en afstemming en kennisdeling de basis vormen van toekomstige innovatie.

Die attitude ligt ook aan de basis van de dynamiek die het Gents Kunstenoverleg in deze stad sinds enkele jaren teweegbrengt - motor van open en energieke samenwerkingen, transparante uitwisselingen en grote deel- en leerbereidheid. Het is een netwerk waar het bestaande overleg van cultureel-erfgoedspelers in Gent zich nauw zal toe verhouden, gezien de vele gemeenschappelijke uitdagingen.

Slot: Snel veranderende collectierol - richting 2030

Uit de vele gesprekken en werksessies met de 11 initiatiefnemers van deze Landschapstekening, blijft één vraag uitdrukkelijk bovendrijven: hoe zal de collectierol van cultureel-erfgoedorganisaties zich aanpassen aan de snelle, onzekere, complexe en ambigue tijden (VUCA) waarin we leven?

De Gentse erfgoedsector zal de volgende jaren verder met volle overtuiging in de praktijk brengen wat “actueel verzamelbeleid” in deze context kan betekenen. Ze zal inspelen op actuele thema’s, maar daarbij kritisch blijven en niet zomaar mee drijven op trends. Ze wil daarbij voldoende richting houden, verder visie ontwikkelen over ons cultureel erfgoed van heden, verleden en toekomst.

Het is aan hen en vele betrokkenen om samen, op een inclusieve en duurzame manier, te gaan uitzoeken wat “relevant” is om te bewaren tussen pakweg nu en de volgende 50 jaar. Daarbij zullen ook andere rollen en functies verder veranderen. Zo wordt vandaag al gezocht naar andere werkvormen – door innovatief en participatief te cureren, multidisciplinaire teams op te zetten, samen te werken met organisaties, collectieven en curatoren met andere expertise en achtergrond. Het zijn maar enkele van vele innovatieve initiatieven die in dit document aan bod kwamen.

In het licht hiervan worden de ambities van Gent als kandidaat Culturele Hoofdstad van Europa in 2030 dan ook voluit onderschreven door de initiatiefnemers van deze landschapstekening – die veel kansen en dwarsverbanden zien om mee een trekkersrol op te nemen in dit stadsbreed project dat als hefboom kan werken voor de maatschappelijke en culturele uitdagingen die voor liggen.

Om deze ten volle aan te gaan, beseffen de organisaties ook dat dat ze daarbij zorg zullen moeten dragen voor haar medewerkers en voor de manier waarop zij zullen worden aangesproken op nieuwe expertise en vakkennis. Er zullen (nieuwe) competenties verwacht worden van de teams, er moet ingezet worden op begeleiding en opleiding, nieuwe profielen zullen aangetrokken worden en extra versterking in het algemeen lijkt nodig om te anticiperen op de vele ambities die voorliggen.

De Gentse cultureel-erfgoedinstellingen zelf staan alleszins klaar – en rekenen ook op de nodige steun van Vlaanderen om deze belangrijke stap te zetten. Elk vanuit hun eigen kracht – en meer dan ooit met de intentie om samen te werken, als teams in organisaties, als sterk netwerk in Gent, landelijk en internationaal met vertakkingen naar vele andere spelers in de samenleving.

DE INITIATIEFNEMERS IN CIJFERS

1. INLEIDING

In het kader van deze landschapstekening werden ook heel wat cijfers en kengetallen verzameld over de 11 initiatiefnemers en hun werking. Cijfers zijn uiteraard 'maar' cijfers; ze bieden toch een boeiende blik op de werking - en het belang en grootteorde - van de initiatiefnemers van deze landschapstekening en dat voor zeer diverse thema's en parameters.

Dit cijferoverzicht is een kwantitatief en eerder beschrijvend overzicht en dus geen diepgaande kwalitatieve analyse. We geven de cijfers weer op een manier die de scope en de werking van elke organisatie schetst, zonder al te diep in te gaan op vergelijkingen tussen organisaties onderling en evoluties in de tijd.

We kozen meestal voor een scope die loopt van 2017 tot en met 2021. Op die manier worden ook nog enkele niet-COVID19 jaren mee gerapporteerd. Het jaar 2021 is uiteraard het laatste jaar dat er cijfers voor een volledig werkjaar beschikbaar zijn.

De verzamelde cijfers hebben betrekking op deze organisaties:

8 Musea

- Design Museum Gent
- GUM (Gents Universiteitsmuseum)
- Huis van Alijn
- Industriemuseum
- MSK Gent (Museum voor Schone Kunsten Gent)
- Museum Dr. Guislain Gent
- S.M.A.K. (Stedelijk Museum voor Actuele Kunst)
- STAM Gent (Stadsmuseum Gent)

2 Culturele archiefinstellingen

- Amsab-ISG (Instituut voor Sociale Geschiedenis)
- Liberas

1 Erfgoedbibliotheek

- Boekentoren (Universiteitsbibliotheek Gent)

Voor we de cijfers induiken, geven we een aantal algemene nuances en overwegingen mee die de cijfers correct helpen kaderen en waar nodig nuanceren.

De impact van COVID19

Elk cijferoverzicht dat de periode vanaf 2020 omvat, gaat vergezeld van de waarschuwing dat de wereldwijde COVID19-pandemie een stevige impact had op de werking van de betrokken organisaties. Zo is het evident dat bijvoorbeeld de bezoekerscijfers in deze jaren ernstige impact ondervonden van lockdowns, tijdelijke sluitingen, beperkingen, maatregelen en reisverboden. Fluctuaties zijn dan ook vaak eenvoudig te verklaren door COVID19. Om hier aan tegemoet te komen is de scope van de cijfers soms uitgebreid naar pre-COVID19 jaren. 2019 was hierbij het laatste volledige jaar zonder impact door COVID19.

Eigenheid van de organisaties en impact op registratie van cijfers

Elk van deze 11 organisaties heeft een heel eigen en specifieke werking. Cijfers worden door organisaties verzameld om die eigen werking te ondersteunen. Het is dan ook vrij logisch dat elke organisatie de cijfers verzamelt die voor die werking belangrijk en nuttig zijn. De ene organisatie houdt dan ook andere kengetallen bij dan de andere of houdt deze op een andere manier bij.

Als voor sommige parameters er voor bepaalde organisaties (op het moment van dit schrijven) geen of onvoldoende vergelijkbaar cijfermateriaal voorhanden was, dan wordt die organisatie weggelaten uit bepaalde tabellen en grafieken. Een omissie in een tabel betekent ook niet altijd dat er dat jaar op die parameter niets gebeurde. Soms kan dit evengoed betekenen dat deze cijfers in dat specifieke jaar niet (exact) of op een vergelijkbare manier werden bijgehouden.

Het is ook belangrijk om nogmaals te benadrukken dat cijfers niet alles zeggen en dus niet altijd 1 op 1 vergelijkbaar zijn. In het overzicht van aantal getelde tentoonstellingen kan '1' gaan over een zeer groot project, maar evengoed over een veel kleinere presentatie, om maar één voorbeeld te noemen.

Overige nuances

Ook belangrijk om te vermelden is dat het GUM pas de deuren voor het publiek opende in oktober 2020. Sommige cijfers voor de voorgaande jaren zijn dus niet ingevuld voor het GUM omdat de werking op bepaalde vlakken nog niet was opgestart.

Andere fluctuaties in cijfers zijn te verklaren door uitzonderlijke projecten. Het is logisch dat een grote en vrij uitzonderlijke tentoonstelling zoals 'Van Eyck. Een Optische Revolutie' in het MSK in de betrokken jaren zorgt voor een stijging van de uitgaven, bijvoorbeeld (om maar één zo'n grootschalig project te noemen).

De cijfers worden hier gepresenteerd in enkele thematische hoofdstukken. Waar dit nuttig (en mogelijk) is, worden ze ondersteund door grafieken.

2. FINANCIËEL

In dit hoofdstuk werpen we een blik op de financiële parameters van de betrokken organisaties (voor De Boekentoren waren er op het moment van deze analyse geen vergelijkbare cijfers ter beschikking).

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de **opbrengsten** van de organisaties voor de periode 2017-2021, met het gemiddelde in de laatste kolom.

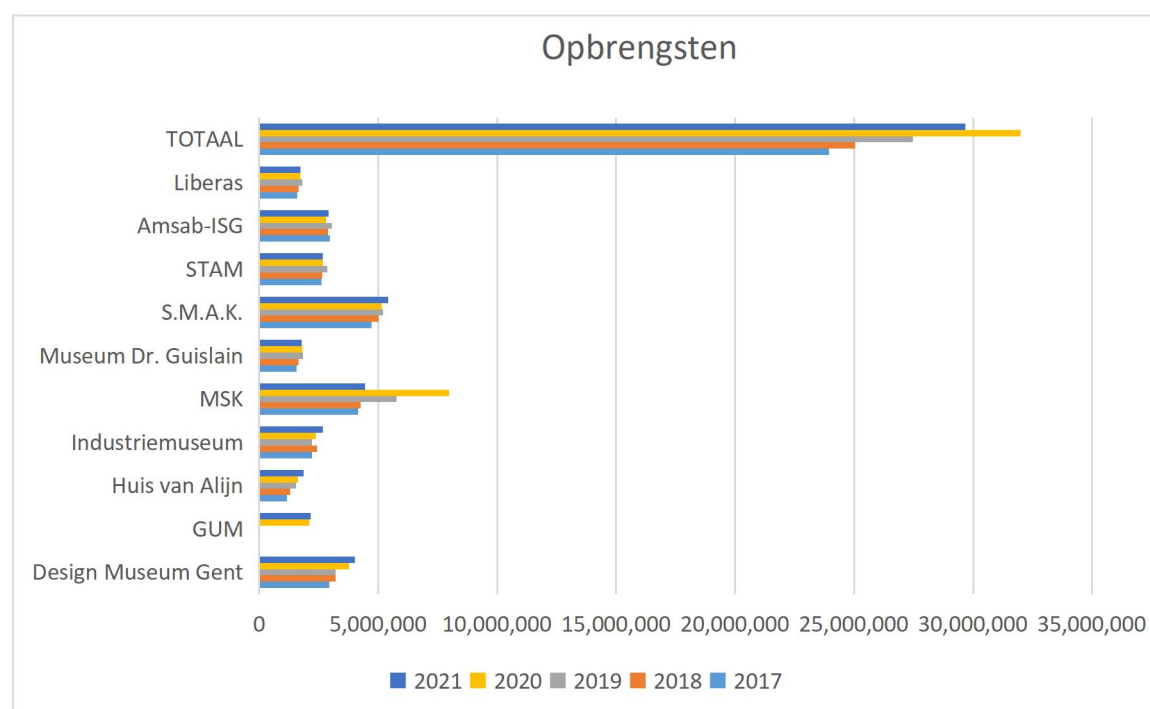
	2017	2018	2019	2020	2021	gemm.
Design Museum Gent	2.939.490	3.219.590	3.203.946	3.786.330	4.013.276	3.432.527
GUM	/	/	/	2.107.558	2.166.616	2.137.087
Huis van Alijn	1.166.725	1.307.537	1.543.348	1.629.325	1.859.285	1.501.244
Industriemuseum	2.220.375	2.428.221	2.206.121	2.360.772	2.667.061	2.376.510
MSK	4.148.901	4.267.348	5.776.648	7.979.704	4.435.803	5.321.681
Museum Dr. Guislain	1.555.538	1.645.945	1.836.916	1.808.222	1.785.910	1.726.506
S.M.A.K.	4.713.869	5.016.164	5.202.602	5.137.226	5.421.791	5.098.330
STAM	2.608.990	2.629.810	2.846.938	2.657.147	2.669.112	2.682.400
Amsab-ISG	2.974.192	2.896.626	3.057.503	2.794.368	2.911.827	2.926.903
Liberas	1.599.367	1.637.924	1.796.347	1.739.294	1.738.814	1.702.349
TOTAAL	23.927.447	25.049.164	27.470.369	31.999.947	29.669.496	27.623.285

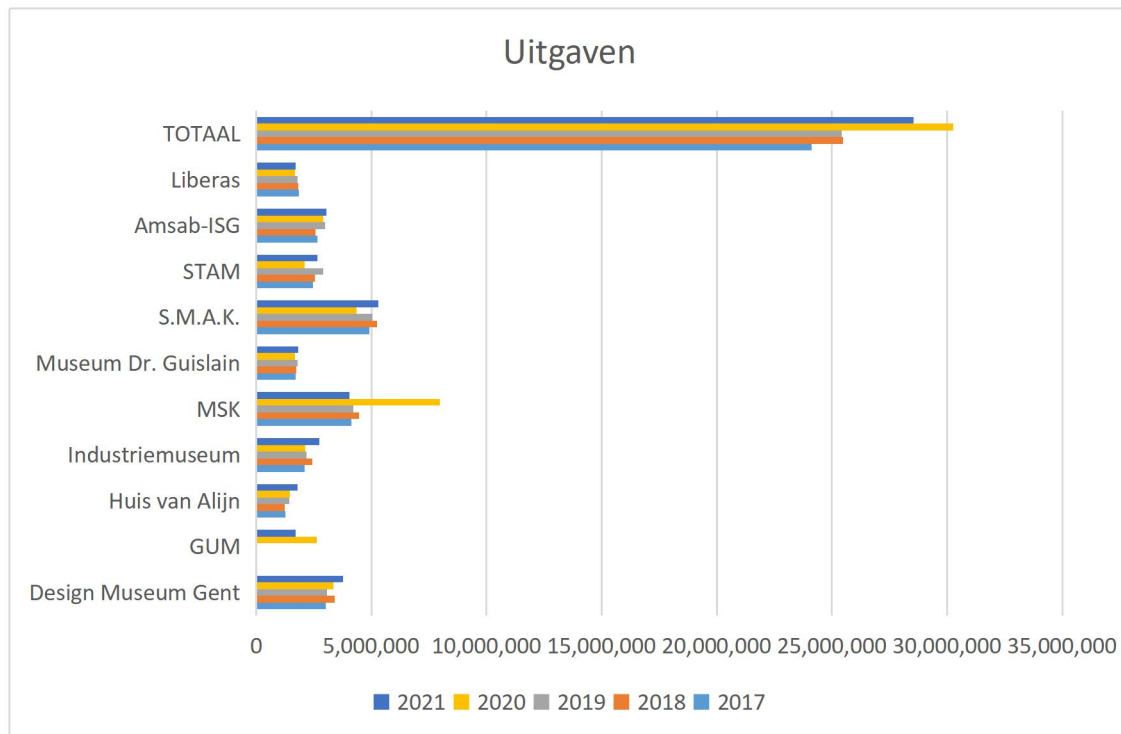
Op een gelijkaardige manier kunnen we ook de **uitgaven** in kaart brengen:

	2017	2018	2019	2020	2021	gemm.
Design Museum Gent	3.022.462	3.407.545	3.081.959	3.354.905	3.765.646	3.326.504
GUM	/	/	/	2.638.602	1.699.824	2.169.213
Huis van Alijn	1.257.342	1.246.118	1.428.978	1.445.635	1.781.096	1.431.834
Industriemuseum	2.101.926	2.439.233	2.177.937	2.125.896	2.733.905	2.315.780
MSK	4.129.201	4.470.246	4.206.035	7.981.699	4.055.683	4.968.573
Museum Dr. Guislain	1.702.979	1.733.974	1.778.181	1.683.979	1.820.237	1.743.870
S.M.A.K.	4.910.782	5.235.826	5.055.496	4.343.314	5.291.796	4.967.443
STAM	2.471.394	2.543.586	2.901.352	2.106.155	2.643.802	2.533.258
Amsab-ISG	2.657.111	2.576.496	2.999.664	2.897.716	3.036.802	2.833.558
Liberas	1.855.558	1.819.033	1.784.439	1.684.665	1.719.808	1.772.701
TOTAAL	24.108.755	25.472.057	25.414.041	30.262.567	28.548.601	26.761.204

De gemiddelde opbrengst van alle organisaties samengeteld voor de periode 2017-2021 bedraagt 27.623.285 EUR per jaar. Aan uitgavenzijde zien we een bedrag van 26.761.204 EUR. Deze bedragen tonen alvast een eerste keer het belang van deze organisaties aan. We zien uiteraard dat er verschillen zijn tussen organisaties onderling.

Onderstaande grafieken geven een beter overzicht wat de evolutie over de jaren heen betreft.

De **opbrengsten** blijven over het algemeen vrij constant of stijgen. Voor een aantal organisaties kan een lichte stijging tussen 2018 en 2019 te maken hebben met een verhoging van de Vlaamse werkingssubsidie (cultureel-erfgoeddecreet). De piek die we bij MSK in 2020 zien, heeft uiteraard te maken met de tentoonstelling 'Van Eyck. Een Optische Revolutie'. Vanaf 2020 zijn er ook cijfers voor het GUM beschikbaar, wat dan weer een bijkomende impact op het totale plaatje heeft.

De **uitgaven** vertonen een gelijkaardig beeld (uiteraard zien we daar weer een piek in 2020 bij het MSK en zien we vanaf datzelfde jaar een impact door de opstart van het GUM). De uitgaven gaan bij sommige organisaties wel wat meer op en neer o.a. omwille van grotere projecten in bepaalde jaren.

Onderstaande tabel geeft een summer overzicht van de **opbrengsten per type** (in procenten op het totaal van de opbrengsten, gemiddeld genomen over de periode 2017-2021).

	omzet	lidgeld schenking legaten & overige	subsidies dotaties
Design Museum Gent	13%	1%	86%
GUM	6%	0%	94%
Huis van Alijn	10%	2%	88%
Industriemuseum	8%	1%	92%
MSK	25%	0%	74%
Museum Dr. Guislain	12%	27%	60%
S.M.A.K.	14%	2%	84%
STAM	14%	0%	86%
Amsab-ISG	0%	4%	96%
Liberas	0%	1%	99%
TOTAAL	12%	3%	85%

De omzet (tickets, verkoop, sponsoring...) bedraagt gemiddeld 12% over alle organisaties heen. Lidgelden, schenkingen, legaten en overige zijn goed voor 3% en subsidies en dotaties voor 85%. Er zijn uiteraard verschillen tussen organisaties die te verklaren zijn door tal van parameters: een culturele archiefinstelling verkoopt geen tickets zoals een museum dat doet, er zijn verschillende organisatiestructuren, andere financieringsmixen etc. Ook belangrijk om te vermelden is dat MSK door de tentoonstelling 'Van Eyck. Een Optische Revolutie' een piek kent in de omzet in 2020.

Hieronder geven we nog eens de tabellen weer waarop de percentages zijn gebaseerd.

OMZET

	2017	2018	2019	2020	2021	gemm.
Design Museum Gent	436.440	563.109	335.156	408.575	519.153	452.487
GUM	/	/	/	39.685	202.455	121.070
Huis van Alijn	172.407	176.124	193.424	76.078	120.695	147.746
Industriemuseum	197.066	186.910	199.573	138.170	195.698	183.483
MSK	553.831	732.573	1.827.243	3.032.874	549.002	1.339.105
Museum Dr. Guislain	234.543	221.688	244.281	143.302	193.456	207.454
S.M.A.K.	847.287	827.731	728.168	372.813	669.496	689.099
STAM	490.267	396.297	494.442	180.494	249.768	362.254
Amsab-ISG	1.075	1.256	1.988	1.469	7.566	2.671
Liberas	0	0	0	3.412	3.754	1.433
TOTAAL	2.932.916	3.105.688	4.024.274	4.396.872	2.711.042	3.434.159

LIDGELDEN, SCHENKINGEN, LEGATEN, OVERIGE

	2017	2018	2019	2020	2021	gemm.
Design Museum Gent	117.789	6.064	30.967	12.880	51.021	43.744
GUM	/	/	/	0	0	0
Huis van Alijn	32.540	43.166	49.212	4.266	7.971	27.431
Industriemuseum	3.771	25.315	32.949	5.039	12.520	15.919
MSK	0	101.361	0	0	0	20.272
Museum Dr. Guislain	393.094	501.004	479.330	463.010	425.940	452.475
S.M.A.K.	64.978	108.418	207.794	134.394	35.382	110.193
STAM	0	0	0	0	0	0
Amsab-ISG	199.963	97.827	78.794	61.139	89.397	105.424
Liberas	8.949	6.865	38.559	9.212	9.332	14.583
TOTAAL	821.083	890.021	917.604	689.940	631.564	790.042

SUBSIDIES EN DOTATIES

	2017	2018	2019	2020	2021	gemm.
Design Museum Gent	2.385.261	2.650.417	2.837.823	3.364.875	3.443.103	2.936.296
GUM	/	/	/	2.067.873	1.964.161	2.016.017
Huis van Alijn	961.779	1.088.246	1.300.712	1.548.981	1.730.619	1.326.067
Industriemuseum	2.019.538	2.215.996	1.973.600	2.217.563	2.458.843	2.177.108
MSK	3.532.959	3.377.886	3.903.499	4.935.436	3.854.796	3.920.915
Museum Dr. Guislain	796.240	858.785	1.068.245	1.153.911	1.153.611	1.006.158
S.M.A.K.	3.801.604	4.080.014	4.266.640	4.630.019	4.716.912	4.299.038
STAM	2.116.303	2.227.008	2.341.296	2.304.624	2.239.964	2.245.839
Amsab-ISG	2.773.154	2.797.543	2.976.721	2.731.760	2.814.864	2.818.808
Liberas	1.541.123	1.582.026	1.734.460	1.708.793	1.697.851	1.652.851
TOTAAL	19.927.960	20.877.920	22.402.996	26.663.836	26.074.725	23.189.488

Tot slot volgt hier nog het overzicht van de door de Vlaamse Overheid toegekende **werkingsubsidie (cultureel-erfgoeddecreet)**:

	2017	2018	2019	2020	2021
Design Museum Gent	273.004	274.634	548.335	535.508	537.737
GUM	0	0	0	0	0
Huis van Alijn	284.702	286.404	460.442	451.543	452.731
Industriemuseum	340.278	342.312	516.374	504.394	507.726
MSK	698.108	702.279	975.817	952.991	960.437
Museum Dr. Guislain	616.244	722.045	943.856	921.777	928.048
S.M.A.K.	1.157.337	1.164.336	1.386.273	1.352.955	1.363.823
STAM	243.753	245.210	419.491	409.679	412.466
Amsab-ISG	1.417.065	2.207.592	2.221.000	2.186.240	2.208.215
Liberas	1.333.856	1.352.559	1.546.000	1.521.805	1.537.038
Boekentoren	0	0	0	0	0
TOTAAL	6.364.347	7.297.371	9.017.588	8.836.892	8.908.221

Het GUM en De Boekentoren staan hier op 0 EUR omdat zij momenteel nog geen werkingsubsidie binnen het cultureel-erfgoeddecreet ontvangen. In 2021 bedroeg het totale subsidiebedrag voor alle Gentse musea en culturele archiefinstellingen 8.908.221 EUR.

3. PERSONEEL

De **personeelsaantallen per organisatie (in voltijdse equivalenten, VTE)** worden in onderstaande tabel weergegeven voor de periode 2017-2021.

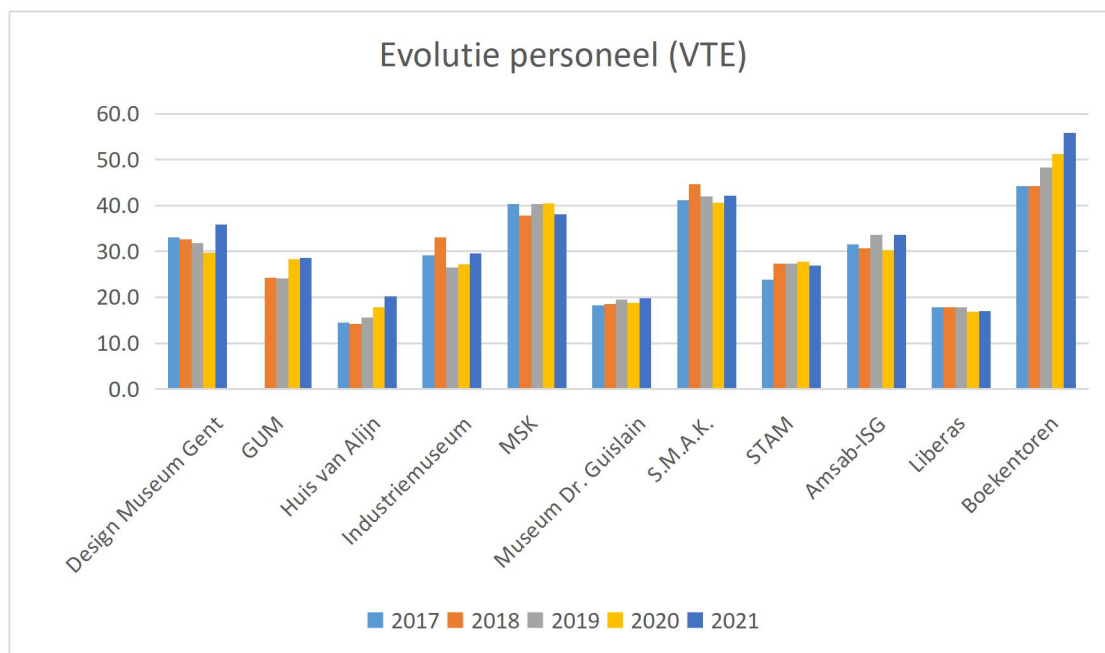
	2017	2018	2019	2020	2021
Design Museum Gent	33,1	32,7	31,8	29,7	35,8
GUM	/	24,2	24,1	28,3	28,6
Huis van Alijn	14,5	14,2	15,7	17,8	20,2
Industriemuseum	29,2	33,0	26,6	27,2	29,6
MSK	40,4	37,8	40,3	40,5	38,1
Museum Dr. Guislain	18,2	18,5	19,5	18,8	19,8
S.M.A.K.	41,3	44,6	42,0	40,6	42,2
STAM	23,8	27,3	27,4	27,7	26,9
Amsab-ISG	31,5	30,7	33,6	30,3	33,6
Liberas	17,9	17,9	17,9	16,9	17,0
Boekentoren	44,2	44,3	48,3	51,3	55,9
TOTAAL	294,0	325,2	327,1	329,1	347,6

In 2021 waren er in totaal 347,6 voltijdse equivalenten (VTE) aan de slag bij de initiatiefnemers van deze landschapstekening. Uiteraard zien we tussen organisaties onderling aardig wat verschillen omwille van de specificiteit, organisatievorm etc.

In het algemeen is het belangrijk om mee te geven dat in deze tabel ook de **voltijdse equivalenten zijn meegerekend die gefinancierd zijn met diverse tijdelijke projectmiddelen (bvb. projectsubsidies)**. Deze medewerkers zijn per definitie tijdelijke medewerkers die in dienst zijn zo lang het project loopt.

In aantal VTE kan dit voor sommige organisaties (en sommige jaren) een vertekend beeld geven voor organisaties die extra inzetten op projectmiddelen. Zo geeft Design Museum Gent mee dat het aantal VTE in 2021 bijvoorbeeld gekleurd wordt door het feit dat er in dat jaar 3 door Vlaanderen en Europa gesubsidieerde projecten liepen (nl. 'Ken, benoem en beheer je kunststoffen. Een internationaal project rond identificatie en zorg in de collecties van Design Museum Gent en S.M.A.K.', 'Inhaalbeweging voor het opschonen en het verrijken van de collectiedata van Design Museum Gent' en 'Collectie van de Gentenaar'). Deze projecten en de tijdelijke medewerkers zorgen er voor dat het aantal VTE in 2021 vrij hoog lijkt in vergelijking met voorgaande jaren. Ook bij andere organisaties kan dit mogelijks een verklaring zijn voor een hoger aantal VTE in bepaalde jaren.

Onderstaande tabel geeft de evolutie van het aantal voltijdse equivalenten (VTE) - opnieuw inclusief projectmedewerkers - per organisatie grafisch weer:

Ter informatie hieronder ook nog het overzicht van het aantal personeelsleden, maar dan hoofdelijk (dus niet in VTE) voor 2021 (ook hier zijn de met projectmiddelen gesubsidieerde tijdelijke medewerkers opnieuw meegerekend) :

	2021
Design Museum Gent	45
GUM	30
Huis van Alijn	38
Industriemuseum	51
MSK	52
Museum Dr. Guislain	31
S.M.A.K.	59
STAM	40
Amsab-ISG	39
Liberas	19
Boekentoren	65
TOTAAL	469

Een aantal organisaties rapporteerde dat ze daarnaast ook nog **jobstudenten** in dienst hadden (hier hoofdelijk weergegeven):

	2017	2018	2019	2020	2021
Design Museum Gent	2	2	2	1	1
GUM	/	0	0	16	16
MSK	2	2	2	2	2
Museum Dr. Guislain	0	0	0	0	0
STAM	3	/	/	/	/
Liberas	0	1	0	0	0
Boekentoren	7	5	7	7	13
TOTAAL	14	10	11	26	32

Heel wat organisaties in de cultureel-erfgoedsector rekenen ook op de inzet van **vrijwilligers**. Een aantal van de initiatiefnemers gaf dit dan ook mee in de rapportering. De cijfers betreffen het aantal vrijwilligers, los van het aantal uur dat ze werden ingezet (dit kan uiteraard sterk variëren):

	2017	2018	2019	2020	2021
Design Museum Gent	27	50	33	37	40
GUM	/	82	92	118	54
Huis van Alijn	13	18	16	18	17
Industriemuseum	29	48	32	23	28
MSK	54	32	38	35	35
Museum Dr. Guislain	/	/	/	50	/
STAM	15	/	/	/	23
Amsab-ISG	/	/	/	/	10
Liberas	10	10	10	3	3
Boekentoren	3	7	10	11	13
TOTAAL	151	247	231	295	223

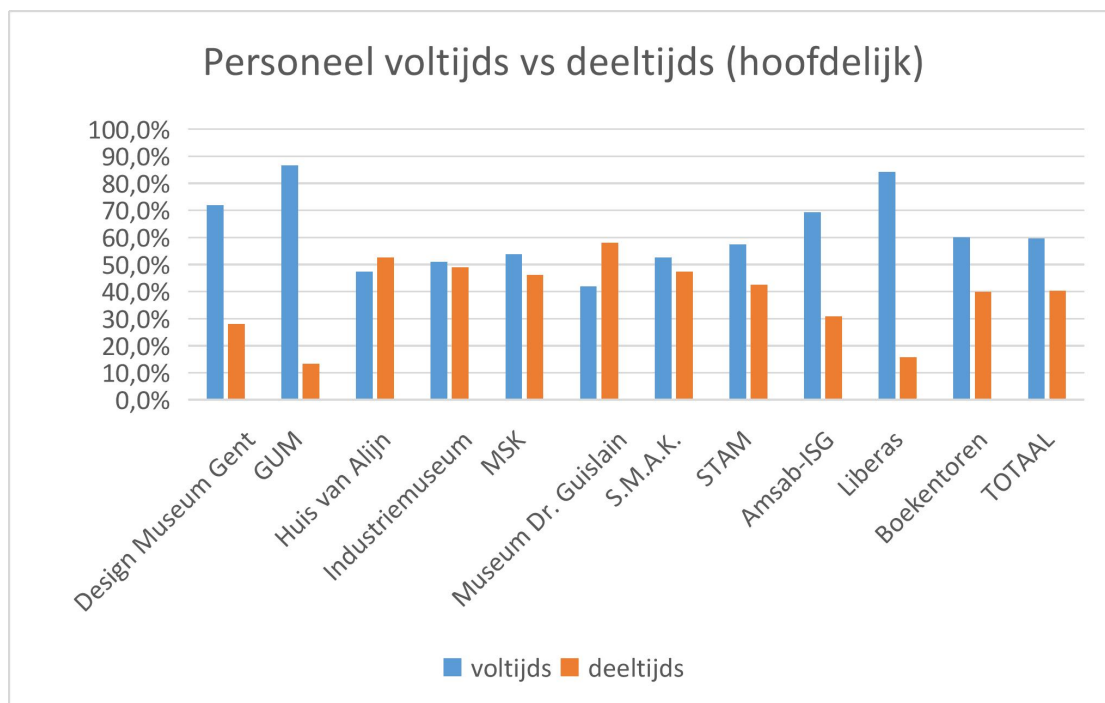
Een aantal organisaties geeft hier bij mee dat dat ze voor de vrijwilligerswerking samenwerken met Refu Interim (uit Gent) dat actief vrijwilligerswerk zoekt voor mensen die nieuw zijn in België.

In wat volgt bekijken we voor een aantal parameters **hoe de personeelsploegen zijn samengesteld (cijfers 2021, hoofdelijk)**. Het is hierbij opnieuw belangrijk te vermelden dat de informatie niet voor elke organisatie (tijdig) kon aangeleverd worden.

	voltijds	deeltijds
Design Museum Gent	72,0%	28,0%
GUM	86,7%	13,3%
Huis van Alijn	47,4%	52,6%
Industriemuseum	51,0%	49,0%
MSK	53,8%	46,2%
Museum Dr. Guislain	41,9%	58,1%
S.M.A.K.	52,5%	47,5%
STAM	57,5%	42,5%
Amsab-ISG	69,2%	30,8%
Liberas	84,2%	15,8%
Boekentoren	60,0%	40,0%
TOTAAL	59,7%	40,3%

Over de organisaties heen werkt **59,7% voltijds en 40,3% deeltijds** (gerekend op het hoofdelijk aantal personeelsleden).

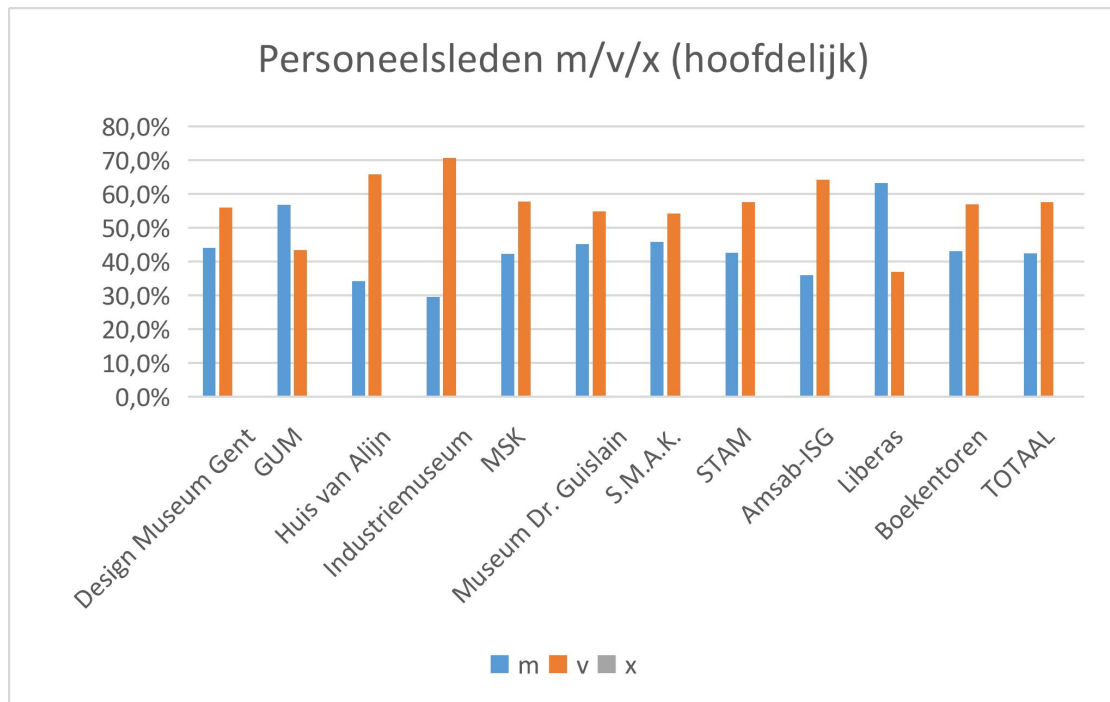
Onderstaande grafiek toont aan dat er op dit vlak tussen de initiatiefnemers best wat verschillen zijn:

	m	v	x
Design Museum Gent	44,0%	56,0%	0,0%
GUM	56,7%	43,3%	0,0%
Huis van Alijn	34,2%	65,8%	0,0%
Industriemuseum	29,4%	70,6%	0,0%
MSK	42,3%	57,7%	0,0%
Museum Dr. Guislain	45,2%	54,8%	0,0%
S.M.A.K.	45,8%	54,2%	0,0%
STAM	42,5%	57,5%	0,0%
Amsab-ISG	35,9%	64,1%	0,0%
Liberas	63,2%	36,8%	0,0%
Boekentoren	43,1%	56,9%	0,0%
TOTAAL	42,4%	57,6%	0,0%

Bij de initiatiefnemers zijn **42,4% mannen en 57,6% vrouwen** aan de slag (cijfers voor 2021 op het hoofdelijk aantal personeelsleden).

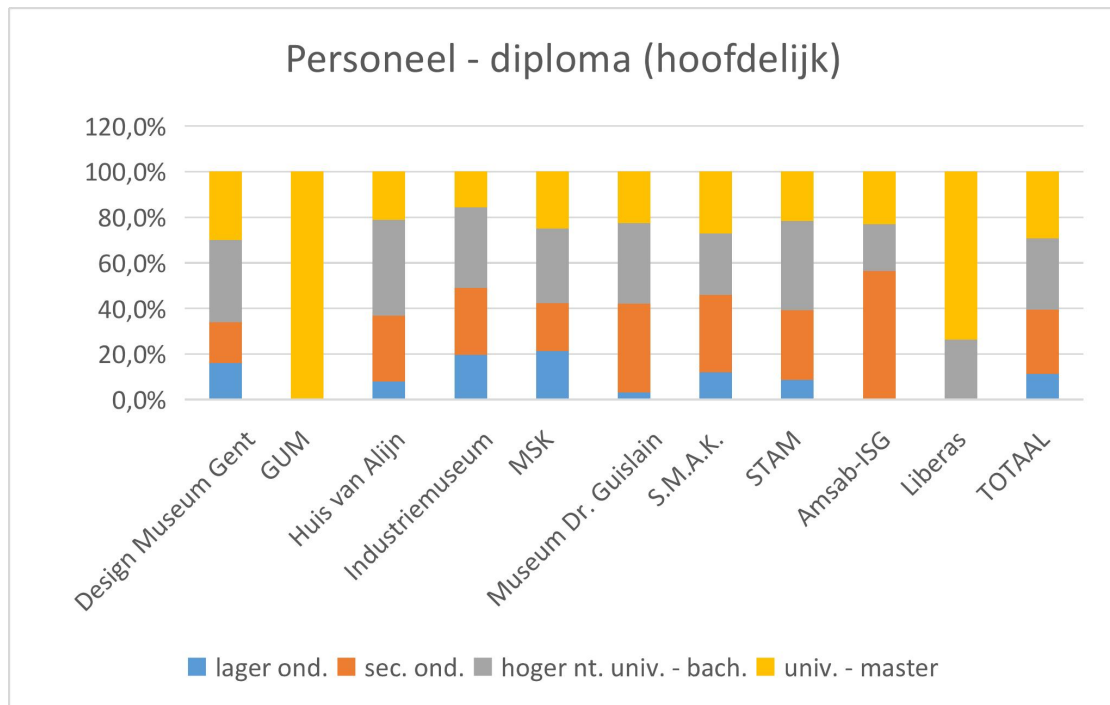
Onderstaande grafiek toont opnieuw wat duidelijker de verschillen tussen de organisaties onderling:

Een aantal van de initiatiefnemers kan ook rapporteren op **hoogst behaalde diploma** (cijfers 2021, hoofdelijk).

	lager ond.	sec. ond.	hoger nt. univ. - bach.	univ. - master
Design Museum Gent	16,0%	18,0%	36,0%	30,0%
GUM	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Huis van Alijn	7,9%	28,9%	42,1%	21,1%
Industriemuseum	19,6%	29,4%	35,3%	15,7%
MSK	21,2%	21,2%	32,7%	25,0%
Museum Dr. Guislain	3,2%	38,7%	35,5%	22,6%
S.M.A.K.	11,9%	33,9%	27,1%	27,1%
STAM	8,7%	30,4%	39,1%	21,7%
Amsab-ISG	0,0%	56,4%	20,5%	23,1%
Liberas	0,0%	0,0%	26,3%	73,7%
TOTAAL	11,1%	28,4%	31,3%	29,2%

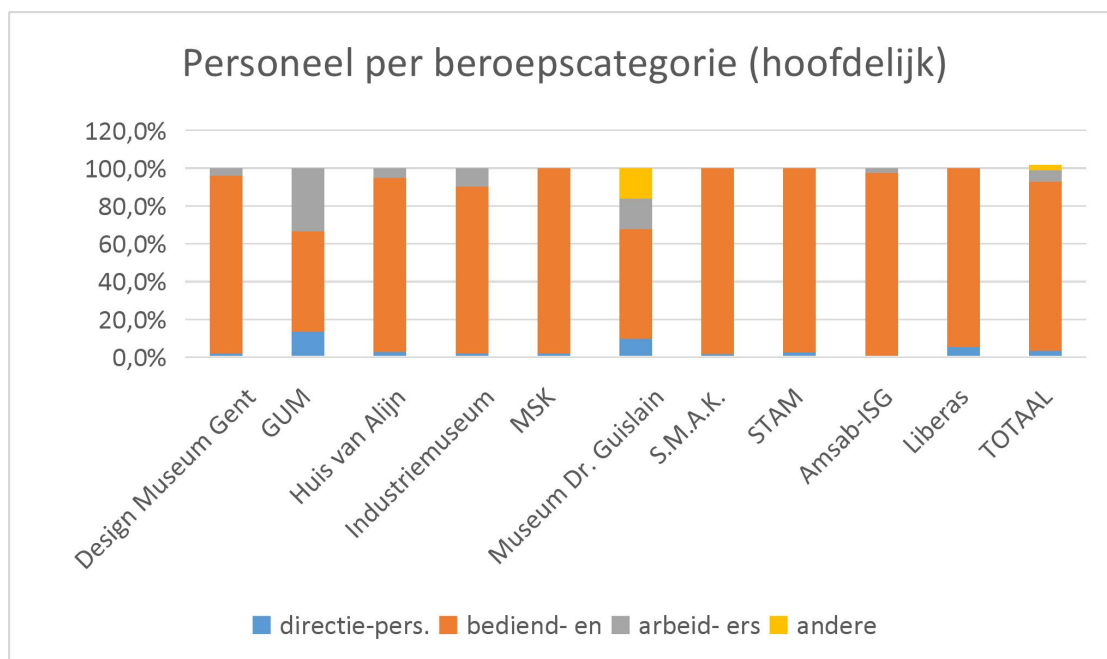
De cijfers tonen ook aan dat elke organisatie ook op dit vlak vrij specifiek is (qua werking, historiek...). Onderstaande grafiek brengt die verschillen nog eens in kaart.

Een aantal organisaties rapporteerden ook de verdeling van het **personeel per beroeps categorie** (cijfers 2021, hoofdelijk).

	directie- pers.	bediend- en	arbeid- ers	andere
Design Museum Gent	2,0%	94,0%	4,0%	0,0%
GUM	13,3%	53,3%	33,3%	0,0%
Huis van Alijn	2,6%	92,1%	5,3%	0,0%
Industriemuseum	2,0%	88,2%	9,8%	0,0%
MSK	1,9%	98,1%	0,0%	0,0%
Museum Dr. Guislain	9,7%	58,1%	16,1%	16,1%
S.M.A.K.	1,7%	98,3%	0,0%	0,0%
STAM	2,5%	97,5%	0,0%	0,0%
Amsab-ISG	0,0%	97,4%	2,6%	0,0%
Liberas	5,3%	94,7%	0,0%	0,0%
TOTAAL	3,4%	89,2%	6,1%	1,2%

De verschillen tussen de organisaties worden duidelijker aan de hand van onderstaande tabel:

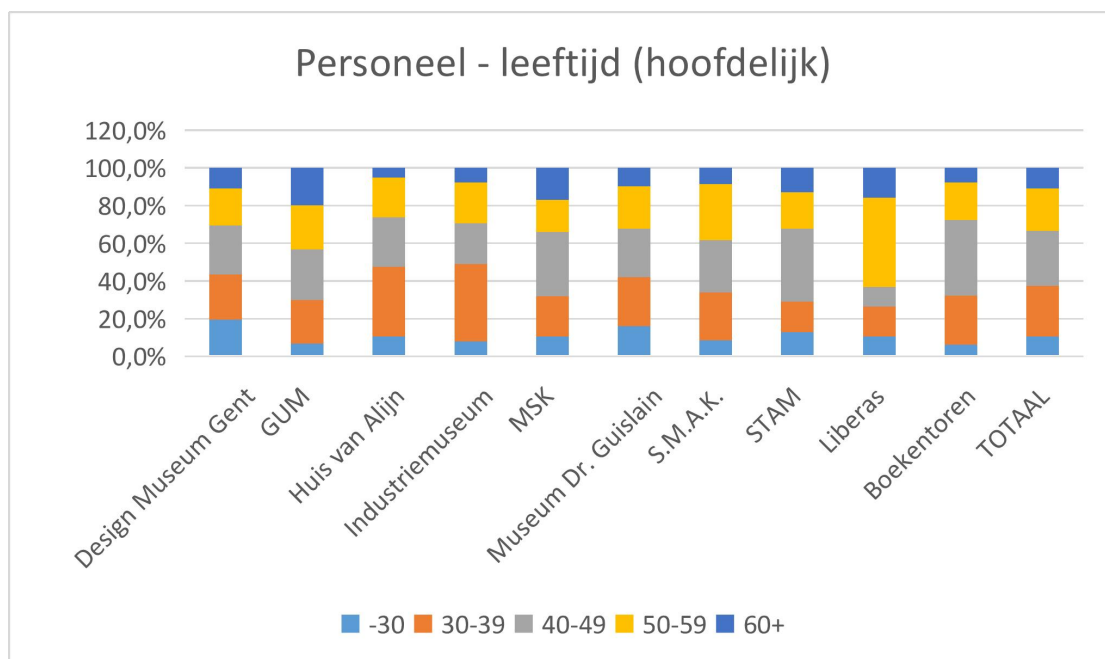

Tot slot kunnen we voor de meeste organisaties ook rapporteren op **leeftijdsverdeling** (2021, hoofdelijk).

	-30	30-39	40-49	50-59	60+
Design Museum Gent	19,6%	23,9%	26,1%	19,6%	10,9%
GUM	6,7%	23,3%	26,7%	23,3%	20,0%
Huis van Alijn	10,5%	36,8%	26,3%	21,1%	5,3%
Industriemuseum	7,8%	41,2%	21,6%	21,6%	7,8%
MSK	10,6%	21,3%	34,0%	17,0%	17,0%
Museum Dr. Guislain	16,1%	25,8%	25,8%	22,6%	9,7%
S.M.A.K.	8,5%	25,5%	27,7%	29,8%	8,5%
STAM	12,9%	16,1%	38,7%	19,4%	12,9%
Liberas	10,5%	15,8%	10,5%	47,4%	15,8%
Boekentoren	6,2%	26,2%	40,0%	20,0%	7,7%
TOTAAL	10,6%	26,7%	29,1%	22,7%	10,9%

Ook hier zijn wel weer verschillen tussen organisaties, maar over het algemeen valt op dat 10,6% van de werknemers jonger is dan 30. Als we deze categorie samen nemen met de 30-39-jarigen, komen we op 37,3%. De cultureel-erfgoedorganisaties in Gent zijn dus vrij jong qua personeelsbezetting, al is het ook belangrijk om mee te geven dat 10,9% ouder is dan 60 en 33,6% ouder dan 50 jaar.

Onderstaande grafiek brengt dit nog eens overzichtelijk in kaart:

Dezelfde analyses gebeurden ook met de **personeelsaantallen geteld in voltijdse equivalenten (VTE)**. De globale verdeling en percentages wijken hier niet bijzonder veel af van de analyse op hoofdelijk vlak. Voor de verdeling m/v/x zien we wel een klein verschil. In VTE tellen we in totaal 45,1% mannen (tegenover 43% hoofdelijk) en 54,9% vrouwen (tegenover 57% hoofdelijk).

4. PROGRAMMA EN ACTIVITEITEN

De initiatiefnemers van deze landschapstekening organiseren tal van presentaties en activiteiten, gaande van tentoonstellingen (zowel 'live' als digitaal), workshops, lezingen, podiumactiviteiten etc.

In dit hoofdstuk geven we een summier overzicht van het aantal activiteiten, opgesplitst in een aantal categorieën. Het spreekt vanzelf dat het type van de aangeboden activiteiten en het aantal varieert met bijvoorbeeld het type organisatie (museum, cultureel-archiefinstelling, erfgoedbibliotheek), maar ook de grootte en eigenheid van elke instelling.

Zoals eerder aangegeven moeten deze cijfers met de nodige voorzichtigheid gelezen worden. Een '1' bij tentoonstellingen kan gaan over een hele grote tentoonstelling of over een veel kleinere presentatie. Op dezelfde manier zit er ook binnen de overige categorieën wel wat verschil.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle activiteiten per categorie voor de hele periode 2017 - 2021 (5 jaar). Sommige organisaties konden deze informatie niet (tijdig) doorgeven of hebben geen rapportering op deze parameter en zijn dus niet opgenomen in het overzicht.

	tentoonstellingen	digitale/virtuele expo's/webexpo's, web rondleidingen e.d.m.	workshops/ateliers (volwassenen)	lezingen, presentaties, demo's, debat, boekvoorstelling, gepreksavond	digitale lezingen, webinars, presentaties, workshops...	kinderkamp / stadsklas / workshops & educatie kinderen en jongeren	grotere events zoals Museumnacht, Erfgoeddag, Nacht Geschiedenis...	podiumactiviteiten (literatuur, film, muziek, theater, dans)	overige publiek toegankelijke activiteiten	extra-muros activiteiten in scholen	extra-muros activiteiten andere plekken (wandeling, outreach...)	TOTAAL
Design Museum Gent	45	0	17	41	7	64	23	0	25	0	52	274
GUM	3	0	7	22	0	160	23	8	4	10	0	237
Huis van Alijn	14	2	0	6	1	6	7	327	3	0	1.231	1.597
Industriemuseum	10	7	24	1.147	9	73	30	0	63	1	29	1.393
MSK	11	1	50	31	10	660	11	0	0	0	0	774
Museum Dr. Guislain	56	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	63
S.M.A.K.	61	0	43	112	26	145	25	50	0	68	27	557
STAM	12	10	5	48	3	100	28	18	159	0	22	405
Liberas	22	10	0	49	14	15	11	0	0	0	0	121
TOTAAL	234	37	146	1.456	70	1.223	158	403	254	79	1.361	5.421

Deze tabel toont aan dat er op 5 jaar tijd maar liefst 5.421 'activiteiten' worden gerapporteerd (en dat is dus waarschijnlijk nog een onderschatting van het reële aantal).

In de volgende tabel worden de totalen voor deze activiteiten nog eens per jaar en per organisatie weergegeven (met in de laatste kolom het gemiddelde op jaarbasis, berekend op de 5 jaar in de scope).

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Design Museum Gent	89	60	55	24	46	274	55
GUM	/	/	/	205	32	237	119
Huis van Alijn	103	102	812	140	440	1.597	319
Industriemuseum	281	349	344	194	225	1.393	279
MSK	254	21	354	110	35	774	155
Museum Dr. Guislain	16	11	12	12	12	63	13
S.M.A.K.	85	94	115	82	181	557	111
STAM	84	97	130	39	55	405	81
Liberas	19	30	20	23	29	121	24
TOTAAL	931	764	1.842	829	1.055	5.421	1.155

5. BEZOEKERSAANTALLEN

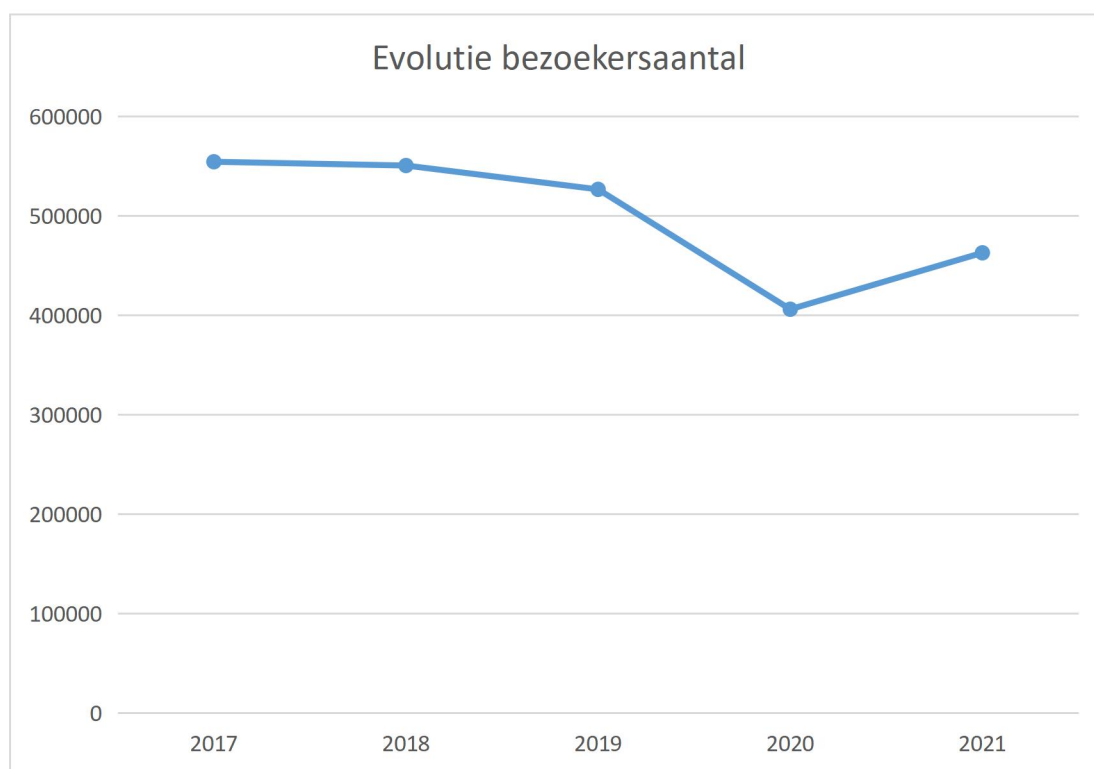
Voor de musea (en De Boekentoren) is het aantal bezoekers een relevante parameter, waarvoor informatie beschikbaar is. Onderstaande tabel geeft per jaar een overzicht van die bezoekersaantallen:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Design Museum Gent	96.472	90.415	72.751	46.356	77.405	383.399	76.680
GUM	/	/	/	42.752	124.093	166.845	83.422
Huis van Alijn	38.625	47.526	43.958	17.202	24.191	171.502	34.300
Industriemuseum	43.631	37.468	36.115	13.824	31.042	162.080	32.416
MSK	89.046	101.598	97.185	154.253	58.277	500.359	100.072
Museum Dr. Guislain	72.628	75.327	75.129	45.534	50.870	319.488	63.898
S.M.A.K.	100.617	102.346	93.033	39.786	64.651	400.433	80.087
STAM	66.210	53.186	64.324	24.465	32.304	240.489	48.098
Boekentoren	47.193	42.764	44.157	21.900	/	156.014	39.004
TOTAAL	554.422	550.630	526.652	406.072	462.833	2.500.609	557.976

Belangrijk om te vermelden bij deze cijfers is dat het GUM pas in oktober 2020 de deuren opende en dat De Boekentoren op het moment van de opmaak van deze tabel de aantallen voor 2021 nog niet ter beschikking had.

Gemiddeld zien we dat er per jaar 557.976 bezoeken worden geteld. Vanaf 2020 dalen de bezoekersaantallen omwille van de COVID19-maatregelen. Ondanks het feit dat bvb. de musea vanaf 18 mei 2020 hun deuren terug mochten openen voor het publiek, bleven maatregelen zoals de verplichte reservering met tijdslot en de reisbeperkingen die buitenlands bezoek vaak moeilijk maakten hun impact hebben op het bezoekersaantal. In 2020 wordt dit effect zelfs nog een beetje weggevlakt door de grote tentoonstelling 'Van Eyck. Een Optische Revolutie' die liep van 1 februari 2020 tot de eerste lockdown én de opening van het GUM in oktober 2020. Diverse initiatiefnemers geven aan de de bezoekersaantallen zich voor 2022 (deels) lijken te herstellen.

Grafisch ziet de evolutie van het globale bezoekersaantal er als volgt uit:

De bezoekersaantallen in de bovenstaande tabel en grafiek betreffen in hoofdzaak bezoekers die zich aanmelden aan de kassa van het museum (individueel of in groep, gratis bezoek of betalend bezoek). Naast dit puur museumbezoek hebben veel musea ook nog andere fysieke bezoekers voor wat we extra-museale activiteiten zouden kunnen noemen. Dit gaat dan over allerlei events en activiteiten (vaak op de museumsite) waaraan geen 'klassiek' museumbezoek is gekoppeld. Ook deze activiteiten maken - samen met bvb. de online bezoekers, waarover verder meer - deel uit van het ruimer publieksbereik van de musea. Een aantal musea houdt deze data bij en rapporteerde hierover. Onderstaande tabel geeft voor deze organisaties een overzicht van dit **ruimer publieksbereik en extra-museale activiteiten zonder 'klassiek' museumbezoek (in aantal bezoekers)**. De tabel bevat enkel de musea waarvoor er op het moment van dit schrijven voldoende en min of meer vergelijkbare data beschikbaar is.

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Huis van Alijn	33.158	28.248	28.804	3.710	4.079	97.999	19.600
STAM	2.689	9.849	6.936	1.645	2.067	23.186	4.637
TOTAAL	35.847	38.097	35.740	5.355	6.146	121.185	24.237

Bij Huis van Alijn (dat aangeeft specifiek in te zetten op deze laagdrempelige vorm van publieksbereik) gaat het onder meer over de poppentheatervoorstellingen Pierke van Alijn, activiteiten tijdens de Gentse Feesten, Patersholfeesten en Winterdrink en concerten, optredens en lezingen die niet in het museum maar wel op de site plaatsvinden. In de jaren zonder COVID19 (2017-2019) maakt dit ruimer publieksbereik gemiddeld 41% van het totale (fysieke) publieksbereik uit. Voor STAM gaat het o.a. over zaalhuur en andere extra-museale activiteiten zonder museumbezoek.

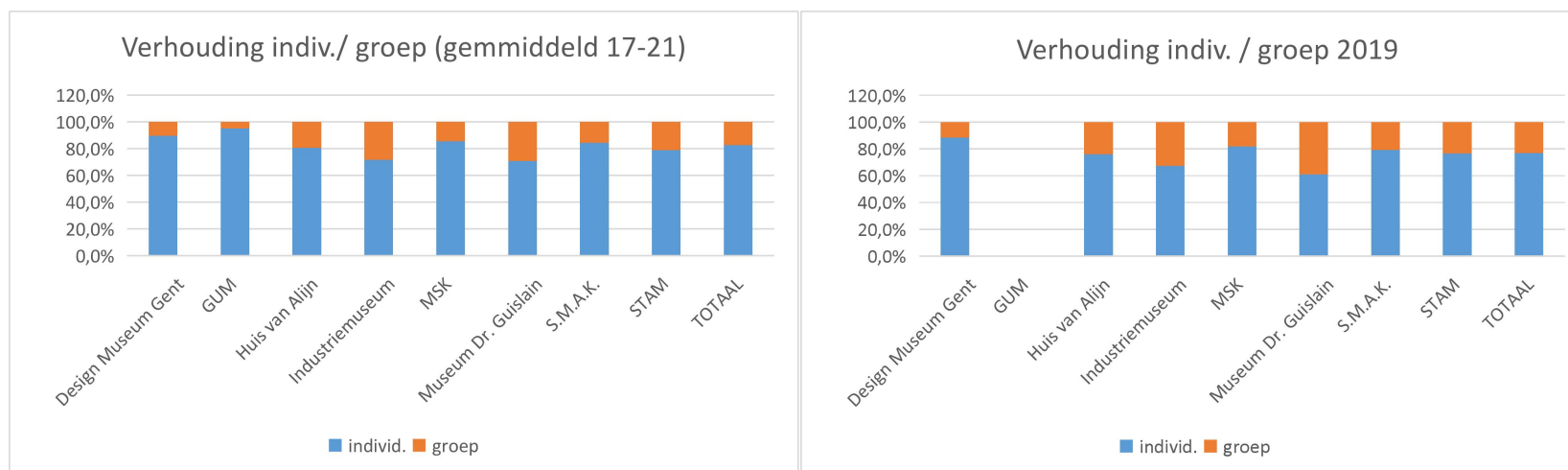
Een aantal van de initiatiefnemers kan ook data aanleveren over het type bezoek(ers).

Eerst en vooral valt er een opsplitsing te maken tussen **individueel bezoek en bezoek in groep**:

	2017		2018		2019		2020		2021		gemm.	
	individ.	groep	individ.	groep	individ.	groep	individ.	groep	individ.	groep	individ.	groep
Design Museum Gent	85,3%	14,7%	85,3%	14,7%	88,3%	11,7%	94,6%	5,4%	97,5%	2,5%	89,5%	10,5%
GUM	/	/	/	/	/	/	98,8%	1,2%	93,8%	6,2%	95,1%	4,9%
Huis van Alijn	80,0%	20,0%	78,6%	21,4%	76,0%	24,0%	84,1%	15,9%	91,8%	8,2%	80,7%	19,3%
Industriemuseum	62,1%	37,9%	72,6%	27,4%	67,2%	32,8%	70,1%	29,9%	88,9%	11,1%	71,5%	28,5%
MSK	84,4%	15,6%	85,6%	14,4%	81,8%	18,2%	85,1%	14,9%	92,9%	7,1%	85,4%	14,6%
Museum Dr. Guislain	59,7%	40,3%	62,9%	37,1%	60,9%	39,1%	93,1%	6,9%	92,2%	7,8%	70,7%	29,3%
S.M.A.K.	83,3%	16,7%	81,7%	18,3%	79,3%	20,7%	88,8%	11,2%	95,0%	5,0%	84,4%	15,6%
STAM	72,8%	27,2%	77,7%	22,3%	76,6%	23,4%	89,7%	10,3%	88,8%	11,2%	78,8%	21,2%
TOTAAL	77,1%	22,9%	79,0%	21,0%	76,8%	23,2%	88,8%	11,2%	93,5%	6,5%	82,6%	17,4%

We zien dat gemiddeld - over de jaren heen - 82,6% een individueel bezoek brengt en 17,4% een bezoek in groep. Die cijfers worden uiteraard wat vertekend door COVID19 en de maatregelen die er voor zorgden dat groepsbezoeken minder evident waren. In 2019 zien we nog 76,8% individueel bezoek en 23,2% groepsbezoek. Uiteraard zijn er weer verschillen tussen de verschillende organisaties. Een museum dat bvb. heel wat (spontaan) bezoek krijgt van toeristen zal soms meer individueel bezoek tellen. Een museum dat veel leerlingen tot zijn bezoekers rekent, zal al vaker groepsbezoeken (in schoolverband) registreren.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de gemiddelde verhouding individueel en groepsbezoek voor de periode 2017-2021. Ter vergelijking werd ook de verhouding voor 2019 (voor COVID19) toegevoegd.

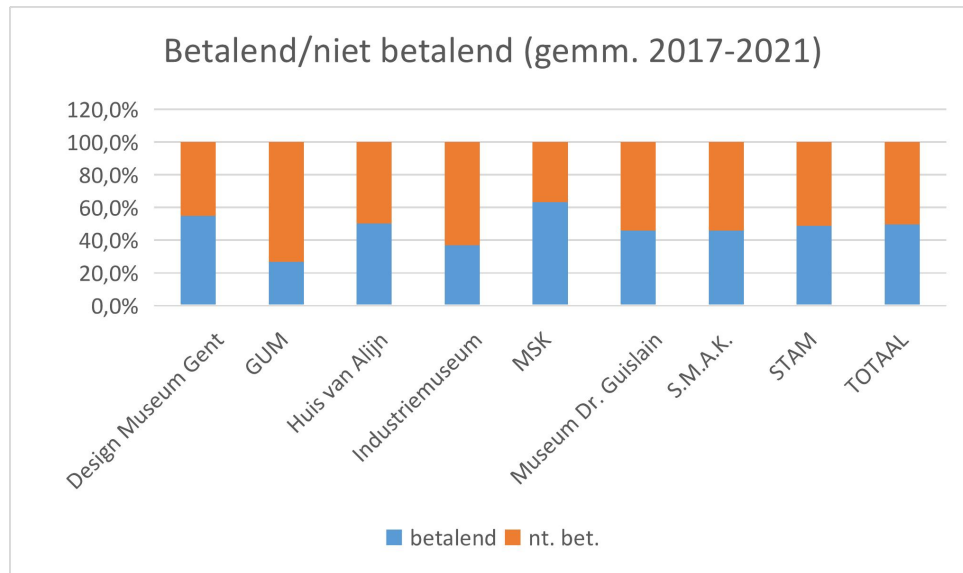

Daarnaast valt ook een opsplitsing te maken tussen **betalende en niet-betalende bezoekers** (o.a. afhankelijk van tariefstructuur)

	2017		2018		2019		2020		2021		gemm.	
	betalend	nt. bet.	betalend	nt. bet.	betalend	nt. bet.	betalend	nt. bet.	betalend	nt. bet.	betalend	nt. bet.
Design Museum Gent	48,6%	51,4%	53,9%	46,1%	57,8%	42,2%	55,0%	45,0%	61,0%	39,0%	54,9%	45,1%
GUM	/	/	/	/	/	/	29,7%	70,3%	25,5%	74,5%	26,6%	73,4%
Huis van Alijn	43,7%	56,3%	50,2%	49,8%	53,8%	46,2%	54,9%	45,1%	50,9%	49,1%	50,2%	49,8%
Industriemuseum	33,5%	66,5%	25,7%	74,3%	39,7%	60,3%	43,8%	56,2%	48,4%	51,6%	36,8%	63,2%
MSK	44,7%	55,3%	54,7%	45,3%	50,3%	49,7%	91,8%	8,2%	52,2%	47,8%	63,2%	36,8%
Museum Dr. Guislain	53,2%	46,8%	46,0%	54,0%	44,6%	55,4%	37,1%	62,9%	45,0%	55,0%	45,9%	54,1%
S.M.A.K.	42,1%	57,9%	42,1%	57,9%	50,8%	49,2%	49,0%	51,0%	48,0%	52,0%	45,8%	54,2%
STAM	47,6%	52,4%	49,1%	50,9%	50,4%	49,6%	53,4%	46,6%	43,6%	56,4%	48,7%	51,3%
TOTAAL	45,5%	54,5%	47,6%	52,4%	50,2%	49,8%	63,7%	36,3%	44,2%	55,8%	49,6%	50,4%

Over alle organisaties heen zien we gemiddeld over de 5 jaar een aandeel van 49,6% betalende bezoekers en 50,4% niet-betalende bezoekers. In 2020 ligt het aandeel betalende bezoekers hoger door de tentoonstelling 'Van Eyck. Een optische revolutie' in MSK die dus heel wat betalend bezoek genereerde. Er zijn opnieuw verschillen tussen organisaties onderling, afhankelijk van bijvoorbeeld het typische profiel van de bezoekers (veel leerlingen en kinderen betekent bijvoorbeeld veel gratis bezoek).

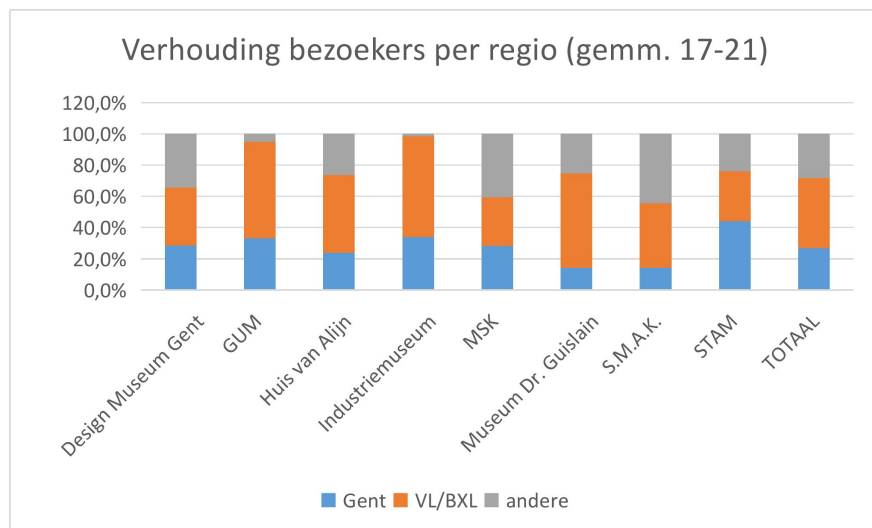
Onderstaande grafiek geeft het verschil voor de gemiddelde verhouding betalende vs. niet betalende bezoekers over de jaren heen nog eens weer:

De bij deze landschapstekening betrokken musea hebben ook data over de **herkomst van de bezoekers** (opgesplitst in de categorieën 'bezoekers uit Gent', 'bezoekers uit Vlaanderen en Brussel' en 'andere bezoekers'.

	2017			2018			2019			2020			2021			gemm.		
	Gent	VL/BXL	andere	Gent	VL/BXL	andere	Gent	VL/BXL	andere	Gent	VL/BXL	andere	Gent	VL/BXL	andere	Gent	VL/BXL	andere
Design Museum Gent	36,5%	26,1%	37,4%	25,6%	30,2%	44,2%	32,2%	27,1%	40,7%	28,9%	43,4%	27,7%	19,4%	60,1%	20,6%	28,3%	37,3%	34,4%
GUM	/	/	/	/	/	/	/	/	/	33,6%	62,0%	4,4%	32,8%	62,0%	5,2%	33,0%	62,0%	5,0%
Huis van Alijn	25,7%	45,8%	28,5%	26,4%	42,1%	31,5%	27,4%	43,9%	28,7%	23,6%	56,7%	19,7%	10,6%	74,1%	15,3%	23,8%	49,7%	26,5%
Industriemuseum	34,0%	64,5%	1,4%	25,4%	73,4%	1,2%	34,4%	63,9%	1,7%	37,2%	61,0%	1,8%	41,3%	57,0%	1,8%	33,8%	64,6%	1,5%
MSK	28,3%	25,4%	46,4%	28,3%	22,2%	49,5%	30,9%	24,4%	44,7%	31,2%	45,3%	23,6%	23,4%	54,4%	22,1%	28,2%	31,1%	40,7%
Museum Dr. Guislain	13,9%	61,3%	24,8%	14,9%	59,3%	25,8%	13,1%	59,1%	27,8%	17,0%	67,4%	15,7%	17,7%	66,7%	15,7%	14,3%	60,4%	25,3%
S.M.A.K.	16,8%	41,9%	41,3%	12,1%	45,2%	42,7%	10,4%	28,7%	60,9%	20,8%	56,0%	23,2%	19,5%	58,0%	22,4%	14,2%	41,2%	44,5%
STAM	43,6%	34,6%	21,8%	40,6%	29,0%	30,5%	43,5%	29,2%	27,3%	48,2%	34,9%	16,9%	49,1%	35,2%	15,7%	44,1%	31,9%	24,0%
TOTAAL	27,7%	39,6%	32,7%	23,8%	39,7%	36,5%	26,0%	36,4%	37,6%	30,7%	53,4%	15,9%	28,1%	58,9%	13,0%	26,8%	44,8%	28,4%

Gemiddeld (2017 - 2021) komt 26,8% van de bezoekers uit Gent, 44,8% uit Vlaanderen en Brussel en 28,4% uit het buitenland (en Wallonië). De wereldwijde pandemie vanaf 2020 zorgt uiteraard voor een vertekening van dit gemiddelde. Het aandeel Gentse bezoekers bleef vrij constant, terwijl het aandeel bezoekers uit de categorie buitenland/Wallonië daalde van 37,6% in 2019, naar 15,9% in 2020 en 13% in 2021. Ook hier zien we verschillen tussen organisaties die o.a. te verklaren zijn door de ligging, het programma, het type bezoeker... Onderstaande grafiek toont de gemiddelde verhouding 2017-2021.

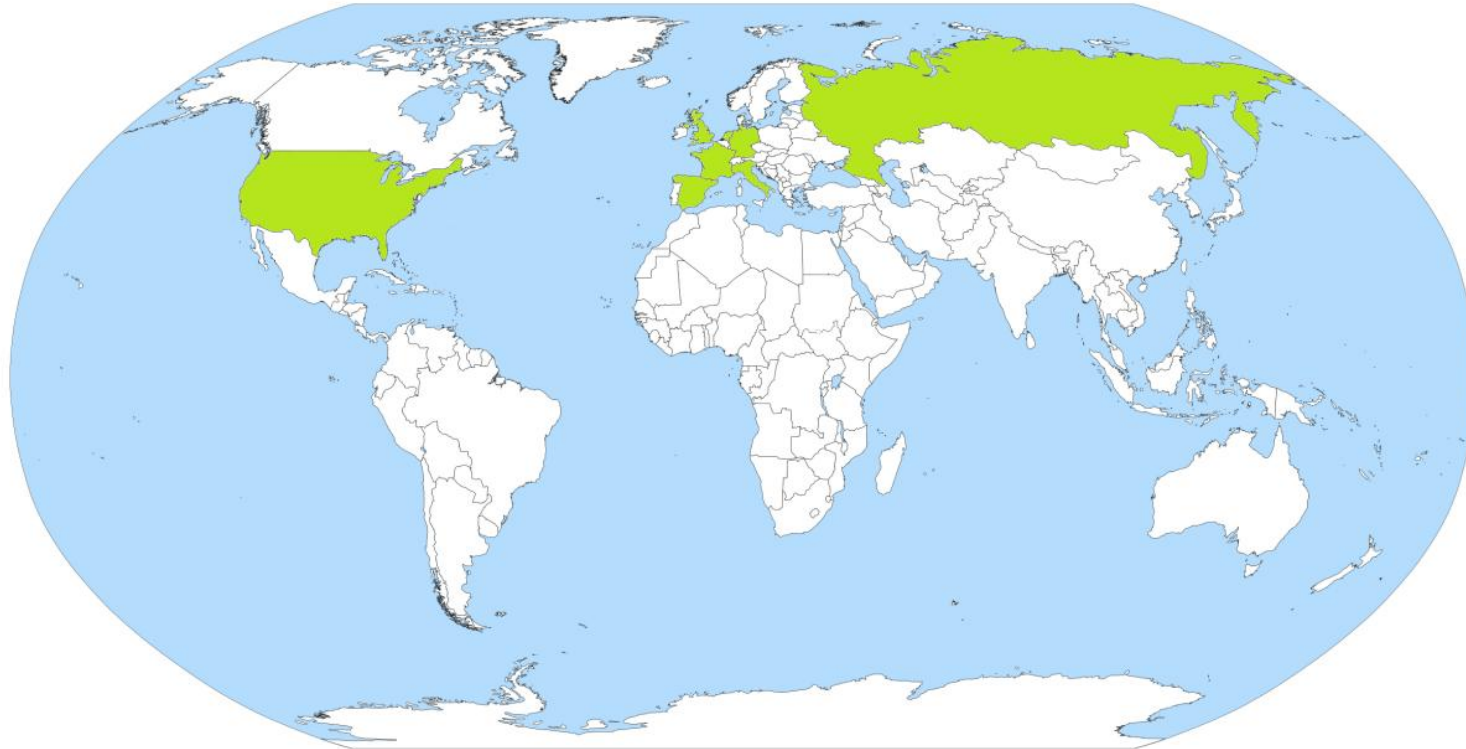

Een aantal organisaties kan ook de opsplitsing maken tussen **binnenlandse en buitenlandse bezoekers**:

	2017		2018		2019		2020		2021		gemm.	
	binn.	buit.	binn.	buit.	binn.	buit.	binn.	buit.	binn.	buit.	binn.	buit.
Design Museum Gent	61,5%	38,5%	62,0%	38,0%	60,2%	39,8%	75,6%	24,4%	81,4%	18,6%	67,1%	32,9%
GUM	/	/	/	/	/	/	99,9%	0,1%	99,2%	0,8%	99,3%	0,7%
Huis van Alijn	72,9%	27,1%	70,5%	29,5%	72,7%	27,3%	85,0%	15,0%	88,9%	11,1%	75,9%	24,1%
Industriemuseum	81,2%	18,8%	89,2%	10,8%	85,7%	14,3%	89,0%	11,0%	93,4%	6,6%	87,1%	12,9%
MSK	54,2%	45,8%	51,8%	48,2%	56,5%	43,5%	51,0%	49,0%	74,7%	25,3%	55,6%	44,4%
S.M.A.K.	63,2%	36,8%	59,0%	41,0%	43,4%	56,6%	85,5%	14,5%	93,1%	6,9%	65,2%	34,8%
STAM	79,8%	20,2%	71,2%	28,8%	74,0%	26,0%	82,6%	17,4%	87,3%	12,7%	77,7%	22,3%
TOTAAL	65,3%	34,7%	63,2%	36,8%	61,7%	38,3%	67,5%	32,5%	89,5%	10,5%	69,7%	30,3%

Hier zien we dat gemiddeld (2017-2021) 69,7% van de bezoekers uit het binnenland komt en 30,3% uit het buitenland. Hier zien we nog duidelijker de impact van COVID19. In 2019 was de verhouding nog 61,7% binnenland en 38,3% buitenland. In 2020 zakt het aandeel buitenlandse bezoekers naar 32,5% (de internationale belangstelling voor 'Van Eyck' in het MSK in de eerste maanden van het jaar maakt hier nog veel goed) en in 2021 landen we op 10,5% bezoekers uit het buitenland.

Een aantal musea geeft ook cijfers mee over de top 5 van landen waaruit (naast het binnenland) het meeste bezoekers komen, vaak komen dezelfde landen terug (zie onderstaande kaart). Uiteraard zijn de top-landen meestal de directe buurlanden. Opmerkelijk is dat veel musea ook aardig wat bezoekers uit de Verenigde Staten van Amerika over de vloer krijgen. Het feit dat ook Rusland voorkomt op deze kaart, heeft te maken met een vrij groot aantal Russische bezoekers voor de tentoonstelling 'Van Eyck. Een Optische Revolutie' in 2020.

De musea geven ook cijfers mee rond de **verdeling van bezoekers in leeftijdscategorieën** (hier weergegeven als minderjarigen vs. meerderjarigen):

	2017		2018		2019		2020		2021		gemm.	
	0-18	19-65+	0-18	19-65+	0-18	19-65+	0-18	19-65+	0-18	19-65+	0-18	19-65+
Design Museum Gent	22,5%	77,5%	28,7%	71,3%	19,2%	80,8%	20,0%	80,0%	23,5%	76,5%	23,3%	76,7%
GUM	/	/	/	/	/	/	16,8%	83,2%	28,9%	71,1%	24,8%	75,2%
Huis van Alijn	27,4%	72,6%	29,6%	70,4%	33,7%	66,3%	36,8%	63,2%	38,5%	61,5%	31,9%	68,1%
Industriemuseum	57,9%	42,1%	34,3%	65,7%	39,8%	60,2%	44,4%	55,6%	29,5%	70,5%	40,0%	60,0%
MSK	22,9%	77,1%	19,2%	80,8%	22,3%	77,7%	31,8%	68,2%	26,6%	73,4%	22,1%	77,9%
Museum Dr. Guislain	23,9%	76,1%	23,2%	76,8%	22,9%	77,1%	16,9%	83,1%	17,9%	82,1%	21,6%	78,4%
S.M.A.K.	32,3%	67,7%	28,6%	71,4%	21,1%	78,9%	26,3%	73,7%	40,2%	59,8%	28,1%	71,9%
STAM	35,6%	64,4%	23,9%	76,1%	27,6%	72,4%	21,0%	79,0%	32,9%	67,1%	29,0%	71,0%
TOTAAL	28,4%	71,6%	25,6%	74,4%	24,4%	75,6%	22,2%	77,8%	28,4%	71,6%	26,1%	73,9%

Gemiddeld (2017-2021) 26,1% van de bezoekers is minderjarig, vs. 73,9% meerderjarig. Opnieuw zien we hier verschillen tussen de organisaties, met bvb. Het Industriemuseum dat veel scholengroepen over de vloer krijgt en land op 40% minderjarigen vs. 60% meerderjarigen. Ook bij deze cijfers moeten we rekening houden met COVID19 (minder georganiseerde schoolbezoeken).

Tot slot nog **enkele losse cijfers (vnl. voor de culturele archiefinstellingen en de Boekentoren):**

- In 2017 had Liberas 856 leeszaalbezoeken
- In 2020 en 2021 had Liberas telkens 220 archiefconsultaties
- De Boekentoren registreert ook het aantal contacten (live, telefoon, e-mail): 8.316 in 2019, 10.781 in 2020 en 12.810 in 2021

6. GROEPSBEZOEK & RONDLEIDINGEN

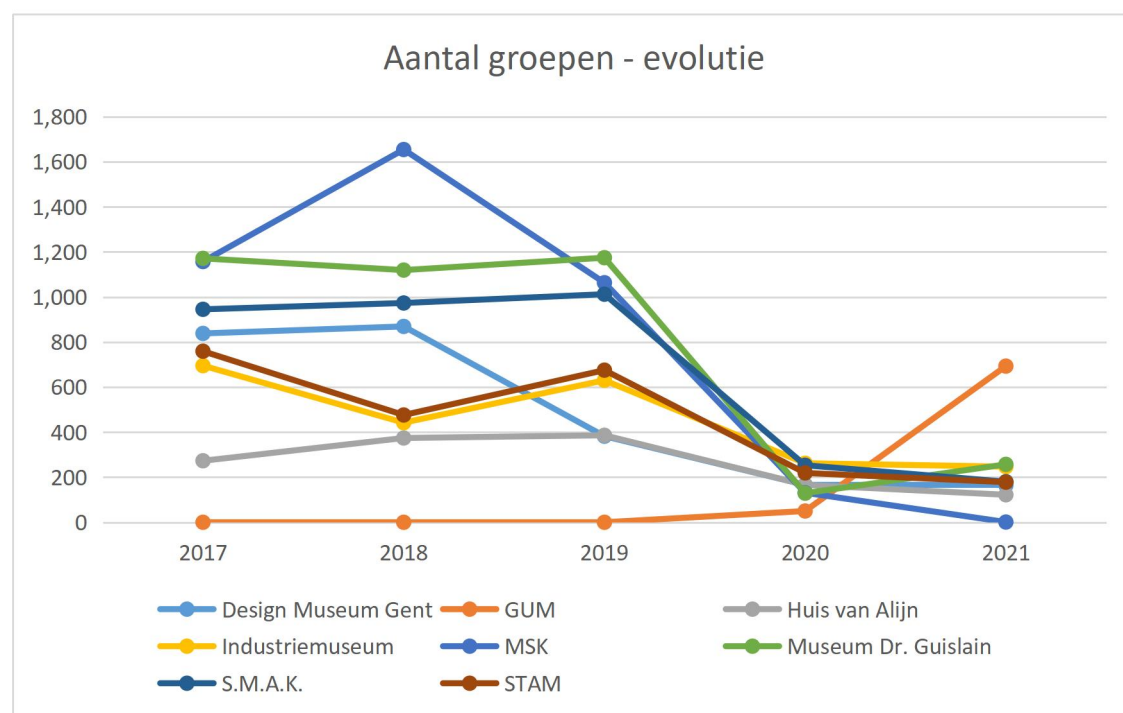
Een aantal organisaties rapporteerde ook over de rondleidingen (groepsbezoeken).

De musea rapporteerden apart op de parameter 'aantal groepen' (hier zitten ook de groepsbezoeken bij onder de vorm van een vrij bezoek bvb).

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Design Museum Gent	838	869	382	166	164	2.419	484
GUM	/	/	/	50	693	743	372
Huis van Alijn	273	374	386	166	122	1.321	264
Industriemuseum	695	442	630	262	247	2.276	455
MSK	1.157	1.654	1.063	131	1	4.006	801
Museum Dr. Guislain	1.171	1.119	1.174	129	257	3.850	770
S.M.A.K.	945	973	1.012	253	180	3.363	673
STAM	759	476	675	219	178	2.307	461
TOTAAL	5.838	5.907	5.322	1.376	1.842	20.285	4.280

In totaal werden er dus 20.285 groepen op 5 jaar geteld.

Grafisch ziet de evolutie van het aantal groepen er als volgt uit:

De daling van 2020 heeft uiteraard alles te maken met COVID19 en de maatregelen die uiteraard een stevig impact hadden op groepsbezoek in 2020 en 2021.

Een aantal musea en één culturele archiefinstelling rapporteerde ook op de parameter **aantal rondleidingen**:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Design Museum Gent	560	1.059	403	155	156	2.333	467
GUM	/	/	/	30	420	450	225
Huis van Alijn	273	374	386	95	181	1.309	262
Industriemuseum	/	405	524	184	177	1.290	323
MSK	804	660	925	920	251	3.560	712
S.M.A.K.	892	984	955	222	141	3.194	639
STAM	750	572	729	137	150	2.338	468
Liberas	2	12	10	4	5	33	7
TOTAAL	3.281	4.066	3.932	1.747	1.481	14.507	3.101

Interessant is dat deze parameter ook opgesplitst kan worden in rondleidingen kleuteronderwijs, lager onderwijs, secundair onderwijs, hoger onderwijs, volwassenen en varia (of niet bekend).

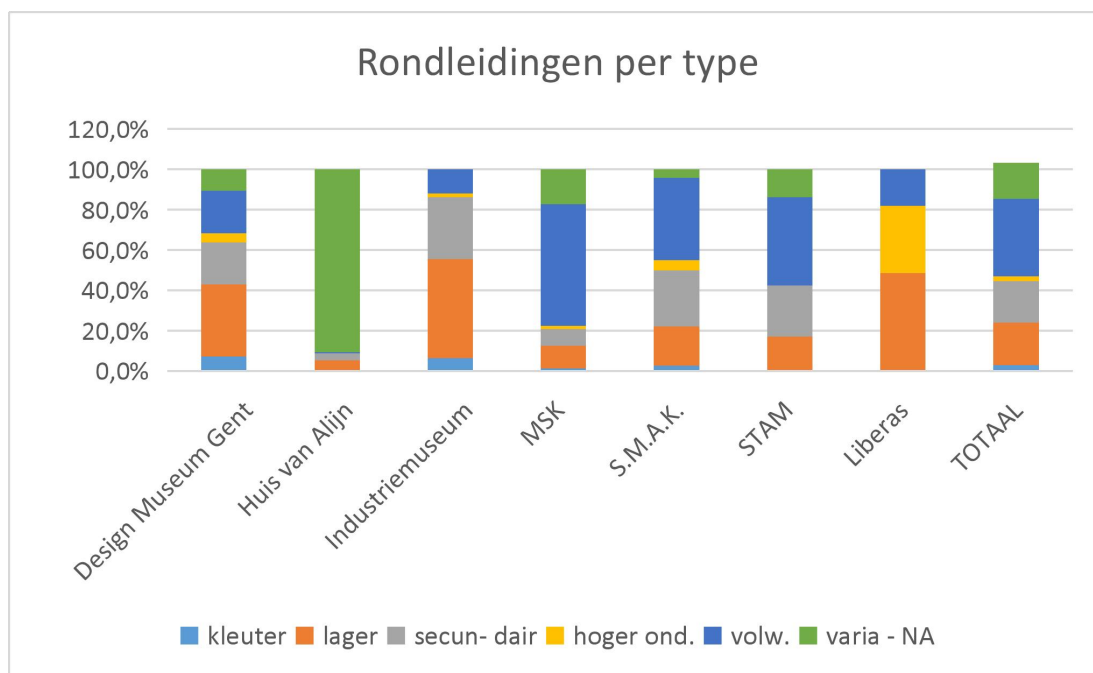
Procentueel ziet dat er als volgt uit:

	kleuter	lager	secun- dair	hoger ond.	volw.	varia - NA
Design Museum Gent	7,2%	35,8%	20,7%	4,6%	21,0%	10,7%
Huis van Alijn	0,5%	4,9%	3,3%	0,2%	0,5%	90,7%
Industriemuseum	6,4%	49,2%	30,6%	1,8%	12,0%	0,0%
MSK	1,2%	11,4%	8,2%	1,6%	60,3%	17,3%
S.M.A.K.	2,6%	19,4%	27,7%	5,2%	40,7%	4,4%
STAM	0,5%	16,5%	25,5%	0,0%	43,7%	13,8%
Liberas	0,0%	48,5%	0,0%	33,3%	18,2%	0,0%
TOTAAL	2,8%	21,1%	20,6%	2,6%	38,3%	17,9%

Belangrijk om mee te geven is dat het GUM pas sinds 2022 de types van onderwijs opsplijt in de cijfers. Voor de periode 2020-2021 is 43,3% van de rondleidingen in het GUM een rondleiding voor de diverse types van onderwijs en 56,7% voor volwassenen.

Voor de overige organisaties valt 23,9% van de rondleidingen te situeren in het basisonderwijs en 20,6% in het secundair onderwijs. Samengeteld komt dit op 44,4% rondleidingen voor scholieren en leerlingen van de diverse onderwijsniveaus. Uiteraard zijn er verschillen tussen de organisaties onderling (bvb. als gevolg van de specificiteit van het aanbod en de afstemming op ontwikkelingsdoelen en leerplannen). Een deel van het verschil kan ook te maken hebben met hoe de rondleidingen geregistreerd worden.

Onderstaande grafiek brengt dit nog eens in kaart:

7. ONLINE BEZOEK

De initiatiefnemers krijgen niet alleen fysieke bezoekers over de vloer. Mensen interageren ook met deze organisaties via digitale kanalen (website, social media etc.) Als bepaalde jaren niet ingevuld zijn of organisaties ontbreken, betekent dit opnieuw dat de cijfers niet (tijdig) beschikbaar waren.

Een eerste parameter is het aantal **unieke bezoekers aan de website**:

	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Design Museum Gent	111.716	172.220	205.925	489.861	163.287
GUM		77.732	103.082	180.814	90.407
Huis van Alijn	82.383	99.848	143.138	325.369	108.456
Industriemuseum	54.904	60.897	95.684	211.485	70.495
MSK	515.880	722.665	297.571	1.536.116	512.039
Museum Dr. Guislain	71.905	65.271	89.043	226.219	75.406
S.M.A.K.	879.110	768.260	839.374	2.486.744	828.915
STAM	148.159	130.924	129.886	408.969	136.323
Liberas	31.220			31.220	31.220
Boekentoren	1.208.221	1.656.593	1.621.607	4.486.421	1.495.474
TOTAAL	3.103.498	3.754.410	3.525.310	10.383.218	3.461.073

In totaal (2019 - 2021) tellen we dus over alle organisaties heen (op basis van de beschikbare cijfers) 10.383.218 unieke bezoekers aan de websites (gemiddeld 3.461.073 per jaar).

Die bezoekers genereren ook heel wat **paginaweergaves**:

	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Design Museum Gent	396.646	958.662	1.830.158	3.185.466	1.061.822
GUM		393.019	481.076	874.095	437.048
Industriemuseum	73.128	81.377	159.076	313.581	104.527
MSK	2.168.989	1.690.669	821.871	4.681.529	1.560.510
S.M.A.K.	1.052.404	814.693	1.035.059	2.902.156	967.385
STAM	443.483	434.748	427.653	1.305.884	435.295
Liberas	76.012			76.012	76.012
Boekentoren	7.169.047	8.413.774	7.889.241	23.472.062	7.824.021
TOTAAL	11.379.709	12.786.942	12.644.134	36.810.785	12.270.262

Een aantal organisaties rapporteert ook over de **unieke bezoekers aan de collectiewebsite**:

	2019	2020	2021	totaal	gemm.
S.M.A.K.	13.398	5.905	12.427	31.730	10.577
STAM	3.077	5.313	11.318	19.708	6.569
TOTAAL	16.475	11.218	23.745	51.438	17.146

Dat geeft het volgende overzicht van **paginaweergaven voor die collectiewebsites**:

	2019	2020	2021	totaal	gemm.
S.M.A.K.	17.384	7.641	15.427	40.452	13.484
STAM	4.801	8.349	17.451	30.601	10.200
TOTAAL	22.185	15.990	32.878	71.053	23.684

MSK Gent rapporteert daarnaast over het **aantal unieke bezoekers aan de website** <https://vaneyck2020.be/>:

	2019	2020	2021	totaal	gemm.
MSK		566.913	27.812	594.725	297.363
TOTAAL	0	566.913	27.812	594.725	198.242

Een aantal organisaties heeft ook cijfers rond het aantal **bezoekers aan digitale expo's, online rondleidingen** en dergelijke:

	2019	2020	2021	totaal	gemm.
MSK		40.707	18.044	58.751	29.376
STAM	11.810	25.298	13.154	50.262	16.754
TOTAAL	11.810	66.005	31.198	109.013	36.338

Tot slot geeft STAM ook cijfers mee over het aantal **deelnemers aan online lezingen en/of webinars**:

	2019	2020	2021	totaal	gemm.
STAM	0	30.135	9.260	39.395	13.132
TOTAAL	0	30.135	9.260	39.395	13.132

De belangrijkste conclusie van voorgaande cijfers is dat de initiatiefnemers van de landschapstekening ook online heel wat bezoekers aantrekken.

Voor een aantal organisaties hebben we ook cijfers rond de digitale nieuwsbrief. Het aantal abonnees en de openingsgraad wordt weergegeven in onderstaande tabel:

	2021	
Design Museum Gent	14.000	33%
GUM	7.512	56%
Huis van Alijn	8.785	50%
Industriemuseum	8.000	40%
MSK	31.500	40%
Museum Dr. Guislain	6.995	42%
S.M.A.K.	50.640	35%
STAM	7.575	46%
Liberas	7.000	25%
TOTAAL	142.007	41%

Design Museum Gent voegt daar aan toe dat er ook een Engelstalige (internationale) nieuwsbrief is met +/- 2.300 abonnees.

De initiatiefnemers van de landschapstekening zijn ook vaak actief op social media. Onderstaande tabel geeft een overzicht van hun volgers / abonnees op diverse social media-kanalen:

	Facebook	Instagram	Twitter	LinkedIn	Youtube	Vimeo	Flickr	Pinterest	Soundcloud	Spotify	TikTok	Totaal
Design Museum Gent	21.128	22.700	1.049	956	279	/	15	259	/	/	525	46.911
GUM	5.508	3.361	667	12	76	/	/	/	/	/	/	9.624
Huis van Alijn	7.498	2.233	1.412	305	58	52	106	173	35	2	54	11.928
Industriemuseum	6.102	2.479	2.311	277	95	/	10	/	/	/	/	11.274
MSK	17.210	13.000	5.800	635	/	/	18	/	/	/	/	36.663
Museum Dr. Guislain	11.646	3.463	1.748	103	/	/	/	/	/	/	/	16.960
S.M.A.K.	50.640	37.842	8.669	417	508	/	/	/	/	33	1.083	99.192
STAM	13.904	4.650	5.000	291	316	39	37	/	23	/	/	24.260
Amsab-ISG	1.808	454	397	138	71	26	14	/	/	/	/	2.908
Liberas	1.413	590	1.092	73	137	/	227	/	/	/	/	3.532
TOTAAL	136.857	90.772	28.145	3.207	1.540	117	427	432	58	35	1.662	263.252

In totaal tellen we dus 263.252 volgers/abonnees over alle social media en over alle organisaties heen. Facebook blijft met voorsprong het populairste kanaal, gevolgd door Instagram en Twitter.

Online zijn ook tal van **review-platformen** te vinden (Google Reviews, Tripadvisor, Facebook-reviews, Yelp). De onderstaande tabel geeft voor de initiatiefnemers een overzicht van het aantal reviews en de gemiddelde score:

	Google-reviews		Tripadvisor-score		Facebook-review		Yelp-score	
	aantal	score - op 5	aantal	score - op 5	aantal	score - op 5	aantal	score - op 5
Design Museum Gent	1.659	4,1	587	4,0	226	4,3	4	4,0
GUM	194	4,5	5	4,5	27	5,0	/	/
Huis van Alijn	1.239	4,2	397	4,0	130	4,2	3	4,5
Industriemuseum	926	4,3	167	4,5	85	4,5	/	/
MSK	2.081	4,4	474	4,5	252	4,6	2	3,5
Museum Dr. Guislain	1.158	4,1	317	4,5	118	4,6	2	4,0
S.M.A.K.	1.352	4,0	220	3,5	526	4,3	3	4,5
STAM	1.364	4,4	546	4,5	256	4,5	7	4,0
Amsab-ISG	12	4,7	/	/	10	5,0	/	/
Liberas	6	4,7	/	/	7	4,4	/	/
Boekentoren	/	/	/	/	/	/	/	/

8. PERS & MEDIA

Voor een aantal organisaties kunnen we ook rapporteren over **vermeldingen in de pers** (zowel print, televisie, radio als digitaal):

	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Design Museum Gent	311	340	331	982	327
GUM	70	250	130	450	150
Huis van Alijn	82	41	53	176	59
Industriemuseum	29	40	87	156	52
MSK	/	759	101	860	430
Museum Dr. Guislain	54	56	28	138	46
S.M.A.K.	290	455	424	1.169	390
STAM	38	30	42	110	37
TOTAAL	874	1.971	1.196	4.041	1.490

9. HORECA

Bij veel van de musea is een bezoek aan het museumrestaurant of museumcafé een fijne aanvulling op het bezoek. Onderstaande tabel geeft een overzicht van welke organisaties over een horeca-invulling beschikken:

	J/N
Design Museum Gent	N
GUM	N
Huis van Alijn	J
Industriemuseum	J
MSK	J
Museum Dr. Guislain	J
S.M.A.K.	J
STAM	J
Amsab-ISG	N
Liberas	N
Boekentoren	N

In de rand dienen we te vermelden dat de nieuw te bouwen museumvleugel DING van Design Museum Gent ook een horeca-invulling zal kennen.

10. COLLECTIE

De initiatiefnemers voor deze landschapstekening zijn collectiebeherende instellingen. In dit hoofdstuk staan we stil bij enkele cijfers die betrekking hebben op die rijke Gentse erfgoedcollecties.

De organisaties beheren een schat aan erfgoed. Gevraagd hoeveel items ze in hun collectie beheren delen ze onderstaande informatie mee:

	aantal
Design Museum Gent	25.000
GUM	428.820
Huis van Alijn	86.256
Industriemuseum	59.211
MSK	12.000
Museum Dr. Guislain	100.150
S.M.A.K.	2.796
STAM	19.089
Amsab-ISG	3.571.541
Liberas	410.000
Boekentoren	1.151.244
TOTAAL	5.866.107

In totaal tellen de collecties dus 5.866.107 stukken. De verschillen tussen organisaties vallen meteen op, maar zijn ook meteen te relativieren op basis van de eigenheid van de museale werking. Een museum dat bvb. veel kleinere stukken verzamelt, komt hier al sneller aan grotere getallen: het cijfer 1 kan hier staan voor een plantenzaad, postkaart, fysieke foto, gearchiveerde webpagina, document, koffielepel, kast, weefgetouw, monumentaal schilderij of ander zaalvullend beeldend werk.

Ook zal de manier waarop elk instelling telt (vb. telling als set of alles apart) nooit helemaal dezelfde zijn. Bovenstaande cijfers werpen vooral een blik op de gigantische omvang van de erfgoedcollecties in Gent.

Collecties zijn steeds in volle evolutie. Collectiestukken worden aangekocht en geschonken. Soms nemen collecties ook af door herbestemming, afstoot, ontubbeling etc.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze **evoluties (aankoop, schenking en afname)** van 2017 tot 2021 (waarbij een '0' soms ook kan betekenen dat de gegevens niet beschikbaar zijn).

	TOTAAL		
	aankoop	schenking overdracht	afname
Design Museum Gent	99	38	747
GUM	0	13	0
Huis van Alijn	0	2.355	1.131
Industriemuseum	4	17	0
MSK	6	75	0
Museum Dr. Guislain	8	73	0
S.M.A.K.	121	160	0
STAM	63	668	0
Amsab-ISG	0	130	0
Liberas	0	885	0
TOTAAL	301	4.414	1.878

Collectiebeherende organisaties beheren uiteraard ook archieven. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de beschikbare data rond **aantal beheerde archieven** (archieven als in het archief van een bepaalde persoon of organisatie):

	aantal
Design Museum Gent	8
MSK	20
Museum Dr. Guislain	12
Amsab-ISG	1.714
Liberas	1.926
TOTAAL	3.680

De culturele archiefinstellingen rapporteerden daarnaast ook over het **aantal strekkende meter** (categorie archief):

	aantal
Amsab-ISG	7.716
Liberas	8.720
TOTAAL	16.436

Drie van de initiatiefnemers geven aan dat er ook **gedownloade en gearchiveerde websites** in de collectie aanwezig zijn. Onderstaande tabellen geeft een zicht op het aantal gearchiveerde websites:

	aantal
Amsab-ISG	1.000
Liberas	1.908
Boekentoren	100
TOTAAL	3.008

Ook **social media** (bvb. van een bepaalde persoon of organisatie) worden door een aantal organisaties bewaard in de collectie. De aantallen staan in onderstaande tabel:

	aantal
Amsab-ISG	1.000
Boekentoren	10
TOTAAL	1.010

Een aantal organisaties verzamelden ook cijfers over **fysieke en online collecties boeken, tijdschriften, GREP-objecten** enzovoort:

	aantal titels fysieke collecties boeken	aantal titels fysieke collecties tijdschriften	aantal volledige archieven	aantal online tijdschrifttitels	aantal online boeken	aantal gedigitaliseerde objecten (GREP, cf scripteis, datasets etc)	aantal TB GREP-objecten
Huis van Alijn	4.086	/	/	/	/	/	/
Industriemuseum	14.293	3.750	/	/	/	/	/
MSK	50.000	1.670	315	/	166	1.375	/
STAM	7.943	105	/	/	/	/	/
Amsab-ISG	101.814	14.811	/	/	/	/	/
Liberas	58.471	3.988	1.926	/	/	/	/
Boekentoren	584.397	34.906	0	157.115	471.187	941.346	102
TOTAAL	821.004	59.230	2.241	157.115	471.353	942.721	102

In de rand is het belangrijk om te melden dat de collecties boeken en tijdschriften van S.M.A.K., Design Museum Gent en STAM grotendeels zijn samengebracht in de **Kunstenbibliotheek** (beheerd door KASK & Conservatorium, School of Arts, HOGENT). Ook de bibliotheekcollecties van HISK en de Gentse Gidsen bevinden zich in de Kunstenbibliotheek, die op die manier over **meer dan 100.000 titels (boeken, catalogi, tijdschriften etc.)** beschikt.

De collectiestukken van de initiatiefnemers worden vaak in **bruikleen** gevraagd, zowel in het binnenland als het buitenland. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze bruiklenen per jaar, in totaal en gemiddeld per jaar:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Design Museum Gent	152	48	11	275	83	569	114
GUM	6	9	4	3	9	31	6
Huis van Alijn	6	4	4	7	7	28	6
Industriemuseum	/	/	/	35	13	48	24
MSK	50	170	49	32	19	320	64
Museum Dr. Guislain	34	23	24	5	10	96	19
S.M.A.K.	82	49	56	26	33	246	49
STAM	4	11	5	4	11	35	7
Amsab-ISG	13	12	11	6	4	46	9
Boekentoren	24.973	22.041	22.348	13.696	17.694	100.752	20.150
TOTAAL	25.320	22.367	22.512	14.089	17.883	102.171	20.449

Naast de klassieke bruiklenen zijn er ook **aanvragen voor reproducties** (bvb. van beeldmateriaal, documenten...) Deze worden in onderstaande tabel opgelijst:

	2.017	2.018	2.019	2.020	2.021	totaal
GUM	/	3	4	3	/	10
Huis van Alijn	73	80	68	76	90	387
Industriemuseum	/	23	15	/	/	38
MSK	57	76	146	93	272	644
Amsab-ISG	115	113	117	83	61	489
Boekentoren	/	/	/	174	187	361
TOTAAL	245	295	350	429	610	1.929

Omdat een reproductieaanvraag soms meerdere reproducties betreft, geven een aantal organisaties ook het **aantal reproducties** mee:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Huis van Alijn	869	1.370	759	786	2.251	6.035
Industriemuseum	/	183	69	/	/	252
Amsab-ISG	568	436	490	416	293	2.203
TOTAAL	1.437	1.989	1.318	1.202	2.544	8.490

Sommige organisaties deelden ook informatie over het **aantal aanvragen scannen op aanvraag** (scan on demand) mee:

	2018	2019	2020	2021	totaal
Amsab-ISG	0	0	10	14	24
Boekentoren	13.957	12.648	17.402	16.596	60.603
TOTAAL	13.957	12.648	17.412	16.610	60.627

Tot slot is voor de Boekentoren ook het aantal **aanvragen interbibliotheccair leenverkeer /documentlevering** interessant:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal	gemm.
Boekentoren	1.475	1.062	760	938	5.470	9.705	1.941
TOTAAL	1.475	1.062	760	938	5.470	9.705	1.941

Collecties moeten opgeborgen worden in depots. De volgende tabel geeft een overzicht van de **depotruimtes in m²**:

	commercieel extern depot	niet-commercieel extern depot	intern depot	TOTAAL
Design Museum Gent	70	40	270	380
GUM	0	0	6.700	6.700
Industriemuseum	0	200	2.645	2.845
MSK	0	9.865	1.067	10.932
S.M.A.K.	1.500	0	1.794	3.294
STAM	0	0	600	600
TOTAAL	1.570	10.105	13.076	24.751

In totaal is er dus (voor zover de cijfers beschikbaar zijn) 24.751 m² aan depotruimte. Daarnaast beschikken de Gentse Stedelijke musea nog eens over het **depot in de Ghelamco Arena**. Het depot heeft een oppervlakte van 2.500m², goed voor 3.000m³ ruimte.

Twee organisaties drukken de **depotruimte uit in lopende meter**:

	commercieel extern depot	niet-commercieel extern depot	intern depot	TOTAAL
Museum Dr. Guislain			1.539	1.539
Boekentoren	0	8.500	64.995	73.495
TOTAAL	0	8.500	66.534	75.034

11. ADVIES EN ONDERZOEK

De initiatiefnemers van deze landschapstekening zijn ook actief op het vlak van advies en onderzoek. Ook op dit vlak werden voor een aantal organisaties data doorgegeven. Indien een organisatie niet is opgenomen in een tabel, betekent dit niet dat ze niet actief is op dit vlak, maar eerder dat vergelijkbare data niet (tijdig) beschikbaar was. Cellen zonder data duiden ook niet zozeer op een '0', maar op 'geen data voor dit jaar'.

Een eerste parameter zijn de **advies- en informatievragen** die gesteld worden door externen (zowel schriftelijke als telefonisch).

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Design Museum Gent	45	53	86	92	134	410
Huis van Alijn	/	/	282	291	300	873
Industriemuseum	/	209	198	207	280	894
STAM	/	35	36	39	61	171
Amsab-ISG	262	423	418	418	451	1.972
TOTAAL	307	720	1.020	1.047	1.226	4.320

Vervolgens werpen we een blik op de **bijdrages aan studiedagen, lezingen, seminars en panels** (actieve bijdrages door de organisatie, bvb. als spreker):

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
GUM	/	/	/	/	17	17
Industriemuseum	/	/	6	4	7	17
STAM	16	17	2	/	/	35
Amsab-ISG	14	18	10	9	6	57
TOTAAL	30	35	18	13	30	126

Ook rond de **deelnames aan studiedagen** (als deelnemer, niet als spreker bvb.) beschikken sommige organisaties over cijfermateriaal:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
GUM	/	/	/	/	32	32
Industriemuseum	/	15	20	24	/	59
S.M.A.K.	2	2	2	2	2	10
STAM	12	10	2	1	/	25
Amsab-ISG	37	19	15	38	52	161
TOTAAL	51	46	39	65	86	287

Een aantal van de organisaties geeft ook aan zelf **studiedagen georganiseerd** te hebben:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Huis van Alijn	0	0	0	0	1	1
Industriemuseum	0	5	5	0	0	10
Amsab-ISG	2	1	2	2	1	8
Liberas	1	0	0	1	1	3
TOTAAL	3	6	7	3	3	22

Voor sommige van de initiatiefnemers krijgen we ook een zicht op de **eigen publicaties/uitgaven** (boeken, catalogi etc.):

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Design Museum Gent	1	1	1	1	0	4
Huis van Alijn	0	1	0	0	0	1
Industriemuseum	0	0	5	2	3	10
MSK	3	3	1	8	4	19
Museum Dr. Guislain	0	0	1	1	0	2
S.M.A.K.	4	4	4	6	9	27
Amsab-ISG	7	4	9	15	8	43
Liberas	3	3	3	3	3	15
TOTAAL	18	16	24	36	27	121

Een aantal organisaties lijst ook de **bijdragen aan (wetenschappelijke) boeken en periodieken** op:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Industriemuseum	/	/	6	4	6	16
MSK	5	2	0	0	7	14
S.M.A.K.	8	8	8	8	8	40
Amsab-ISG	14	8	5	7	8	42
TOTAAL	27	18	19	19	29	112

Specifiek voor de Boekentoren geven we nog het aantal **zoekaanvragen/raadplegingen in publiek toegankelijke systemen** mee:

	2017	2018	2019	2020	totaal	gemm.
Boekentoren	3.578.603	3.578.603	3.447.512	3.517.328	14.122.046	3.530.512
TOTAAL	3.578.603	3.578.603	3.447.512	3.517.328	14.122.046	3.530.512

Een aantal organisaties geeft ook mee dat ze een **eigen tijdschrift** hebben en rapporteert ook over het aantal abonnees:

	titel	abonnees
MSK	Museumkrant	1.140
Amsab-ISG	Brood & Rozen	549
Liberas	LA Magazine & LA Nieuws	4.000

Het is onmogelijk om alle **onderzoeksprojecten** waar de initiatiefnemers actief aan bijdragen exhaustief weer te geven. Hieronder lijsten enkele van de betrokken organisaties enkele van de belangrijkste of meest kenmerkende onderzoeksprojecten op. Ook al is de lijst verre van volledig, ze werpt toch een blik op het feit dat de initiatiefnemers ook op dit vlak op zeer diverse terreinen actief zijn:

GUM

- DiSSCO
- Mus-E
- Natuurwetenschappelijk onderzoek Pantheonmodel
- CRUMBEL
- Maya-collectie van Coban, Guatemala
- Type-collectie nematoden
- Identificatiesleutels dendrologie
- Linden-project
- Project Flore de Gand
- Conservatie-onderzoek peperomia, Hydrangea, Magnoliaceae

Museum Dr. Guislain

- Inhaalbeweging registratie antiquariaat Jacques Schotte
- Project Zorgzaam Erfgoed i.s.m. Kadoc
- Erasmus +: Mindtour (i.s.m. Thomas More Hogeschool)
- Interreg project 'Toolquiz'
- Europese Commissie: Connecting the European Mind
- Europees project Randers: Outsider Art Past Forward

MSK Gent

- Summercourse (VKC)
- Redefining European Symbolism 1880-1910 (Visual Arts Research Institute Edinburgh)
- project Dyptech (VKC, UGent, Universiteit Antwerpen)
- Vlaamse Overheid - Topstukkendecreet
- Restauratie Lam Gods-veelluik
- Curatoriële ondersteuning bij projecten van (inter)nationale museale partners
- Publicaties als bijdragen voor projecten van (inter)nationale museale partners

Liberas

- Volksontwikkeling
- Blasfemie
- 30 jaar abortuswetgeving
- Liberastories 175 jaar liberalisme in België

Amsab-ISG

- Belgische vluchtelingen in Engeland tijdens WO I
- Geschiedenis van de Vlaamse metaalindustrie
- Een wereld van diamant
- Mondriaanproject Diamant
- DARIAH
- BODOC/ODIS
- TIC-project sociale hervormingsbewegingen in Europa
- Geschiedenis van de socialistische bediencentrale
- Schaftijd UNESCO World Heritage Nomination of Workers Assembly Halls
- The Spectacle of Socialism
- Project Life stories of Refugees to Belgium 1945-1975
- Geschiedenis van de Vlaamse Intergewestelijke van de Algemene Centrale
- De strijd voor sociale zekerheid
- Vakantiekolonies aan de Belgische kust
- 100 jaar Vooruit

- Heritage of the People's Europe (HOPE)
- Stafkaart van het migrantenmiddenveld en zijn erfgoed in Vlaanderen en Brussel, 1830-heden
- Met toeters en bellen. Populaire muziekcultuur in Vlaams-Brabant, 19de en 20ste eeuw
- 100 jaar Belgische Transportarbeidersbond (BTB)
- 101 Indianenverhalen. De geschiedenis van KAA Gent

Industriemuseum

- Kinderarbeid 1800-vandaag (2017)
- Beluiken (2018-2020)
- Internationale katoenhandel (2022-..)
- Arbeidsveiligheid- en welzijn (2018-2021)
- Naoorlogse Gentse textielindustrie (2014)
- Belgische textielindustrie (2019-2020)
- Belgische grafische industrie (2018)
- Eigen Kweek/Hemp4 Textiles ism Hogent (2018-2020)

Design Museum Gent

- Wiki Women Design
- Plastics Project: Ken, benoem en beheer je kunststoffen
- Waarderingskader voor de geschiedenis van design in België
- Registratieproject deelcollectie meubels
- Pilootproject waarden (huishoudtoestellen en modelfragmenten)

12. NETWERKEN & PARTNERSCHAPPEN

De initiatiefnemers voor de landschapstekening leven uiteraard niet op een eiland. Ze werken niet alleen met elkaar samen voor deze landschapstekening, maar engageren zich ook in tal van netwerken en partnerschappen.

Onderstaande alfabetische lijst geeft een summier en niet-exhaustief overzicht van de belangrijkste **(inter)nationale netwerken** waarin de organisaties betrokken zijn:

- AAD (Applied Arts and Design Network)
- ADOCHS
- AEPM (Association European Printing Museums)
- AICA
- ArbNet
- Archiefpunt
- BAM
- Belmundo
- Big Stuff
- Bindus vzw
- Botanical Gardens Conservation International (BCGI)
- Cageweb
- CAHF
- CIMAM
- CODART -the international network of curators of Dutch and Flemish art
- Collegagroep Communicatie
- Collegagroep digitalisering periodieken
- Collegagroep inhaalbeweging digitale collectieregistratie
- Collegagroep Musea in Dialoog
- Contemporanea
- CRKC
- Cultuur Marketing Nederland

- Design History Society (DHS)
- DiSSCO
- Enlight University Network
- ERIH (European Route of Industrial Heritage)
- ETWIE
- European Outsider Art Association
- Evergreen Satire/Cartoonmovement
- FARO
- Festival van de Gelijkheid
- GelijkgeSTEMd
- Gents Archievenoverleg
- Gents Architectuur Platform (GAP)
- Gents Design Platform
- Gents Kunstenoverleg
- Gentse musea communicatie
- Ghentcdh
- Hospitium
- Human Rights Centre UGent
- Humanities Academy UGent
- ICOM
- ICOM - CAMOC
- ICOM - IAMH
- ICOM-CECA
- ICOM-ICDAD
- IIF
- IIF-Fridays
- Inclusive Museum
- INECOL
- International Conferences on Design History and Studies (ICDHS)
- IPRESS
- Klankbordgroep project sociale media
- Koers
- Kunstenpunt
- Liber
- Liber Lag
- Lukas Art in Flanders
- Magnolia Consortium
- Meemoo
- MUSCON (Museum Network Conferences)
- Mus-e
- Musea Beladen Thema's
- Museumoverleg
- Museumpassmusées
- NEMO
- ODIS
- Overleg Kunstbibliotheken Vlaanderen
- Park Centraal
- sa&s
- SCALA
- TICCIH
- TOPoverleg
- Ugent
- UMAC
- Universeum
- VEB
- Vereniging van Botanische Tuinen en Arboreta
- Vlaams Museumoverleg

- Vlaamse Kunstcollectie
- Vlaams-Nederlandse Gebruikersgroep Archivematica
- VLIR - Vlaamse Interuniversitaire Raad - 'Werkgroep Academisch Erfgoed'
- VOEM vzw
- VVBAD
- WIE
- ...

Daarnaast lijsten de organisaties ook de belangrijkste **(inter)nationale partners** op. Het betreft opnieuw een zeer summier en onvolledig overzicht. Het is ook belangrijk om mee te geven dat de initiatiefnemers van deze landschapstekening ook regelmatig partnerschappen met elkaar aangaan. Hieronder staat de alfabetische lijst van de belangrijkste partnerorganisaties:

- ADAM en CID
- ADOCHS
- AIDA (Automatisering Ingest Digitale Archieven)
- American Folk Art (New York)
- Amerikaanse Beeldende Kunstmusea
- Archiefpunt
- Archievenoverleg
- Archipel
- Architectuurwijzer vzw
- Bindus vzw
- BOZAR
- Cageweb
- Centrum voor de Geschiedenis van Migranten (Nederland)
- Codart
- Collectie van de Gentenaar (CoGent)
- Coupee Collage
- DeBuren
- Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning Stad Gent
- Envisions
- EOA
- Erfgoedinzicht
- European Labour History Network
- Europese Beeldende Kunstmusea
- Federale Gerechtelijke Politie Oost-Vlaanderen
- Federale Wetenschappelijke Instellingen
- Fiola vzw
- Flanders DC
- Flanders House Osaka
- Folio
- FRAC Grand Large Hauts-de-France
- Gent Gemapt
- Gents Architectuurplatform
- Gezinsbond
- GIF, Gent International Festival
- Global Labour History Network
- Gouvernement
- Groninger Museum
- Handelsreizigers in ideeën
- Herbert Foundation, Gent
- HISK, Hoger Instituut voor Schone Kunsten, Gent
- iMec
- IMF Foundation
- INECOL

- International Association of Labour History Associations
- International Conference of Labour and Social History
- Janssen R&D
- Jeugdherberg Hostel De Draecke
- Kadoc
- KASK, School of Arts, Gent
- Kind & Gezin
- Kinderrechtencommissariaat
- Koning Boudewijnstichting
- Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium
- Koninklijke Maatschappij voor Landbouw en Plantkunde
- Koninklijke Roeivereniging Club Gent
- KU Leuven, Université Libre de Bruxelles
- Kunstenaarscollectief 019
- Kunstenbibliotheek
- Kunstencentrum Vooruit
- Lille 3000 en Lille world Design Capital
- Limburgs Museum Venlo
- LUCA, School of Arts, Gent en Brussel
- MAD Brussels
- Make ecsite (Tinkering)
- Manoeuvre
- meemoo
- MOMU
- Muse
- Museum Boijmans Van Beuningen
- Museum Marta Herford
- Museum Rotterdam
- Netwerk bedrijfserfgoed ETWIE
- Netwerk Belgische drukkerijmusea
- Netwerk textiel ETWIE
- Nilufar Gallery (Milaan)
- ODIS
- Openbaar Kunstbezit Vlaanderen (OKV)
- Orde van Vlaamse Balies
- OVAM (Student Ecodesign Awards)
- Overleg Cultureel Erfgoed (OCE)
- Overleg Kunstbibliotheken Vlaanderen
- Packed vzw 2017
- Plantentuin Meise
- Provincie Oost-Vlaanderen
- Refu Interim
- SCALA
- Smoke and Dust
- Social History Portal
- Socotra
- Teylers Museum
- Theater de Spiegel
- Thomas More Hogeschool
- UGent
- Uitgeverij Hannibal
- Universiteit Gent
- Universiteitsarchief Gent
- Versi Museum - Seoel
- Visit Flanders
- Vitra Design Museum en MAK wenen
- Vlaams Architectuurinstituut

- Vlaams Museumoverleg
- Vlaamse Kunstcollectie
- VOEM vzw
- WBDM
- Wereld van Kina
- Z33
- Zusters van Liefde
- ...

De initiatiefnemers zijn vaak ook vernetwerkt in de **buurten**. Zo zijn er stadsexpo's in diverse wijken (STAM, Blijven Plakken), projecten in verschillende wijken (STAM, De vierkante kilometer), acties zoals Burenontbijt en rondleiding buurtgroepen (Museum Dr. Guislain). Diverse initiatiefnemers van de landschapstekening werken ook samen met Brede School, Wijkatelier, Wijkactieteam, DKO's, Wijkgezondheidscentra, organisaties in de sociale diensteneconomie, lokale buurtcentra, lokale culturele organisaties, wijkbibliotheken en - in het geval van Design Museum Gent - ook het Kinderziekenhuis van UZ Gent. Het Industriemuseum werkt bvb. ook samen met de Unie van Actieve Verenigingen (UAV).

Sommige initiatiefnemers werken ook samen met een eigen **vriendenvereniging**, waarbij ze ook over het aantal leden rapporteren:

	naam	leden
GUM	Vrienden van de Plantentuin	450
Huis van Alijn	Vrienden van Alijn VZW	530
Industriemuseum	Vrienden van het Industriemuseum	153
MSK	Vrienden van het Museum voor Schone Kunsten	920
S.M.A.K.	Vrienden van S.M.A.K.	600

GUM en MSK Gent rapporteren dat ze bovendien een specifieke **jongerenwerking** hebben (respectievelijk MuST - Museum Student Team en Schoon Volk).

13. ONDERWIJS EN WERK

De initiatiefnemers van de landschapstekening zijn ook actief op het vlak van onderwijs en werk.

Zo delen een aantal van de organisaties cijfers voor **stagebegeleidingen** mee (studenten of scholieren die stage lopen in een van de organisaties):

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Design Museum Gent	6	6	9	8	10	39
GUM	/	/	/	7	7	14
Huis van Alijn	11	10	9	6	3	39
Industriemuseum	2	3	2	2	4	13
S.M.A.K.	5	8	6	6	7	32
STAM	3	3	/	1	1	8
Amsab-ISG	5	2	3	1	5	16
Liberas	8	3	1	1	1	14
Boekentoren	/	/	/	/	7	7
TOTAAL	40	35	30	32	45	182

Op 5 jaar (2017 - 2021) worden er dus 182 stagebegeleidingen gerapporteerd.
Een aantal organisaties begeleiden ook **bacheloroefeningen, papers en masterscripties**:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Design Museum Gent	/	2	1	1	5	9
GUM	/	/	/	6	6	12
Industriemuseum	/	/	/	2	2	4
MSK	0	0	2	3	0	5
S.M.A.K.	1	1	1	1	1	5
Amsab-ISG	8	10	3	12	3	36
Liberas	1	1	1	2	1	6
TOTAAL	10	14	8	27	18	77

Op 5 jaar tijd (2017 - 2021) worden er dus 77 begeleidde bacheloroefeningen, papers en masterscripties gerapporteerd.

Een aantal van de initiatiefnemers kan (voor sommige jaren) ook data aanleveren over **bijdragen aan gascolleges, workshops en werkseminaries in het hoger onderwijs**:

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Design Museum Gent	1	1	/	1	2	5
GUM	/	/	/	20	20	40
Industriemuseum	3	/	/	/	/	3
S.M.A.K.	7	9	10	11	13	50
Amsab-ISG	2	6	8	2	3	21
Boekentoren	/	/	/	/	79	79
TOTAAL	13	16	18	34	117	198

Naast onderwijs zijn sommige organisaties ook actief op het vlak van **werkervaringstrajecten en alternatieve tewerkstellingsvormen** (IBO, BIS, andere trajecten VDAB, artikel 60, andere werkervaringstrajecten en alternatieve tewerkstellingsvormen). Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal van deze trajecten per jaar (en in totaal):

	2017	2018	2019	2020	2021	totaal
Design Museum Gent	9	7	4	2	6	28
Huis van Alijn	/	/	/	/	1	1
Industriemuseum	/	/	/	/	2	2
STAM	/	/	1	2	1	4
Amsab-ISG	1	1	1	1	1	5
Boekentoren	/	/	/	/	10	10
TOTAAL	10	8	6	5	21	50

Sommige initiatiefnemers werken bovendien samen met Refu Interim voor de **vrijwilligerswerking**. Deze organisatie brengt mensen die nieuw zijn in België en aan de slag willen als vrijwilliger samen met organisaties.

Daarnaast hebben de initiatiefnemers ook een hele reeks **samenwerkingsverbanden met scholen, hogescholen, universiteiten en ander onderwijspartners**. Hieronder worden de belangrijkste samenwerkingsverbanden opgesomd (het betreft opnieuw een niet-limitatief overzicht):

- Artevelde Hogeschool
- Basisschool De Kleurdoos
- Basisschool De Piramide
- Basisschool De Toverberg
- BenedictusPoort secundaire school
- Brede School – Ledeberg
- Brede School (diverse wijken)
- BUSI Sint-Rafaël
- CLW Gent
- CVO Groeipunt
- Daltonschool De Kleine Icarus
- De Zonnehoeve
- DKO Gent
- Freinetschool De Harp (basisonderwijs)
- Groep INTRO vzw
- HISK
- Hoger Technisch Instituut Sint-Antonius
- Hogeschool Gent
- HOWEST
- IARTS Maastricht
- Instituut van Gent (IVG)
- Karel de Grote Hogeschool
- KASK & Conservatorium Gent / School of Arts
- KU Leuven
- Kunstacademie Gent
- Ligo Gent-Meetjesland-Leieland Centrum voor Basiseducatie
- LUCA School of Arts (Gent & Brussel)
- Maastricht University
- Mus-E Belgium
- OLV-College Ledeberg
- Onderwijscentrum Gent
- Partners van de internationale Universiteiten van het Engliht-netwerk
- PTI Kortrijk
- PXL-MAD Hasselt
- Sint-Bavo kunsthumaniora
- Sint-Lukas
- Sint-Paulus school
- SLA Antwerpen
- TAJO (talentontwikkeling jongeren)
- Tajo vzw
- Thomas More Hogeschool
- UAntwerpen
- UGent
- UGent Master Educatieve Master, Publieksgeschiedenis
- Université Libre de Bruxelles
- Vrije Basisschool 't Klimrek (Jeugdboekenweek)
- VUB
- Ziekenhuisschool Gent
- ...

14. INFRASTRUCTUUR

De organisaties die het initiatief nemen voor deze landschapstekening maken uiteraard ook gebruik van een infrastructuur. Onderstaande tabel vat de beschikbare gegevens kort samen:

	eigenaar gebouw	m ² nt. publiek	m ² publiek	m ² totaal
Design Museum Gent	Stad Gent	1.644	2.732	4.376
GUM	UGent	13.000	24.000	37.000
Huis van Alijn	Stad Gent	299	1.605	1.904
Industriemuseum	Stad Gent	2.500	5.359	7.859
MSK	Stad Gent	9.088	7.264	16.352
Museum Dr. Guislain	Broeders van Liefde	1.688	5.879	7.567
S.M.A.K.	Stad Gent	9.467	4.297	13.764
STAM	Stad Gent	838	3.288	4.126
Amsab-ISG	Amsab-ISG	/	/	2.250
Liberas	Liberas	/	/	/
Boekentoren	UGent	6.691	472	7.163
TOTAAL		45.215	54.896	102.361

Een aantal van de organisaties hebben ook bouw- en verbouwplannen en/of lopende infrastructuurprojecten:

	fase	afgerond	totaal-budget (raming)	extra m ² werk-ruimte	extra m ² publieks-ruimte	omschrijving
Design Museum Gent	bouwfase (DING)	2025	9.495.055	791	1737,9	Bouw van nieuwe vleugel DING
Huis van Alijn	ontwerp	/	7.500.000	/	/	Uitvoering haalbaarheidsstudie met het oog op het verbeteren van de
Museum Dr. Guislain	fase 1	/	4.000.000	/	/	Meerjarenplan renovatie monument, masterplan. Focus op
S.M.A.K.	haalbaarheidsstudie	/	/	/	/	Plannen nieuw museumgebouw
STAM	bestek in opmaak	2023	?	212,7	234,4	Renovatie binnenruimtes infirmerie en vernieuwing elektriciteit, inbraak,
Liberas	voorstudie	/	/	/	/	/
Boekentoren	lopend	2025	/	/	/	publieke ruimtes grotendeels klaar,
TOTAAL			20.995.055	1.004	1.972	